

**T.C.**  
**İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ**  
**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**  
**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**  
**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE DUYGUSAL  
DIŞAVURUM DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Esmâ Hümeÿra YILMAZ**

**İstanbul**

**Mart-2022**

**T.C.**  
**İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ**  
**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**  
**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**  
**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE DUYGUSAL**  
**DIŞAVURUM DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Esmâ Hümeýra YILMAZ**

**Tez Danışmanı**

**Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT**

**İstanbul**

**Mart-2022**

## TEZ ONAYI

Lisansüstü Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğretim Üyesi Nüket AFAT \_\_\_\_\_

Üye Dr. Öğretim Üyesi Besra TAŞ \_\_\_\_\_

Üye Dr. Öğretim Üyesi Halime EKER \_\_\_\_\_

Onay

Yukarıda imzalarım, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Prof. Dr. Metin TOPRAK

Enstitüsü Müdürü

## BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Algılanan Ebeveyn Tutumları İle Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişki**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Esmâ Hümeýra YILMAZ

## ÖN SÖZ

Öncelikle yüksek lisans tez çalışmam boyunca bana içten bir şekilde zaman ayıran, bilgi ve tecrübesini özveri ile aktaran, yaklaşımı ile güvende hissettiren, bakışı ile her daim bana öğrenme heyecanı veren kıymetli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT'a saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Teze başlayabilmem için beni cesaretlendiren ve bu süreç boyunca hep desteğini hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. İbrahim İŞİTAN'a ve bu süreçte kendimi keşfetmeme yardımcı olan kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Zeliha BABAYİĞİT'e en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca beni her anlamda destekleyen güzide dostlarım, iyi kilerim, Elif AYDEMİR, Hilal AYDEMİR, Fatımanur GÜÇLÜ, Arzu BASMACI, Hilal SAVAŞ ve ailelerine sonsuz teşekkürler. İyi ki varsınız.

Zorlu yüksek lisans tez sürecimde desteklerini esirgemeyen yardımsever sınıf arkadaşlarım Saliha Nur KEPENEK ve Kadriye GÜNDOĞDU'ya, çok teşekkür ederim.

Benimle akademik deneyimlerini paylaşan, kaygılı gönlüme su serpen koca yürekli amcam güzide insan, Mustafa YILMAZ'a ve yüksek lisans yapmam konusunda beni yüreklendiren, her daim varlığını hissettiren ağabeyden öte dayım Mustafa Semih ŞEN'e bu zorlu sürecin başından sonuna bana olan destek ve inançları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu zorlu yolculukta da bana destek olan kıymetlilerim ablam Rumeysa YILMAZ ve kardeşim Betül YILMAZ'a, her daim hayallerimin peşinden gitmemi öğütleyen iç sesimin ilham verenleri, sayelerinde gölgelendiğim kıymetli ebeveynlerim Aysel YILMAZ ve Yunus YILMAZ'a bana olan desteğiniz ve yanımda olduğunuz her an için sonsuz teşekkürler. Size minnettirim. İyi ki varsınız.

**Esmâ Hümeýra YILMAZ**

**İstanbul-2022**

## ÖZET

### ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE DUYGUSAL DIŞAVURUM DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

**Esmâ Hümeýra YILMAZ**

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT

Mart, 2022-159 sayfa

Bu araştırmada yetişkinlerin yaşamlarının ilk 18 yılında ebeveynlerine yönelik algıladıkları ebeveyn tutumları ve yetişkinlik dönemindeki duygusal dışavurum düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. 18-48 yaş aralığında 400 yetişkinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplayabilmek amacı ile araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”, Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/ Ç)” ve Akın (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö)” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde frekans analizi, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde, yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumu ve duygusal dışavurum düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumu incelenmiş ve cinsiyet, yaş, maddi durum, eğitim durumu, anne veya baba eğitim durumu, yerleşim birimi; ebeveynlerin çocukta bir spor veya sanat alanına teşvik etme durumu başta olmak üzere çeşitli değişkenlere göre farklılaşmalar tespit edilmiştir. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda, algılanan baba ve anne duygusal sıcak tutum ile duygusal dışavurum arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizine göre, baba duygusal sıcaklık puanı ile yaş değişkenlerinin olumlu dışavurumun toplam puanların varyansın %11’lik kısmını açıkladığı; anne duygusal sıcaklık puanı, anne reddedicilik puanı ile yaş değişkenlerinin olumsuz dışavurumun toplam puanlarının varyansının %6’lik kısmını

açıkladığı bulgulanmıştır. Son olarak anne duygusal sıcaklığı puanı ve anne reddedicilik puanının dürtü şiddetinin toplam puanlarının varyansının %6'lık kısmını açıkladığı ortaya çıkarılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Algılanan Ebeveyn Tutumları, Duygusal Dışavurum, Davranışsal Duygu Dışavurumu



## **ABSTRACT**

### **THE RELATIONSHIP OF EMOTIONAL EXPRESSIVITY LEVEL AND PERCEIVED PARENTAL ATTITUDES**

**Esma Hümeyra YILMAZ**

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Nüket AFAT

March 2022-159 Pages

In this study, the relationship between perceived parental attitudes of adults towards their parents in the first 18 years of their lives and their emotional expressivity levels in adulthood was examined. Relational screening model was used in this study. It was held with the participation of 400 adults between the ages of 18-48. Data was collected by using “Personal Information Form” created by the researcher, “Abridged Perceived Parental Attitudes Scale Child Form (EMBU)” adapted into Turkish by Dirik et al. (2004), and “Berkeley Expressivity Questionnaire (BEQ)” adapted into Turkish by Akın (2011). In the analysis of the data obtained, frequency analysis, independent groups t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation analysis and multiple regression analysis were performed. Within the framework of the main purpose of the research, the differentiation status of adult individuals' perceived parental attitude and emotional expressivity levels according to various variables was examined. Differences were determined according to various variables, namely, gender, age, financial situation, education level, mother or father education level, residential area; especially the parents' encouragement of a sport or art field in the child. As a result of the correlation analysis, a significant positive relationship was found between perceived father and mother emotional warmth and emotional expressivity. According to the regression analysis, the positive expressivity of the father's emotional warmth score and age variables explained 11% of the variance of the total scores. It was found that maternal emotional warmth score, maternal rejection score, and age variables explained 6% of the variance of the total scores of negative expressivity. Finally, it was revealed that the mother's emotional warmth score and the

mother's rejection score explained 6% of the variance of the total scores of the impulse severity.

**Key Words:** Perceived Parental Attitude, Emotion Expressivity, Emotional Expressiveness



# İÇİNDEKİLER

<b>TEZ ONAYI</b> .....	<b>i</b>
<b>BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ</b> .....	<b>ii</b>
<b>ÖN SÖZ</b> .....	<b>iii</b>
<b>ÖZET</b> .....	<b>iv</b>
<b>ABSTRACT</b> .....	<b>vi</b>
<b>İÇİNDEKİLER</b> .....	<b>viii</b>
<b>TABLolar LİSTESİ</b> .....	<b>xiii</b>
<b>BİRİNCİ BÖLÜM</b> .....	<b>1</b>
<b>GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Problem .....	6
1.4. Alt Problemler.....	6
1.5. Varsayımlar .....	7
1.6. Sınırlılıklar.....	7
1.7. Tanımlar .....	7
<b>İKİNCİ BÖLÜM</b> .....	<b>9</b>
<b>KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR</b> .....	<b>9</b>
2.1. Ebeveyn Tutumu .....	9
2.1.1. Ebeveyn Tutumları Sınıflandırmalar .....	9
2.1.1.1. Baldwin Ebeveyn Tutumları.....	9
2.1.1.2. Baumrind' in Ebeveyn Stilleri .....	10
2.1.1.3. Maccoby ve Martin' in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli .....	12
2.1.1.4 Rohner'in Kabul-Ret Kuramı .....	13
2.1.1.5 Duygu Temelli Ebeveynlik Modeli .....	17
2.1.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları .....	20
2.1.2.1. Algılanan Ebeveyn Duygusal Sıcaklık Tutumu .....	20
2.1.2.2. Algılanan Ebeveyn Reddedicilik Tutumu .....	21
2.1.2.3. Algılanan Ebeveyn Aşırı Koruyuculuk Tutumu .....	21
2.1.3. Algılanan Ebeveyn Tutumları Üzerine Yapılan Araştırmalar .....	22

2.1.3.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları Üzerine Yurt İçinde Gerçekleştirilen Araştırmalar .....	22
2.1.3.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları Üzerine Yurt Dışında Gerçekleştirilen Araştırmalar .....	28
2.2. DUYGUSAL DIŞAVURUM .....	30
2.2.1 Duygu ve İlişkili Kavramlar .....	30
2.2.2. Duyguların İşlevleri.....	34
2.2.3. Duygu Türleri.....	36
2.2.4. Duyguların Sınıflandırılması .....	38
2.2.5. Duygusal Dışavurum .....	40
2.2.5.1. Gross ve John Duygusal Dışavurum Modeli.....	41
2.2.6. Duygusal Dışavurum Üzerine Yapılan Çalışmalar .....	43
2.2.6.1. Duygusal Dışavurum Üzerine Yurt İçinde Gerçekleştirilen Araştırmalar .....	43
2.2.6.2. Duygusal Dışavurum Üzerine Yurt Dışında Gerçekleştirilen Araştırmalar .....	44
<b>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....</b>	<b>47</b>
<b>YÖNTEM.....</b>	<b>47</b>
3.1. Araştırmanın Modeli .....	47
3.2. Evren ve Örneklem .....	47
3.3. Veri Toplama Araçları .....	50
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu .....	50
3.3.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/Ç).....	50
3.3.3. Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) .....	52
3.4. Verilerin Toplanması.....	53
3.5. Verilerin Analizi .....	53
<b>DÖRDÜNCÜ BÖLÜM .....</b>	<b>56</b>
<b>ARAŞTIRMA BULGULARI .....</b>	<b>56</b>
4.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Kavramlarına İlişkin Bulgular.....	56
<b>BEŞİNCİ BÖLÜM.....</b>	<b>83</b>
<b>SONUÇ-TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....</b>	<b>83</b>
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	83

5.1.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	83
5.1.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Yaş Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	85
5.1.3. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	86
5.1.4. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyleri İle Maddi Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	87
5.1.5. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	88
5.1.6. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	90
5.1.7. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	91
5.1.8. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Şehir Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	92
5.1.9. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	93
5.1.10. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Ebeveyn Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	94
5.1.11. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Ebeveyn Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	95

5.1.12. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Ebeveyn Teşviki Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	96
5.1.13. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Aile Oyun Oynama Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	97
5.1.14. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Hobilere Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	99
5.1.15. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	100
5.1.17. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Enstrüman Çalma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	102
5.1.18. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Günlük Tutma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	103
5.1.19. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Sosyal Medyada Duyguları İfade Eden Paylaşım Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	103
5.1.20. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişkilere İlişkin Sonuç ve Tartışma .....	104
5.1.21. Duygusal Dışavurumun Yordayıcılarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	105
5.2. Öneriler.....	106
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler .....	106
5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler .....	106
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>107</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>128</b>
EK-1: Etik Kurul İzni.....	128
EK-2: Araştırma İzinleri .....	130
EK-3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu.....	132
EK-4: Araştırma Bilgilendirmesi.....	134
EK-5: Kişisel Bilgi Formu .....	135

EK-6: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/Ç).....	137
EK-7: Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) .....	138
<b>ÖZGEÇMİŞ</b> .....	<b>139</b>



## TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1:	Katılımcıların Demografik Bilgileri İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı .....	48
Tablo 3.2:	Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET-Ç) Cronbach Alfa Değerleri .....	51
Tablo 3.3:	Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) Cronbach Alfa Değerleri.....	53
Tablo 3.4:	Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanları İçin Betimleyici İstatistik .....	54
Tablo 4.1:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi Puanları .....	56
Tablo 4.2:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi ...	57
Tablo 4.3:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Yaş Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi .....	58
Tablo 4.4:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	60
Tablo 4.5:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Maddi Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	61
Tablo 4.6:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	62
Tablo 4.7:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	63
Tablo 4.8:	Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	64

Tablo 4.9: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Şehir Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi .....	66
Tablo 4.10: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yerleşim Birimi Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi .....	67
Tablo 4.11: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveynlerin Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi .....	68
Tablo 4.12: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveyn Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	69
Tablo 4.13: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveyn Teşviki Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	70
Tablo 4.14: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Aile Oyun Oynama Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	72
Tablo 4.15: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Hobilere Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi .....	73
Tablo 4.16: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	74
Tablo 4.17: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Spor Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	75
Tablo 4.18: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Enstrüman Çalma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	76

Tablo 4.19: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyleri İle Günlük Tutma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	77
Tablo 4.20: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Sosyal Medyada Duyguları İfade Eden Paylaşım Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi .....	78
Tablo 4.21: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	79
Tablo 4.22: Duygusal Dışavurum Yordayıcılarının İncelenmesi .....	81



## KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e.	: Adı Geçen Eser
Akt	: Aktaran
Bs	: Basım
BDD-Ö	: Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği
Çev	: Çeviren
Der	: Derleyen
Ed	: Editör
F	: F Değeri
KAET-Ç	:Kısaltılmış: Algılanan Ebeveyn Tutumlar Ölçeği Çocuk Formu
MDB	:Majör Depresif Bozukluk
SPSS	: (Statistic Packets For Social Sciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
OKB	: Obsesif Kompulsif Bozukluk
Örn	: Örneğin
p	: Anlamlılık Değeri
P H	: Post Hoc
r	: Pearson Korelasyon Katsayısı
ss	: Standart Sapma
t	: t Değeri
vd.	: Ve Diğerleri
vb.	: Ve Benzeri
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
$\pm$	: Artı Eksi
%	: Yüzde
B-DS	: Duygusal Sıcak Tutum Baba
B-AK	: Aşırı Koruyucu Tutum Baba
B-R	: Reddedici Tutum Baba
A-DS	: Duygusal Sıcak Tutum Anne
A-AK	: Aşırı Koruyucu Tutum Anne
A-R	: Reddedici Tutum Anne
O <sup>+</sup> D	: Olumlu Dışavurum

O'D : Olumsuz Dışavurum  
DŞ : Dürtü Şiddeti  
DDÖ-T : Duygusal Dışavurum Ölçeği Toplam



# BİRİNCİ BÖLÜM

## GİRİŞ

Bu bölüm problem durumu, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar kısımlarını içermektedir.

### 1.1. Problem Durumu

Birey, hayatı boyunca çeşitli deneyimler yaşamaktadır ve bu deneyimler doğrultusunda bireyin duygusal ve sosyal birikimi oluşmaktadır. Bu birikimin şekillenmesinde özellikle çocuklukta yaşanan deneyimler önemli rol oynamaktadır. Bu deneyimler bireye yaşam boyu eşlik eder ve yaşamının birçok alanına etki eder (Taner, 2019: 1).

Bu bağlamda çocukluk dönemde yaşanan olumsuz deneyimlerin ilerleyen yıllarda ruhsal, psikiyatrik problemlere ve fiziksel hastalığa sebep olabileceği bilinmektedir (Gündüz vd., 2018: 69). Çocukluk döneminde olumsuz deneyimlere sahip yetişkinlerde madde ve alkol bağımlı gibi çeşitli bağımlılıklar görülebilmektedir (Önder ve Gülay 2007: 24). Ayrıca bu bireylerin depresyon, anksiyete, paranoid düşünme gibi ruhsal problemleri yaşamaya daha yatkın oldukları belirtilmiştir (Gündüz vd., 2018: 71). Erken dönemde deneyimlenen olumsuz deneyimlerin bireyin iyi oluş düzeyini yetişkinlikte de olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir (Akyıl, 2018: 67). Özetle, çocukların yetişme ortamları ve bakım verenlerin çocuğa karşı tutumlarının etkileri yaşamın erken döneminden başlamakta, çocuğun psikolojik ve sosyal yönden gelişimini etkilediği gibi (Varlı, 2020: 12) ruh sağlığını da yaşam boyu etkilemektedir (Ünal, 2008: 9).

Bir derleme çalışmasında algılanan olumsuz ebeveyn tutumuna sahip olan çocuklarda daha fazla olumsuz psikolojik özelliğe ve davranışa sahip olmaya yatkınlık görüldüğü tespit edilmiştir (Sümer vd., 2010: 55). Olumlu ebeveyn tutumları arttıkça duygusal ve sosyal uyum artmaktadır (Demir vd., 2010: 9). Olumsuz ebeveyn tutumuna maruz kalan bireylerde sürekli kaygı düzeyi olumlu ebeveyn tutumuna maruz kalan bireylere kıyasla daha yüksektir (Karlı, 2019: 67). Ailelerinde olumlu

tutumlarla büyüyen ve ihtiyaçları karşılanan çocuklar kişiler arası ilişkilerde başarılı olmaktadır (Karabulut, 2020: 9).

Bireyin yaşamında erken dönem deneyimleri ile şekillenmeye başlayan ve ruh sağlığı için önemli olan bir başka kavram da duygusal dışavurumdur. Duygusal dışavurum bireyin deneyimlediği olumlu ve olumsuz duyguları gözlemlenebilir şekilde dışa yansıtması olarak ifade edilmektedir (Burger, 2006: 328; Hervika, Satiamarda ve Soetikno, 2021: 237). Duygusal dışavurum düzeyinin yüksek olması psikolojik iyi oluş ile ilişkilendirilmiştir (Okray vd., 2018: 258). Yılmazlık, öncülük, girişkenlik, iyimserlik ve iletişim kurma becerileri ile olumlu duygusal dışavurum, dürtünün şiddeti ve duygusal dışavurum arasında pozitif yönde (Çelik, 2013: 231), umutsuzluk düzeyi ve motivasyon kaybı ile olumlu dışavurum arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca umutsuzluk ve duygusal dışavurum arasında negatif yönde ilişki olduğu belirtilmiştir (Çelik, 2015: 6).

Duygusal dışavurum düzeyinin yüksek olmasının yaşam kalitesini artırdığı ifade edilmektedir (Rivkin vd., 2006: 24). Söz konusu ifadenin ruh sağlığını ve kişiler arası ilişkileri beslediği ve iletişimi etkili kıldığı belirtilmiştir (Büyükcebeci, 2019: 3189). Nitekim, duyguların ifade edilmesinin yalnızca bireylere duygularını ifade etmiş olmanın rahatlığını hissettirmekle kalmadığı, aynı zamanda sosyal ilişkilerdeki bağları da geliştirdiği bilinmektedir (Burgin, vd., 2012: 7). Ayrıca, sosyal etkileşimlerinden tatmin olduklarını belirten bireylerin de kendilerini duygusal olarak iyi ifade edebilen insanlar olarak değerlendirme eğiliminde oldukları ifade edilmektedir (Kring, Smith ve Neale: 1994: 940). Ayrıca duygusal dışavurum yapan bireyler duygularına dair paylaşım yapma potansiyeline sahiptir ve duygusal dışavurum ile kişiler arası ilişkilerde sınırlarını belirginleştirebilirler (Hervika, Satiamarda ve Soetikno, 2021: 236).

Dışa vurulmayan duygular bireyin ruh sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (Hackney ve Corminer, 2008 akt Koç, 2020: 6). Düşük duygusal dışavurum düzeyi, duygusal ve sosyal (Lyon, 2015: 25; Burgin, vd., 2012: 1) yalnızlık (Akın, 2012), boyun eğici davranış (Akın, Satıcı ve Kayış, 2012), olumsuz değerlendirilme korkusu (Turan, 2021), kaygı (Akkuş Çutuk, 2017: 116; Stanton vd. 2000: 879), depresyon (Akkuş Çutuk, 2017: 114; Çıvgın, 2020:133; Diggs ve Lester, 1996: 774; Gortner, Rude ve Pennebaker, 2006 :301), şizofreni (Mote, Stuart ve Kring, 2014: 799), anoreksiya nevroza (Hambrook vd., 2011: 320) astım (Hollander ve

Florin, 1983: 310), stres (Akkuş Çutuk, 2017: 119; Berry ve Pennebaker, 1993: 15) ile ilişkilendirilmiş ve düşük duygusal dışavurumun bireylerin büyük ve küçük sağlık sorunlarına maruz kalma riskinin daha fazla olduğu belirtilmiştir (Berry ve Pennebaker, 1993: 15).

Duygusal dışavurum türü olan yazılı duygusal dışavurumun psikolojik ve fiziksel sağlığı artıran bir faktör olarak ifade edilmektedir (Baikie ve Wilhelm, 2005: 341; Akkuş Çutuk, 2017). Bir grup kanser tanılı bireye yazılı duygusal dışavurum çalışması yaptırılmış ve hastaların doktor randevularının azaldığı, kendilerini daha sağlıklı algıladıkları ve kaygı düzeylerinin azaldığı görülmüştür (Stanton vd. 2000: 879). Bir başka çalışmada yazılı duygusal dışavurum çalışmasının bir grup kanser tanılı bireye algılanan sosyal destek ve psikolojik katılık bakımından fayda sağladığı görülmüştür (Çıvgın, 2020: 133).

Alanyazın incelendiğinde duygusal dışavurum üzerine yapılan çalışmaların bir duygusal dışavurum türü olan yazılı duygusal dışavurum alanında yoğunlaştığı görülmektedir (Acar, 2015; Ak, 2020; Acar ve Dirik, 2018; Çıvgın, Yorulmaz ve Dirik, 2018). Psikosomatik belirtilerin iyileşmesinde sözel ve yazılı duygu dışavurum kadar davranışsal duygu dışavurumunun da bireyin yaşamı için önemli olduğu belirtilmekle birlikte davranışsal duygu dışavurumunu inceleyen çalışmaların sayısının oldukça kısıtlı olduğu ve bu konuda çalışmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir (Berry ve Pennebaker, 1993: 18).

Bireyin yaşamı için son derece önemli olan algılanan ebeveyn tutumları alanyazında oldukça yeni çalışılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveyn tutumları üzerine sayısız çalışma gerçekleştirilmiş olup birçok ebeveyn tutumu sınıflandırması (otoriter, baskıcı, koruyucu, çocuk merkezli, mükemmeliyetçi, helikopter ebeveyn vb.) mevcuttur. Ancak birey birçok ebeveyn tutumu arasından ebeveynin kendisine olan tutumunu belli başlı temel boyutlarda algılamaktadır (duygusal sıcak, reddedici, aşırı koruyucu). Algılanan ebeveyn tutumları bakışı ebeveyn sınıflandırmalarının alanyazına sunduğu zenginliğin sebep olabileceği karmaşıklığı yalın bir yapıda sadeleştirmektedir. Ebeveyn tutumlarını birey merkezli olarak ele alarak bireyin algısını ölçmek, bir başka ifade ile birey temelli olarak ebeveynin tutumlarını değerlendirmek hem birincil kaynaktan bilgiye ulaşmayı hem de bireyin algısı etrafında şekillenen dünyayı tanımlama imkânı verdiği için kıymetlidir. Bireyin yaşamı için önemli olan bir diğer kavram da duygusal dışavurumdur. Koruyucu ve

iyileştirici yönleri ile sosyal, psikolojik ve fizyolojik birçok alanı etkileyen temel bir kavram olmasına rağmen bu alanda yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal dışavurum arasındaki ilişkiyi yetişkin grubunda inceleyen çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu doğrultuda, araştırma yetişkin bireylerin yaşamların ilk 18 yılında hem annelerinin hem de babalarının kendilerine olan tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeyleri arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Yetişkinlik döneminde algılanan ebeveyn tutumları üzerine yapılan çalışmaların kısıtlı olması, ilgili çalışmaların çoğunlukla sadece anne ile yürütülmesi göz önüne alınınca çalışmanın yetişkin örneklem ile gerçekleştirilmesi, çalışmada her iki ebeveyn ile ayrı ayrı çalışılması, ebeveyn tutum algısının çoğunlukla alanda yapılan çalışmaların aksine bizzat birey tarafından belirtilmesi gibi sebeplerle bu araştırmanın gelecekte gerçekleştirilecek olan algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal dışavurum çalışmalarına öncü nitelikte bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

Bu sayede bireylerin yaşamların ilk 18 yılında algılanan anne tutumlarının yanı sıra baba tutumları ile duygusal dışavurum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi alandaki önemli bir boşluğu dolduracağı ve gelecekte gerçekleştirilecek olan çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

## **1.2. Araştırmanın Önemi**

Alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurumun kavramlarının bir arada çalışıldığı bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Çalıştığımız kavramlarla ilişkili kavramlar üzerinde çalışıldığı fakat birebir aynı kavramlar ile çalışılmadığı görülmüştür.

Sosyal bilimler alanında ebeveyn tutumlar ile duygusal dışavurum arasındaki ilişkiyi çocuklarda (Balım, 2020) ebeveyn tutumları ile duygusal dışavurum tarzı düzeyleri arasındaki ilişkiyi ergenlerde (Şinikoğlu, 2016) inceleyen çalışmalar araştırdığımız kavramlarla ilişkili olmakla birlikte farklıdır. Ulaşılan araştırmalarda kimi zaman algılanan ebeveyn tutumu yerine ebeveyn tutumunun ve kimi zaman duygusal dışavurum kavramı yerine duygusal dışavurum tarzının incelendiği görülmüştür (Altungeyik, 2020; Araz ve Erkuş, 2014; Balım, 2020; Gök, 2017; Şinikoğlu, 2016).

“Duygusal Dışavurum” kavramı üzerine sağlık bilimleri alanında pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir (Özkan, 2011; Uçar, 2015; Gök, 2017; Kandemir, 2020) ancak alanyazın incelendiğinde sağlık bilimleri alanında gerçekleştirilen araştırmalar ile bu araştırmada incelenen “duygusal dışavurum” kavramının sadece ifadeye ile ilişkili benzerliğe sahip olduğu görülmüştür. Örneklem grubunun psikiyatrik tanı almış bireyler (Eray, 2015; Karaca, 2019) ve bakım verenleri (Oran Demir; 2015; Algönül, 2017; Baz, 2018) arasındaki ilişkiyi incelediği görülmektedir. Sağlık bilimleri alanında yapılan çalışmalarda ifade edilen duygusal dışavurum kavramı düşmancıl olma, aşırı korumacı olma, eleştirel olmaya dayalı olumsuz duygusal dışavurum ve tutumları ifade ettiği görülmüştür. Tanılı birey ve bakım veren ilişkisindeki olumsuz yaklaşım düzeyinin bireyin iyileşmesi veya hastalığının tekrar etmesi üzerinde etkili temel bir kriter olarak ele alındığı görülmektedir (Yurdakul, 2015: 19). Bu araştırmada bireyin davranışsal duygusal dışavurumu yön (olumlu ve olumsuz) ve dışa vurma eğiliminin düzeyi (dürtü şiddeti) bakımından incelenmektedir. Alanyazındaki ifade benzerliğinin sebep olabileceği karmaşıklığa vurgu yapması bakımından da çalışmamız önem arz etmektedir.

Çalışmamıza özgün değer katan en önemli husus, algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum kavramları üzerine alanyazında çalışmaya ulaşılamamasıdır. Araştırmaya değer katan bir diğer husus yapılan çalışmalardan farklı olarak normal ve yetişkin örneklem grubunda da çalışılması, her iki kavramın da öz bildirim ile ölçülmesidir. Önceki araştırmalardan farklı olarak ebeveyn tutumunun değil, bu tutumların birey tarafından nasıl algılandığının ve doğrudan duygusal dışavurum kavramının kendisinin çalışılması araştırmayı değerli kılan bir başka faktördür. Bu araştırma sonuçlarının çocuk ruh sağlığı hekimleri, psikiyatri hekimleri psikolojik danışmanlar, öğretmenler, sosyal hizmet çalışanları başta olmak üzere birçok uzmana bilgi ve farkındalık sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımlarının çocukları için nedenli önemli olduğuna dikkat çekmek ve ebeveynlerin farkındalıklarını artırmak içinde önemli bir imkan sunacağı, ebeveynlere çocuklarını yetiştirirken fayda sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple araştırma alanında 'ilk' ve 'özgün' bir niteliğe sahiptir.

Algılanan ebeveyn tutumlarının bireyin yaşamına olan etkileri ve duygusal dışavurum düzeyini etkileyen faktörlerin incelenmesi sonucunda araştırmadan elde edilen bulguların; ebeveynlere, yetişkinlere alanda çalışan psikolojik danışmanlara,

psikologlara, öğretmenlere, çocuk gelişimcilere ve çocuk ruh sağlığı hekimlerine katkı sunacağı düşünülmektedir.

### **1.3. Problem**

Araştırmanın temel problemi yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri arasında ilişkinin bulunup bulunmadığını incelemektir.

### **1.4. Alt Problemler**

Araştırmanın temel problemi yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri arasında ilişkinin bulunup bulunmadığını incelemektir. Buradan hareketle şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri ne düzeydedir?
2. Yetişkin bireylerde yaş, algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Yetişkin bireylerde yaş ve algılanan ebeveyn tutumları duygusal dışavurum düzeyinin anlamlı yordayıcıları mıdır?
4. Yetişkin bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri cinsiyet, yaş, medeni durum, maddi durum, eğitim durumu, anne-baba eğitim durumu, şehir, yerleşim birimi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri çocuklukta ebeveynlerin bireye zaman ayırma, kitap okuma, bir spor veya sanat dalına teşvik etme durumu, çocukluk döneminde ailenin bireyle oyun oynama durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeyleri düzenli olarak bir hobiyile ilgilenme, spor yapma, kitap okuma durumu; enstrüman çalma, günlük tutma ve sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

### 1.5. Varsayımlar

1. Bu araştırmaya katılım gösteren katılımcıların araştırmaya gönüllülük esasınca katılım gösterdiği varsayılmıştır.
2. Bu araştırmaya katılım gösteren katılımcıların araştırmada kendilerine yöneltilen veri toplama araçları sorularının tamamına içtenlikle doğru yanıt verdikleri varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının belirtilen geçerlilik ve güvenirlilik düzeylerinin yeterlilik şartlarını sağladığı kabul edilmiştir.
3. Araştırmanın gerçekleştirildiği örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

### 1.6. Sınırlılıklar

1. 2020-2021 eğitim-öğretim yılının yaz döneminde toplanan verilerle sınırlıdır.
2. Çalışmaya katılım gösteren 271 lisans, 129 lisansüstü öğrencinin verileri ile sınırlıdır.
3. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu ve araştırmacının hazırlamış olduğu kişisel bilgi formundan elde edilen veriler ile sınırlıdır.
4. Araştırma ilişkiyel tarama modeli ile elde edilen verilerle sınırlıdır.
5. Araştırma 60 ilden katılım sağlayan 400 üniversite öğrencilerini verileri ile sınırlıdır.
6. Araştırma verileri Covid-19 Salgınının sebep olduğu küresel salgın sebebi ile elektronik ortamda toplanmıştır.

### 1.7. Tanımlar

**Tutum:** Olumsuzdan olumluya uzanan bir süreklilik çizgisi üzerinde bir nesne, kişi ve olayla ilgili bir değerlendirmeler ve davranış eğilimleridir (Plotnik, 2009).

**Algılama:** Bireylerin sınıflandırılmış ve yorumlanmış duyuşal verilerle etrafında bulunan nesnelere ve gelişen olayları anlamlandırmasıdır (Cüceloğlu, 2013: 98). Bir başka ifade ile özetlemek gerekirse duyuları analiz etmektir (Santrock, 2017: 132).

**Algılanan Ebeveyn Tutumu:** Ebeveynin geçmişte ve gerçekte kendisine nasıl davrandığından bağımsız olarak bireyin ebeveynlerinin kendisine olan ebeveyn tutum algısıdır (Cheng ve Furnham, 2004: 16).

**Duygu:** Çevreden gelen, değişen taleplere duyarlı uyum şekillerinin temsili olan kısa vadeli psikolojik ve fizyolojik fenomenlerdir (Levenson,1994: 123).

**Duygusal Dışavurum:** Duyguyu ses, yüz ve beden ile açığa çıkarmaktır (Gross ve John, 1995: 555).



## İKİNCİ BÖLÜM

### KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

#### 2.1. Ebeveyn Tutumu

Bu bölümde ebeveyn tutumları ile ilişkili literatüre yer verilmiştir.

##### 2.1.1. Ebeveyn Tutumları Sınıflandırmalar

Bu bölümde çeşitli araştırmacıların ebeveyn tutumlarına yer verilmiştir.

###### 2.1.1.1. Baldwin Ebeveyn Tutumları

Ebeveyn tutumlarına dair ilk sınıflandırmalardan biri 1948 yılında Baldwin tarafından gerçekleştirilmiştir. Baldwin (1948: 129)'e göre ebeveyn tutumlarını demokrasi ve kontrol boyutları olmak üzere ikiye ayılmaktadır .

Ebeveynin demokrasi boyutu ile şekillenen tutumu demokratik ebeveyn tutumunda ebeveyn çocuk ile yüksek düzeyde ve karşılıklı sözlü iletişim içerisindedir. Aile içinde alınacak kararlarda çocuğa söz hakkı verilir, alınan kararlara dair merakı giderilir. İhtiyaçları görmezden gelinmez. Çocuğun kendisine ait bir duygu ve düşünce dünyası inşa etmesine ve bu dünyayı zenginleştirmesine izin verilir. Bu tutumda önemli bir husus da alınan kararların tutarlı bir şekilde uygulanmasıdır. Kararların alınmasında olduğu gibi uygulanmasında da duygusal ve keyfi davranılmamasıdır. Alınan kararlar mutlaka uygulanır. Çocuk hem karar alma hem de uygulama sürecine dahil edilir. Bu tutum ile yetişen çocukların duygularını ifade etme becerisinin geliştiği belirtilmektedir (Baldwin, 1948:129).

Ebeveynin kontrol boyutunda şekillenen ebeveyn tutumu ise kontrol ebeveyn tutumudur. Aile içinde alınan kararlar çocuğun fikirlerine, sorgulamasına ve tartışmasına kapalıdır. Çocuğa otoriter bir tutum gösterilir ve çocuktan koşulsuz itaat beklenir. Demokratik tutumun aksine kontrol tutumunda çocuğun kendisine ait bir kimlik geliştirmesine, duygu ve düşünce dünyası inşa etmesine ve bu dünyayı zenginleştirmesine izin verilmemektedir (Baldwin, 1948:129).

### **2.1.1.2. Baumrind' in Ebeveyn Stilleri**

Baumrind okul öncesi dönemde bir grup öğrenci ile gözlem ve laboratuvar araştırmasına dayanan bir çalışma yaparak ebeveynlerin çocuklarına olan davranışlarından 4 boyut ve 3 tutum tespit etmiştir. Boyutlar ebeveyn kontrolü, ebeveyn çocuk ilişkisinde iletişimin açıklığı, olgunluğa dair beklenti, bakım-destektir. Bu boyutların varlığı ve yokluğu, azlığı ve çokluğu yani derecesi 3 temel tutum türünün varlığını göstermiştir. Bu tutumlar otoriter, yetkin, izin verici ebeveyn tutumlarıdır (Yılmaz, 1999: 99-100).

**Ebeveyn Kontrolü Boyutu:** Ebeveynlerin çocukla olan ilişkisinde ebeveynin belirlediği ilkelere çocuğun uyma beklentisinin düzeyidir. Kısaca ebeveyn çocuk ilişkisindeki disiplin düzeyleridir (Yılmaz, 1999:100).

**Ebeveynin İletişim Açıklığı Boyutu:** Ebeveynlerin ailede alınan kararlarda çocuğun fikirlerini ifade etmesine teşvik etmesi, düşüncelerine saygı göstermesi ve çocuğa alınan kararlar üzerine açıklayıcı bir yaklaşım sergileme düzeyidir (Yılmaz, 1999:100).

**Olgunluk Beklentisi Boyutu:** Ebeveynlerin çocuklarını bilişsel, duygusal ve sosyal alanlarda gelişimlerini teşvik etme düzeyidir (Yılmaz, 1999:100).

**Bakım Destek Boyutu:** Ebeveyn çocuk ilişkisinde ebeveynin duygusal sıcaklığı ve yakınlığı çocuğa verme düzeyidir (Yılmaz, 1999:100).

### **Yetkin Ebeveyn Tutumu**

Kontrol, olgunluk beklentisi, iletişim açıklığı ve bakım destek boyutları yüksek düzeyde olan ebeveynler yetkin ebeveyn tutumuna sahiptir (Yılmaz, 1999: 101). Yetkin ebeveynler çocuklarının davranışlarını izlerler. Makul ve açık standartlar belirleyerek çocuğa uyması gereken kuralları belirtirler ve bu kurallara uyulmasını talep eder. Çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yanıt verirler. Disiplin yöntemleri cezalandırıcı olmaktan ziyade daha çok destekleyicidir. Çocuklarının sosyal sorumluluklarının bilincinde, uyumlu ve işbirlikçi olmalarını amaçlarlar (Baumrind, 1991: 62). Çocuğa aile içinde alınacak kararlarda söz hakkı verirler. Demokratik bir ortamda grup temelli, realist kararlar alınır ve alınan kararlar tarafsız ve tutarlı bir şekilde yerine getirilir. Çocuğun durumu kavrayamaması durumunda çocuğun merakını kararın mantığı bağlamında açıklayarak giderirler. Karar süreci boyunca çocuğu fikir beyan etmeye teşvik etmek, karar ile ilgili soru işaretlerini gidermek

konularında desteklendikleri gibi çocuktan olgun bir şekilde kararı gerçekleştirmesini beklerler. Yetkin ebeveyn çocuğunun mevcut durumunu onaylar, çocuğun ilgi alanlarını bilir. Yönlendirici bir yaklaşımları vardır. Kendi bakış açısını yansıtır ancak çocuğu kısıtlamaz, kendi fikirlerini dayatmaz. Fakat gelecekteki davranışları için standartlar belirleyerek gelişimine destek olur (Baumrind, 1966: 891).

### **Otoriter Ebeveyn Tutumu**

Kontrol ve olgunluğa dair beklenti boyutu düzeyi yüksek düzeyde, ebeveynin iletişim açıklığı ve bakım destek boyutlarının düşük düzeyde olduğu ebeveyn tutumudur (Yılmaz, 1999: 101). Otoriter ebeveynler çocuğun davranışlarını izlerler. Yönlendirici, şekillendirici bir yaklaşım söz konusudur. Çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı değildir. Disiplinli bir ortam ve net kurallar koyarlar (Baumrind, 1991: 62). Çocuğun ihtiyaçlarına yanıt vermektense ziyade düzenin ve geleneksel durumun korunması başlı başına çok değerli bir amaçtır. Yüksek düzeyli kontrol vardır. Çocuğun fikirlerine yer verilmez. Koşulsuz itaat bir erdem olarak aşılır ve çocuktan yüksek düzeyde uyum ve itaat beklenir. Çocuk otoriteyi sorguladığında disiplin yöntemleri çocuğu cezalandırıcı, çocuğun öz-iradesini engelleyici bir amaçla kullanılır ve saygıyı cezalandırarak korumaya çalışır (Baumrind, 1966: 890).

### **İzin Verici Ebeveyn Tutumu**

Kontrol ve olgunluğa dair beklenti boyutlarının düşük düzeyde, ebeveynin iletişim açıklığı ve bakım destek boyutlarının yüksek olduğu ebeveynlerdir (Yılmaz, 1999: 102). İzin verici ebeveynler çocuğun davranışlarını izlemedikleri için değerlendirme ve yönlendirme yapmazlar. Çocuğun dürtü, istek ve eylemlerine karşı olumlu kabul edici bir tavırları vardır. Geleneksel yaklaşımlardan ziyade aşırı hoşgörölü, özgürlükçü bir yaklaşım sergilerler (Baumrind, 1991: 62). Yetkin ebeveyn tutumunda olduğu gibi aile içinde alınan kararlara çocuğunda dahil ederler. Çocuğun sorularına ve ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır. Aile içinde alınan kararlarda çocuğa da söz hakkı verirler. Fakat yetkin ebeveyn tutumunun aksine alınan kararlar dahil olmak üzere çocuktan çok az talepte bulunurlar (Baumrind, 1966: 889). Çocuğun öz-düzenlemesinin iyi olmasını isterler fakat bunun için makul veya katı ilkeler sunmazlar. Disiplinli bir yaklaşımları yoktur (Baumrind, 1991: 62). Cezalandırıcı bir yaklaşım yoktur. Çocuğun kendi faaliyetlerini mümkün olduğu kadar çocuğun inisiyatifine bırakırlar, kontrol uygulamaktan kaçınırlar, çocuğu dışarıdan belirlenmiş

standartlara uymaya teşvik etmezler. Çocuğa kendilerini taklit edilebilecek örnek bir model olarak sunmazlar (Baumrind, 1966: 889).

### **2.1.1.3. Maccoby ve Martin' in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli**

Maccoby ve Martin (1983) çalışmalarının temelini Baumrind sınıflandırması oluşturmakla birlikte iki noktada farklılaşmaktadır. Onlara göre Baumrind'in izin verici ebeveyn tutumunu ikiye ayırmakta; böylece ebeveyn tutumlarını yetkin, otoriter, hoşgörülü izin verici ve ihmalkâr izin verici tutum olmak üzere gruplanır. Maccoby ve Martin'in sınıflandırmasını Baumrind'in araştırmasından farklı kılan diğer husus ebeveyn tutumlarını oluşturan boyutlarının talepkârlık/kontrol ve duyarlılık/kabul-ilgi olmak üzere iki boyuttan oluşmasıdır. Yetkin ebeveynler her iki boyutun yani hem kontrol talep hem ilgi kabul düzeyleri yüksek ebeveynler, otoriter ebeveynlerin kontrol talep düzeyleri yüksek fakat duyarlılık/kabul-ilgi boyutları düşük ebeveynler olduğunu belirtir. Yetkin ve otoriter ebeveynlerin ortak yanının kontrol talep düzeyindeki yüksek düzey olması sebebiyle her iki ebeveyn tutumunda çocukların eğitimindeki farklılıkta belirleyici olan boyut duyarlılık/kabul-ilgi boyutlarıdır. İzin verici müsamahakâr ebeveynler otoriter ebeveynlerin aksine yüksek düzeyde duyarlılık/kabul ilgi, düşük düzeyde kontrol talep bulunmaktadır. İzin verici ihmalkâr ebeveynler ise yetkin ebeveynin aksine hem kontrol talep hem de duyarlılık/kabul ve ilgi boyutlarının düzeyi düşüktür. Her iki izin verici ebeveyn tutumunda belirleyici olan boyut ise duyarlılık/kabul-ilgi boyutunun düzeyidir. Bir başka deyişle, hoşgörülü izin verici tutum ve ihmalkâr izin verici tutumun ortak yanı kontrol ve talepkârlık düzeyinin düşük olması sebebiyle her iki ebeveyn tutumunda da çocukların eğitimindeki farklılıkta belirleyici olan boyutun duyarlılık/kabul- ilgi boyutunun düzeyidir. Hoşgörülü izin verici ebeveynler çocuklarına karşı toleranslı, sevecen ve ilgilidirler. Davranışlara sınırlandırma getirmezler ve kontrole tabi tutmazlar. Bunun sebebi kabul düzeylerinin çok yüksek olmasıdır. İzin verici ihmalkâr ebeveynlerin çocukları ile aralarında yakın bir ilişki, sevecenlik, duygusal sıcaklık ve hoşgörü yoktur. Temel yaşamsal ihtiyaçların dışında olan ihtiyaçlara duyarlı değildirler (Yılmaz, 1999:102-104). Duyarlılığı ebeveynin çocuğa ve ihtiyaçlarına karşı kabullenici ve destek sağlayıcı, ilgili olması ve ihtiyaçlarını gidermesidir. Talepkârlığı ise çocuktan yaşına uygun davranabilme ve sorumluluk alabilme beklenti düzeyinin yanı sıra ebeveynin çocuğu kontrol etme ve taleplerde

bulunma düzeyidir. (Steinberg akt. Yılmaz, 2007: 33; Maccoby ve Martin akt. Karabulut Demir, 2007: 18-19).

#### **2.1.1.4 Rohner'in Kabul-Ret Kuramı**

Ebeveyn tutumları ile ilişkili olan bir diğer yaklaşım da yaşam boyu gelişimsel bir bakış sunan ebeveyn kabul-ret kuramıdır. Kuram algılanan ebeveyn kabul ve reddinin nedenlerini, sonuçlarını ve ilişkilerini inceleyen bir sosyalleşme kuramıdır (Rohner, Khleque ve Cournoyer, 2003: 85). Kuram ebeveynliği çocuğun anne ve babası olmakla sınırlandırmaz. Çocuğa bakım verenlerin de ebeveyn olduğunu varsayar (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012: 1). Kurama göre ebeveynlerin çocuklarına olan kabulü veya reddi çocukların yaşamlarını etkileyen en önemli deneyimdir ve bu denli etkili olan başka bir etken yoktur. Dünya genelinde yapılmış sayısı binleri aşan çalışmalar da bu kabulü doğrular niteliktedir. Ebeveyn kabulü ve reddi çocuğun duygusal, davranışsal, zihinsel ve sosyal gelişim alanlarını etkilemektedir (Gelgör, 2016: 3-4).

Kuram üç alt kuramdan (kişilik alt kuramı, başa çıkma alt kuramı ve sosyokültürler alt kuramı) oluşur ve alt kuramlar bağlamında sorulan beş soruyu açıklamayı hedefler. Kişilik alt kuramı bağlamında cevabı aranan sorulardan biri, çocuğun ebeveynleri ve bağlanma figürleri tarafından algıladığı kabul ve redde verdiği tepkinin (farklı sosyokültürel sistemlerde, ırksal ve etnik topluluklarda, cinsiyetlerde vb.) değişip değişmeyeceğidir. Bir diğer soru ise bireyin çocukluk döneminde reddedilme deneyimlemesi yaşam boyu bireyi etkileyip etkilemediğidir. Başa çıkma alt kuramı bağlamında cevabı aranan soru ise bazı çocuk ve yetişkinlerin çocukluk döneminde reddedilme tutumu deneyimlerken duygusal başa çıkma konusunda birçok kişiden daha dayanıklı olmalarına imkân veren esnekliğin sebebinin ne olduğudur. Sosyokültürler alt kuramının sorularından biri bazı ebeveynler sevgi dolu ve kabul ediciyken bazı ebeveynlerin neden soğuk, ihmalkâr ve reddedici tutum sergilediğidir. Bu alt kuramın cevabını aradığı bir diğer soru ise toplumsal davranış ve kabullere ek olarak toplumun yapısı, o toplumdaki çoğu ebeveynin çocuklarına olan kabul ve ret tutumlarını nasıl etkilediğidir. Bu sorular kuramın sorularını oluşturur (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012: 1; Rohner, 2004: 831).

Kuram, ebeveynliği temelde sıcaklık boyut ve bu boyutla ilişkili olan ebeveyn kontrol boyutu ile inceler (Rohner ve Rohner, 1981: 245). Ebeveyn-çocuk ilişkisini

şekillendiren temel boyut sıcaklık boyutudur (Rohner ve Rohner, 1981: 249). Ebeveyn sıcaklık boyutu kısaca ebeveyn çocuk arasındaki duygusal ilişki olarak ifade edilebilir. Sıcaklık boyutu ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin düzeyi ve kalitesi ve ebeveynin bu ilişkide duygularını ifade etmek için kullandığı veya çocuk tarafından algılanan bedensel, sözel ve simgesel davranışlarla ilişkilidir (Rohner, 2004: 831). Ebeveyn sıcaklık boyutu ebeveynliğin hem kabul edici tutumlarını hem de reddedici tutumlarını içine alan doğrusal bir yapıdan oluşmaktadır (Rohner ve Rohner, 1985: 245) ve her birey çocukluğunda düzeyi fark etmeksizin sevgiyi deneyimlediği için bu doğrusal yapıda her ebeveynin duygusal sıcaklık ile ilgili bulunabileceği bir nokta mevcuttur. Belirtilen doğrusal yapının bir ucunda ebeveynlerinden deneyimleyecekleri sıcaklık, şefkat, ilgi, özen, bakım, destek, onay gibi fiziksel (kucaklamak) ve duygusal (teselli etmek) anlamda sevgi içerikli yaklaşımların içinde bulunduğu deneyimleri kapsayan ebeveyn kabulü bulunur. Doğrusal yapının diğer ucunda ise ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveyn kabulü için belirtilen sevgi içerikli duygu ve davranışların olmadığı ya da az olduğu sevgi içerikli duygu ve davranışlar yerine fiziksel ve psikolojik incitici yaklaşımların bulunduğu ebeveyn reddi bulunmaktadır (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012: 1-2; Rohner ve Rohner, 1981: 248).

Ebeveyn Sıcaklığı: Ebeveyn çocuk ilişkisinde sevgi ve şefkat duygularının bulunması durumudur. Bu, duyguların sürekli gözlenmesi veya aşırı ifade edilmesi anlamına gelmez. Belirtilen duyguların ilişkideki hâkim duygular olmasıdır. Ebeveynlerin genellikle sıcak ve kabul edici, sevecen ve çocuğun kişiliğini onaylayan türden tutumları bulunur. Çocuğun ihtiyaçlarına duyarlıdırlar. Ebeveynler çocuğa zaman ayırarak, davranışlarını onaylayarak ve överek, ihtiyaç olduğunda teselli ederek duygusal sıcaklıklarını ifade ederler Rohner ve Rohner, 1981: 248).

Ebeveyn sıcaklık boyutu ebeveyn tutumlarına dört şekilde yansımaktadır. Genellikle sıcak (kabul edici) ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveyn neredeyse her zaman sevgi dolu ve şefkatlidir ve nadiren ve geçici olarak bu duyguları geri çeker. Yani nadiren süreklilik olmaksızın reddeder. Örneğin, nadiren ve aşırı olmayan şekilde çocuğun bir davranışı kınamak bu grupta düşünülebilir. Sıklıkla sıcak ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveyn çoğu zaman sevgi dolu ve şefkatlidir. Bazen sıcaklık ve sevecenliğini geri çeker. Sadece ufak tefek reddetme belirtileri bulunur. Bazen sıcak ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveyn bazen sevgi dolu ve şefkatlidir. Çocuğu övmek, sarılmak, öpmek gibi sevgi içeren davranışlar sık sık olmasa da gösterilir. Ebeveyn-çocuk arasındaki

ilişki aşağıda açıklanacak olan nadiren sıcak yaklaşıma bazı yönlerden benzemekle birlikte daha kabul edicidir. Ebeveyn nadiren çocuğun mutlu olması için çaba içinde olur. Nadiren sıcak (reddedici) ebeveyn-çocuk ilişkisinde ise ebeveyn nadiren sevgi dolu ve şefkatlidir. Ebeveyn duygusal sıcaklığı çok az verebilir veya hiçbir şekilde vermeyebilir. Belirtilen ilişkide duygusal sıcaklığın olmaması ya da olan sıcaklığın da önemli derecede geri çekilmesi durumu görülür ki bu durum aynı zamanda reddetmenin temel tanımıdır. Seyrek ve çoğunlukla kısa süreli sıcaklık atakları görülebilir. Bu duruma ebeveynin çocuğu sadece başarıları olduğu durumlarda övmesi örnek gösterilebilir (Rohner ve Rohner, 1981: 249).

Kuram bağlamında yapılan yarım yüzyıllık çalışmalar ebeveyn reddinin dört temel ifade veya bu ifadelerin olası kombinasyonları ile deneyimlenebileceğini/algılandığını ortaya koymaktadır. Bu ifadeler soğuk ve sevecenlik içermeyen, düşmanca ve saldırgan, kayıtsız ve ihmalkâr ifadelerle ek farklılaşmış reddetme olarak belirtilmiştir. Farklılaşmış reddetme, ebeveyn saldırgan, sevgisiz ve ihmal edici davranışlar göstermese bile bireyin ebeveynlerinin kendisini gerçek anlamda sevmediği ve önemsemediği fikrine dair inançları ifade etmektedir (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012: 2).

Ebeveyn kabulü ve reddi iki şekilde incelenmektedir: bireyin ebeveyninin kendisine olan tutumunu nasıl algıladığı veya bir dış gözlemcinin ebeveynin çocuğa olan tutumunu nasıl değerlendirdiği. Bireyin algıladığı tutum ve gözlemcinin değerlendirdiği tutum çoğu zaman tutarlıdır. Fakat farklı bakış açıları sebebiyle her iki kaynaktan gelen bilginin uyuşmadığı bir durumda kuram bireysel algılamadan kaynaklanan sonucu önceler (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012: 2).

Kuram, ebeveynin duygusal sıcaklık boyutunu oluşturan kabul edici ve reddedici tutumları iki farklı kaynaktan gelen algılara göre değerlendirilmesi gerektiğini vurgular. Bu sebeple bireysel deneyimlere dayanan fenomenolojik bakışın yanı sıra bir dış gözlemcinin ebeveynin tutumlarını değerlendirdiği davranışsal bakıştan yararlanır. Çoğunlukla fenomenolojik bakış ve davranışsal bakış sonuçları birbiriyle paralellik gösterse de nadiren aksinin olabileceği belirtilmiştir. Bu durumda Ebeveyn Kabul Ret Kuramı fenomenolojik bakıştan gelen sonuçları öncelemeyi tercih eder. Çünkü bir çocuk farklılaşmamış reddedilmede olduğu gibi sevilmediğini hissedebilir. Bu durum dış gözlemci tarafından reddedici tutum gözlemlenemeyebilir. Aynı şekilde dış gözlemci ebeveynin soğuk, saldırgan ya da ihmalkâr yaklaşımlarını yani reddedici

ebeveyn tutumlarını gözlemleyebilir. Bu gibi bir durumda da çocuk ebeveynlerinin reddedici tutumlarını algılamayabilir (Rohner, 2004: 831).

Ebeveyn sıcaklığı boyutu ile ilişkili olan ve kurama ilerleyen yıllarda dahil edilen diğer boyut ebeveynliğin kontrol boyutudur. Ebeveyn kontrol boyutu, kısaca ebeveynin çocuğa verdiği özerklik derecesidir. Ebeveynin çocuğa (çocuğun davranışlarına) ne ölçüde kısıtlamalar yaptığı ve ne ölçüde yaptırımlar uyguladığıdır. Kontrol boyutunun değerlendirilmesinde temel husus kısıtlamalar ve talimatlardan oluşan kuralların fiilen uygulanma sıklığını belirlemektir. Ebeveyn kontrol boyutu ebeveynliğin hem müsamahakâr tutumlarını hem de kısıtlayıcı tutumları içine alan doğrusal bir yapıdan oluşur. Belirtilen doğrusal yapının bir ucunda çocuğun davranışlarını nadiren kontrol eden ve kısıtlayan müsamahakârlık diğer ucunda sürekli olarak çocuğun davranışlarını kısıtlayan ve çeşitli yollar ile kontrol eden aşırı müdahale edicilik içeren kısıtlayıcılık vardır. Ebeveyn kontrol boyutu ebeveyn tutumlarına dört şekilde yansımaktadır. Kısıtlayıcı kontrol çocuğa birçok durumda çeşitli kurallar, kısıtlamalar koyar ve görevler verir. Gerekirse fiziksel güç ile uygular. Ebeveyn çocuğun davranışlarını sürekli kontrol eder müdahalede bulunur. Çocuğun kendi potansiyelini keşfetmesini ve ebeveyn yönetimi olmadan özerk bir şekilde davranabilme yönünü kısıtlar. Diğer kontrol düzeylerindeki görev tanımlarına ek olarak itaat ve saldırganlığında dahil olduğu birçok alanda kısıtlama yapar (Rohner ve Rohner, 1981: 251).

Sıkı kontrol ebeveyn çocuğun davranışlarını sıkı bir şekilde gözlemler ve yönlendirir fakat sürekli sürekli kontrol uygulamaz. Çocuğun ben merkezli isteklerine etkin bir yol ile direnir. Anlaşmazlık olduğunda ebeveyn çocuğa sıkı bir kontrol uygular fakat çocuğu aşırı kısıtlamalara tabi tutmaz. Ebeveyn çocuğun davranışına düzenlemelerde ve müdahalelerde bulunur. Sıkı kontrolde aşırı derecede kural ve müdahaleye dönük sürekli ve aşırı yönlendirme anlamına gelmez. Düşük kontrol çocuğun davranışlarına düşük düzeyli kontrolün uygulandığı izin vericilik yaklaşımı içermektedir. Ebeveyn çocuğa çocuğun kendisinin belirlemediği standartlara uymasına dair teşvikte ve talepte bulunmaz. Az sayıda temel sınırlılıklar ekseninde çocuğu kendi faaliyetlerini gerçekleştirmesine izin verir. Çocuktan ev sorumlulukları ve belirlediği nadir kurallara uyması gibi temel konular dışında çok az talepte bulunur. Katı ve sıkı kontrolden kaçınır ve kendi amaçlarını gerçekleştirmek için doğrudan ve dolaylı güç kullanmak yerine akıl ve manipülasyon uygularlar. Aşırı düşük kontrol çocuğun davranışlarına, beslenme, barınma ve güvenlik gibi temel ihtiyaçların dışında

neredeyse kontrolün hiç uygulanmadığı aşırı izin verici yaklaşımı ifade etmektedir. Ebeveyn çocuğa neredeyse hiçbir kural koymaz. Koyduğu nadir kuralların uygulanmasında çok az uygulamada bulunur. Ebeveyn çocuğu yönlendirmez. Çocuk kendi iradesince davranır kendi kararlarını bağımsız olarak alır (Rohner ve Rohner, 1981: 251).

### **2.1.1.5 Duygu Temelli Ebeveynlik Modeli**

Illinois ve Washington Üniversitelerinde yürütülen boylamsal bir araştırma ilk çocukluk döneminde çocuğu olan 119 ebeveyn ve çocukları ile çocuklar ergenlik çağına ulaşana dek yürütülmüştür. Çalışmada duygusal hareketliliğin arttığı durumlarda ebeveynler ve çocukları arasındaki ilişki gözlemlenmiştir. Ebeveynler ve çocukların duygusal hareketlilik anında birbirlerine nasıl tepkiler verdiğini araştıran araştırma sonuçlarına göre ebeveynler iki gruba ayrılmaktadır: duygu dünyasına dair rehberlikte bulunan ebeveynler ve rehberlikte bulunmayan ebeveynler. Duygu dünyasına dair rehberlik yapan ebeveynler duygu koçu ebeveyn olarak tanımlanmıştır. Duygu dünyasına dair rehberlik yapmayan ebeveynler ise duygu koçu olmayan ebeveyn olarak adlandırılırlar ve müdahale etmeyen ebeveyn, dikkate almayan ebeveyn ve onaylamayan ebeveyn olmak üzere üç çeşitte incelenir (Gottman ve Declare, 2018: 17).

### **Duygu Koçu Ebeveyn**

Duygu koçu ebeveyn kendi duygularının farkındadır. Kendisinin ve çocuğunun duygularına değer verir. Olumlu duygulara olduğu kadar olumsuz duygulara da önem verir. Çocuğun ifade ettiği duygulara olduğu kadar ifade edemediği duygulara da duyarlıdır. Çocuğun duygularına alaycı ve küçümseyici yaklaşmaz, saygılı davranır. Çocuğu hislerini deneyimlemekte özgür bırakır. Nasıl hissetmesi gerektiğine dair bir yönlendirme ve dayatma yapmaz. Çocuğun her sorununu çözmeye çalışmaz. Çocuk olumlu ve olumsuz bir duygu deneyimlerken çocuğun duygularına karşı kabul edici, saygılı, tahammüllü ve sabırlıdır. Çocuğun deneyimlediği duygulardan dolayı kaygılanmaz ve bocalamaz. Ne yapılması gerektiğini bilir. Çocuk olumsuz bir duygu deneyimlerken endişelenmek yerine mevcut kriz anını çocuk ile yakınlık kurma, çocuğa sınır belirleme, duygularını tanıma, duyguları ile baş etme, duygularını düzenleme ve sağlıklı duygusal dışavurum yapabilme becerilerini kazandırabilecekleri

bir fırsat olarak değerlendirirler. Kısacası olumlu durumlarda olduğu gibi olumsuz durumlarda da ebeveynlik becerilerini kullanırlar. Duygusal yoğunluğun arttığı durumlarda çocuğun duygularına kulak verirler. Sevgi ile yaklaşır ve empati kurarlar (Gottman ve Declare, 2018: 51).

### **Dikkate Almayan Ebeveyn**

Kendisinin ve çevresindekilerin duygularının yeteri kadar farkında olmayabilir. Duygunun işlevi ile ilgilenmez. Duyguyu üstesinden gelinmesi gereken bir durum olarak değerlendirir ve bu amaca odaklanır. Olumsuz duygular başta olmak üzere duygulara değer vermez. Çocuğun duygularına duyarlı değildir. Önemsmez, yok sayar, alaycı ve küçümseyici yaklaşır. Çocuğu hislerini deneyimlemekte özgür bırakmaz. Duygularını ortadan kaldırmak için dikkatini dağıtmaya çalışır. Çocuk olumsuz bir duygu deneyimliyorsa olumsuz duygunun çabucak ortadan kalkmasını ister. Çocuğun duygularını ve sorunlarını ebeveynin çözmesi için bir talep olarak algılar. Çocuk olumlu ve olumsuz bir duygu deneyimlerken çocuğun duygularına karşı reddedici, tahammülsüz ve sabırsızdır. Çocuğun duyguları karşısında ne yapacağını bilemez, huzursuz, kaygılı, korkmuş ve üzgün hisseder. Ne yapılması gerektiğini bilemez. Çocuk olumsuz bir duygu deneyimlerken bocalar. Olumsuz duyguları zehirleyici ve zararlı kabul eder. Olumsuz duyguları deneyimlemenin uyum sağlama sorununa işaret ettiğini düşünür. Çocuğun olumsuz duyguları deneyimlemesinin ebeveynlik becerilerinin niteliğini azaltacağına inanır. Duygusal yoğunluğun arttığı durumlar da dahil çocuğun duygularına kulak vermez ve ifade etmek istediklerine az ilgi gösterir. Çocuğun duygularını rasyonel bulmaz ve değer vermez. Dolayısıyla çocuklarına duygularını tanıma, duyguları ile baş etme, duygu düzenleme ve sağlıklı duygu dışavurumu becerilerini kazandıramazlar. Çocuğun sorunları çözmesine de sorun çözme becerisi kazanmasına da destek olmaz. Sorunların zamanla çözüleceğine inanır. Bu ebeveynlik yaklaşımı ile yetişen çocuklar duyguları yanlış ve uygun olmayan hissiyatlar olduğunu öğrenirler. Bu sebeple duyguları deneyimlerken kendilerinde bir aksilik olduğunu hissedebilmektedirler. Duygu düzenleme güçlükleri yaşayabilirler (Gottman ve Declare, 2018: 48).

### **Onaylamayan Ebeveyn**

Onaylamayan ebeveyn dikkate almayan ebeveynin davranışlarını daha da olumsuz bir formda gösterir. Duygunun işlevini anlamak yerine duygunun sebep olduğu davranışa odaklanırlar. Duyguyu görmezden gelip, duygudan türeyen davranışın üstesinden

gelinmesi gerektiğine odaklanır. Duyguların çocukları zayıflaştırdığını, kişinin hayatın zorluklarına dayanabilmek için katı olması gerektiğini düşünürler. Aşırı sınırlamalar ve standartlar belirler ve belirlenen ölçütlere uygun davranış ve uyum sağlama gerekliliğini sürekli olarak vurgularlar. Çocuğu hislerini deneyimlemekte özgür bırakmaz. Onaylamayan ebeveynlere göre olumsuz duygular işlevsiz hislerdir ve bu sebeple olumsuz duyguları deneyimlemek çoğunlukla zaman ve enerji kaybıdır. Ayrıca olumsuz duyguların (özellikle üzüntünün) gerçek acılara saklanması gerekir. Çünkü tükenbilir duygulardır. Gerçekten üzücü bir duruma olana dek boşuna üzünülmemelidir. Çocuk olumlu ve olumsuz bir duygu deneyimlerken çocuğun duygularına karşı eleştirel ve yargılayıcıdır. Çocuğun olumsuz duygularını ifade etmesinin (örn. ağlamasını) çoğunlukla istediğini elde etmek amacıyla olduğunu düşünürler. Yanlış bir davranış göstermediği zamanlarda bile olumsuz duygularını ifade etmesi bir başka deyişle olumsuz duyguyu heba etmesi sebebiyle çocuk azarlanabilir. Ceza yahut bir yaptırıma tabi tutulabilir. Duygu yerine davranış temelli yaklaşımları için ne yapılması gerektiğini bilemez. Çocuk olumsuz bir duygu deneyimlerken ebeveyn manipüle edileceğini düşündüğü için katı davranır. Olumsuz duygular kontrol edilmesi gereken ve kötü kişilik özellikleri ile ilişkilidir. Çocuğun duyguları rasyonel değildir (Gottman ve Declare, 2018: 49-50).

### **Müdahale Etmeyen Ebeveyn**

Çocuğun ifade ettiği ve etmediği duygu ifadelerine karşı kabul edicidir. Çocuğu olumsuz duygu ile kendi başına bırakmaz, avutur. Fakat çocuğa karşı göz yumucu davranır. Sınırları ve davranışları konusunda rehberlik etmez. Duygu yönetimine hidrolik bir yaklaşımla bakar. Duygu yönetiminin duyguların düzenlenmesinden ziyade duygunun azalarak yok olmasını beklemek olduğunu düşünür. Müdahale etmeyen ebeveynlere göre çocuk olumsuz bir duygu deneyimliyorsa çocuğun duygudan kurtulması için duygunun akıp gitmesini beklemekten başka yapılabilecek bir şey yoktur. Dolayısıyla çocuğuna duygularını tanıma, duyguları ile baş etme, duygu düzenleme ve sağlıklı duygu dışavurumu becerilerini kazandıramaz. Çocuğun sorunları çözmesine de sorun çözme becerisi kazanmasına da destek olmaz. Bu ebeveynlik yaklaşımı ile yetişen çocukların arkadaş edinebilme ve arkadaşlığı sürdürebilme becerileri olumsuz etkilemektedir (Gottman ve Declare, 2018: 51).

### **2.1.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları**

Ebeveyn tutumlarını oluşturan bileşenler başta kültür ve aile yapısı olmak üzere pek çok faktörden beslenebilir ve farklı spektrumlarda ve çeşitli kombinasyonlarla bir araya gelerek pek çok ebeveyn tutumunu oluşturabilir. Ancak bireyler ebeveynlerinin kendilerine olan tutumlarını 3 tür tutum olarak algılamaktadırlar. Bu tutumlar duygusal sıcak tutum, reddedici tutum ve aşırı koruyucu tutum olarak belirlenmiştir (Arrindell vd., 1999). Ebeveyn tutumları ve algılanan ebeveyn tutumlarının uyumlu olduğu ifade edilse de (Parker ve Lipscombe, 1981: 309; Rohner vd. 2005) ebeveynin tutumu ve bireyin algıladığı ebeveyn tutumunun farklı olabileceği de belirtilmektedir. Birey ebeveyninin reddedici tutumunu reddedici tutum olarak algılamayabileceği gibi ebeveynin kendisine olan duygusal sıcaklık tutumunu da duygusal anlamda sıcak bir tutum olarak algılamayabilir (Rohner, 2004: 831). Ebeveyn tutumlarının bireyin algısını temel alan bir yaklaşımla ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu yaklaşım bireyin yaşam dinamiklerini daha derin, nesnel ve duyarlı şekilde değerlendirmeye imkân vermektedir.

#### **2.1.2.1. Algılanan Ebeveyn Duygusal Sıcaklık Tutumu**

Ebeveyn tarafından çocuğa sunulan sıcaklık, şefkat, sevgi, bakım, ilgi gibi duygu ve davranışları veya çocuğun bu tür duygu ve davranışlara ilişkin algılarını içerir (Khaleque, 2015: 226; Rohner 1998: 158). Sevginin ifade ediliş niteliğinden bağımsız olarak ebeveynin sevgi verdiği inandığı sürece bireyin algıladığı duygusal sıcaklık ve şefkat ile karakterizedir. Duygusal sıcaklık ve sevgi içeren sözel övgü, teselli, onay ve kabul gibi davranışlarla (Rohner, Rohber ve Roll, 1980: 218) gösterilebileceği gibi fiziksel ve sembolik davranışlarla da gösterilebilir (Khaleque, 2015: 226; Rohner, 2004: 831). Duygusal sıcaklık herkesin az ya da çok deneyimlediği bir tutum olarak belirtilmektedir. Bu sebeple duygusal sıcaklık tutumu ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal bağın kalitesini içerir. Ayrıca ebeveynlerin duygularını ifade etmek için kullandıkları kanallar ile ilişkilidir. Ebeveynin duygusal anlamda sıcak olduğu kabul edici yaklaşımların düşük düzeyli düşmanlık ve saldırganlık, yüksek bağımsızlık, yüksek öz yeterlilik, olumlu benlik algısı, olumlu benlik saygısı, duygusal istikrar, duygusal tepki verme, iyimser bakış görüleceği düşünülmektedir (Khaleque, 2015: 226; Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005: 305).

### **2.1.2.2. Algılanan Ebeveyn Reddedicilik Tutumu**

Ebeveyn tarafından çocuğa sunulan sıcaklık, şefkat, sevgi, bakım, ilgi gibi duygu ve davranışların az olması veya geri çekilmesi durumu ve çocuğun bu tür duygu ve davranışlara ilişkin algılarını içerir. Duygusal sıcaklık içeren davranışların gerçek veya algılanan anlamda az olması ve geri çekilmesinin yanı sıra çeşitli fiziksel ve psikolojik anlamda incitici duygu ve davranışlar bulunabilir (Rohner 1998: 158; Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005: 305). Reddedici tutum çocuğa karşı duygusal anlamda soğuk, ilgisiz ve düşmanca hisleri içeren duygular ve sevgi ve şefkat göstermeme, fiziksel ve sözel saldırganlık veya ihmal içeren davranışları içerir (Rohner 1998: 158). Kültürel araştırmalar ebeveyn reddinin duygusal anlamda soğuk-mesafeli, düşmanca-saldırgan, kayıtsız-ihmalkâr ve farklılaşmış reddedilme olmak üzere dört tür ifadenin kombinasyonları ile algılanabileceğini ortaya koymuştur. Aşına olunan diğer ifadelerden farklı olarak ebeveyn reddi öznel farklılaşma ile çocuk tarafından deneyimlenebilmektedir. Farklılaşmış reddedilme olarak ifade edilen bu durum çocuğun ebeveyni tarafından gerçekten sevilmediği algılamasıdır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005: 305). Bu durum nesnel anlamda doğru olabileceği gibi öznel bir durumu da yansıtabilir. (Khaleque, 2015: 227). Çocuklarda reddedici ebeveyn tutum algısı ile düşmanlık ve saldırganlık, bağımlılık, düşük benlik saygısı, olumsuz benlik algısı, yetersizlik algısı, duygusal tutarsızlık, duygusal tepkisizlik ve kötümser dünya bakışı ilişkilendirilmekte ve ebeveyn reddinin psikolojik uyumsuzluk ve olumsuz kişilik eğilimlerinin gelişmesine yol açabileceği ifade edilmektedir (A.g.e.: 229).

### **2.1.2.3. Algılanan Ebeveyn Aşırı Koruyuculuk Tutumu**

Ebeveynin aşırı sevgisini çocuğa aşırı bakım, aşırı temas ve çocuğu olası tehditlere karşı aşırı koruma durumudur (Bakwin, 1948: 794). Ebeveynin çocuğun kendi kendine yetemeyeceği düşüncesine bağlı olarak çocuğu daimî olarak aşırı düzeyde koruması altında tutması ve çocuğa herhangi bir sorumluluğu vermekten uzak durması gibi davranışları içerir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008: 21). Bu ebeveyn tutumunda çocuk beslenme, giyinme gibi davranışları kendisi yapabilecek gelişim yaşına ulaştığında dahi ebeveyn çocuk için bu ihtiyaçları karşılamaktadır. Bu sebeple aşırı korumacı tutum çocuğun psikolojik yönden olgunlaşmasını geciktirir (Bakwin, 1948: 791). Bazı araştırmacılar aşırı korumacılık tutumunun yapısında olumlu özellikleri de barındırabilen bir tutum olması sebebi ile tam anlamıyla ve her durumda olumsuz bir

ebeveyn tutumu olmayabileceğini ifade etmişlerdir (Bögels, vd., 2001: 284). Ancak genel olarak ebeveyn çocuk ilişkisinde en uygun bağlanmanın yüksek özen ve düşük aşırı koruma olduğunda meydana geldiği ifade edilmektedir. Ayrıca, ebeveyn bağı düşük bakım ve yüksek aşırı koruma ile bir araya geldiğinde çocukta psikopatolojiye karşı savunmasızlığın arttığı belirtilmiştir (Ong, vd. 2011: 261).

### **2.1.3. Algılanan Ebeveyn Tutumları Üzerine Yapılan Araştırmalar**

Bu bölümde, ebeveyn tutum algısı üzerine yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilmiş çalışmalara ilişkin örnekler verilmektedir.

#### **2.1.3.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları Üzerine Yurt İçinde Gerçekleştirilen Araştırmalar**

Gürcan (2015) algılanan ebeveyn tutumları ve benlik farklılığına bağlı kişilik yapıları ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkiyi 18-39 yaş grubundan 729 katılımcı ile incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumları ile psikolojik iyi olma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Demirsu (2018: 98-97) algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı ilişkisinde psikolojik sağlamlık ve kaygı duyarlılığı kavramlarının aracı rolünü 18-33 yaş grubundaki 385 üniversite öğrencisinin katılımıyla incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutum puanları ile sürekli kaygı ve kaygı duyarlılığı puanları arasında pozitif yönde anlamlı; algılanan ebeveyn tutumlarından duygusal sıcaklık tutum puanları ile sürekli kaygı ve kaygı duyarlılığı puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn puanları ile psikolojik sağlamlık puanları arasında negatif yönde anlamlı; algılanan duygusal sıcaklık tutum puanları ile psikolojik sağlamlık puanları ile pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca psikolojik sağlamlık algılanan duygusal sıcaklık tutumu ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiye doğrudan, algılanan aşırı koruyuculuk tutumu ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiye kısmi aracılık etmektedir. Son olarak kaygı duyarlılığının, algılanan duygusal sıcaklık ve aşırı koruyucu tutum ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiye kısmi aracılık ettiği bulunmuştur.

İmamoğlu (2018: 137-138) algılanan ebeveyn tutumları ile narsistik kişilik yapıları arasındaki ilişkide narsistik savunma mekanizmalarının rolü 18-65 yaş grubundaki 508 gönüllünün katılımıyla incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumlarından algılanan anne aşırı koruyucu tutum ve algılanan baba reddedici tutum ile büyülenmeci narsizm savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Algılanan anne duygusal sıcaklık haricinde kalan algılanan ebeveyn tutumları ile kırılğan narsizm savunma mekanizmaları arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Algılanan baba reddedicilik tutumu ve algılanan anne duygusal sıcaklık tutumunun immatür nevrotik savunma ve bölme savunma mekanizması ile büyülenmeci narsizmi, algılanan baba reddediciliği tutumu ile algılanan anne aşırı koruyuculuğu tutumunun bölme savunması ve savunma biçimlerinin tamamı tarafından kırılğan narsizmi yordadığı belirtilmiştir. Ayrıca algılanan ebeveyn tutumları ile büyülenmeci ve kırılğan narsizm arasındaki ilişkilerin bazılarında bölme savunması ve savunma türlerinin bir bölümünün doğrudan veya dolaylı etkilerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Özetle narsistik kişilik yapısının oluşmasında algılanan ebeveynlik tutumunun rolü olduğu bulgulanmıştır.

Örnek (2018: 61) algılanan ebeveyn tutumları ile intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı arasındaki ilişkide duygu düzenleme becerisinin aracı rolünün incelemiştir. Araştırma hayatında en az bir kez intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışını göstermiş, 18-52 yaş grubundaki 150 erkek hükümlünün katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre algılanan reddedici ebeveyn tutum ile duygu düzenleme güçlüğü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ebeveyn tutumunu ile intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin stratejiler alt boyutunun yordayıcı etkisi olduğu görülmüştür.

Altın (2019) algılanan ebeveyn tutumları, yalnızlık ve çeşitli değişkenlerin akademik başarıya etkisini incelemiştir. Araştırma spor yapan ve yapmayan, 7., 8., 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden 1435 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn duygusal sıcaklık tutumu spor yapan katılımcıların lehine farklılaşırken, reddedici ve aşırı koruyucu tutum spor yapmayan katılımcıların aleyhine farklılaşmaktadır. Ayrıca algılanan duygusal sıcaklık ebeveyn tutumu ile spor yapma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilirken, algılanan reddedici ve

aşırı koruyucu ebeveyn tutumları ile spor yapma arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Kalfa (2019: 64-65) algılanan anne tutumu, mükemmeliyetçilik ve psikolojik sağlık ilişkisinde ruminasyonun aracı rolünü incelemiştir. Araştırmaya Ankara'da bilim sanat merkezlerine giden 10-17 yaş grubundaki 156 üstün yetenekli öğrenci katılım göstermiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre algılanan anne tutum puanları ile mükemmeliyetçilik ve psikolojik sağlık puanları arasında ilişki bulunmuştur. Algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ve aşırı koruyucu anne tutumu benlik saygısını negatif yönde yordarken algılanan anne duygusal sıcaklığını tutumu benlik saygısını pozitif yönde yordamaktadır. Algılanan anne tutumlarından algılanan reddedici, aşırı koruyucu ve duygusal sıcaklık tutumlarının tamamı ile depresyon ilişkisinde ruminasyon aracı değişken olarak bulgulanmıştır. Algılanan anne tutumlarından algılanan reddedici, aşırı koruyucu ve duygusal sıcaklık tutumlarının tamamı ile öz saygı ilişkisinde de ruminasyon aracı değişken olarak tespit edilmiştir.

Kıray (2019: 95-97) algılanan ebeveyn tutumları, cinsel tutum ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkiyi 19-28 yaş grubundaki 253 üniversite öğrencisi ile incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının erken dönem uyum bozucu şemaların oluşmasında etkili olduğu bulgulanmıştır. Algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları ve düşük düzeylerde algılanan duygusal sıcaklık ebeveyn tutumu; terk edilme, şüphecilik, duygusal yoksunluk, sosyal yalıtım, kusurluluk, dayanıksızlık, başarısızlık, bağımlılık, boyun eğicilik, kendini feda ve duyguları bastırma şemalarının oluşmasında paya sahiptir. Ayrıca algılanan ebeveyn tutumlarının cinsel tutumlar üzerinde etkili olduğu bulgulanmıştır.

Soyyigit (2019: 139) algılanan ebeveyn tutumları, motivasyon ve iyi oluş ile gönüllü katılımı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 7 coğrafi bölgeden sosyal sorumluluk projelerine gönüllü olarak katılım gösteren 18- 30 yaş grubundaki 1220 genç yetişkin katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutum puanları ile gönüllü katılım puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemezken, algılanan ebeveyn tutumlarından duygusal sıcaklık ebeveyn tutum puanları ile gönüllü olma motivasyon puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Algılanan duygusal sıcaklık ebeveyn tutumu ile iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilirken algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları ile iyi oluş

arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca algılanan anne ve baba duygusal sıcak tutumları ve algılanan anne aşırı koruyuculuk tutumu, gönüllü olma süresi ve gönüllü olma motivasyonlarının iyi oluşu anlamlı bir düzeyde (%21,2) yordadığı belirtilmektedir.

Varıcıer (2019: 57) bireylerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile algılanan ebeveyn tutumları, denetim odağı, algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 18-65 yaş grubundaki 365 gönüllü katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ebeveyn tutumu ile iyi oluş arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, algılanan duygusal sıcaklık ebeveyn tutumu ile iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Algılanan aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca algılanan baba duygusal sıcaklık tutumun, iç denetim odağının, algılanan sosyal desteğin, kendine güvenli ve iyimser yaklaşımların psikolojik sağlamlığı yordadığı tespit edilmiştir.

Uçar (2019: 39-41) algılanan ebeveyn tutumları ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin bilişsel duygu düzenleme stratejileri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemiştir. Araştırmaya 25-52 yaş grubundaki 100 kişi katılım göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan reddedici ebeveyn tutum ve duygusal sıcaklık tutumu geleceğe yönelik kaygının ruminasyon alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır. Algılanan anne reddedici tutum, aşırı koruyucu tutum ve baba duygusal sıcaklık tutumu ile ruminasyon bilişsel duygu düzenleme stratejisini pozitif yönlü yordamaktadır. Algılanan anne aşırı koruyucu tutum ile geleceğe yönelik ve engelleyici kaygı düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki görülmektedir. Algılanan anne reddetme tutumu ile engelleyici kaygı arasında da pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Özetle algılanan ebeveyn tutumları bir bilişsel duygu düzenleme stratejisi olan belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyini pozitif yönde yordamaktadır.

Adalıoğlu (2020: 85-86) algılanan ebeveyn tutumu ile kıskançlık, çift ilişkilerinde güven ve ilişkide bulunulan bireye saygı arasındaki ilişkide benlik farklılaşmasının aracı rolünün bulunup bulunmadığını incelemiştir. Araştırma romantik ilişkisi bulunan 25-63 yaş grubundaki 300 gönüllünün katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre benlik farklılaşması ile algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları negatif yönde anlamlı bir ilişkide, algılanan duygusal sıcaklık anne tutumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkidir. Romantik ilişki yaşayan bireylerin kıskançlık

puanları ile algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutum puanları pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Romantik ilişkisi olan bireylerin partnere güven puanları ile algılanan reddedici ebeveyn tutum puanları negatif yönde anlamlı, algılanan duygusal sıcaklık anne tutum puanları ile pozitif yönde anlamlı ilişkidir. Algılanan ebeveyn tutumu ve partnere saygı arasındaki ilişkide algılanan aşırı koruyucu ebeveyn tutumu doğrudan, algılanan reddedici ebeveyn tutumu dolaylı olarak benlik farklılaşmasında rol sahibidir. Romantik ilişkisi olan bireylerin eşe güven puanları ile algılanan reddedici ebeveyn tutum puanları arasındaki ilişkide benlik farklılaşmasının doğrudan rolü olduğu bulgulanmıştır.

Aynur (2020: 66) algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin sosyal görünüş kaygısı üzerinde yordayıcı etkisinin bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Araştırmaya 18-25 yaş grubundaki 448 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumları ile mükemmeliyetçi kişilik yapıları ve sosyal görünüş kaygısı ilişkili bulunmuştur. Algılanan anne reddedici tutum ve baba duygusal sıcaklık tutumu mükemmeliyetçi kişilik yapılarından olan yanlış yapma kaygısı, yaptığından emin olamama ve kişiye özel standartlar, sosyal görünüş kaygısının yordayıcılarıdır.

Kutlu (2020: 99-100) algılanan ebeveyn tutumları ile aldatma davranışı ilişkisinde benlik farklılaşmasının aracı rolünü 25-65 yaş grubundaki 329 katılımcı ile incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre benlik farklılaşması ile algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları negatif yönde, algılanan duygusal sıcaklık anne tutumu ise pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Aldatma davranışı ve niyetini algılanan reddedici baba tutumu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Ayrıca aldatma niyeti ile algılanan reddedici baba tutumu arasındaki ilişkide benlik farklılaşması doğrudan aracı rol üstlenmektedir.

Bilgin (2020: 47-48) algılanan ebeveyn tutumları, bedensel belirti bozukluğu ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 18-65 yaş grubundaki bedensel belirti bozukluğu olan (34) ve olmayan (34) 68 hasta katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre algılanan anne aşırı koruyucu tutum bedensel belirti bozukluğunu pozitif yönde yordarken, algılanan anne duygusal sıcaklık tutumu bedensel belirti bozukluğunu negatif yönde yordamaktadır. Algılanan anne duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk tutum puanı arttıkça bedensel belirti bozukluğu puanları azalmaktadır. Bedensel belirti bozukluğu tanılı katılımcıların algılanan ebeveyn

reddedici ve aşırı koruyucu tutumları sağlıklı gruba göre daha yüksekken algılanan duygusal sıcaklık ebeveyn tutumu sağlıklı gruba kıyasla daha düşük düzeydedir.

Cüre Acer (2020: 103-104) algılanan ebeveyn tutumlarının kuşaksal aktarım ile aktarılıp aktarılmadığını çeşitli değişkenler ile inceleyen boylamsal bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 400 üniversite öğrencisi ve anneleri katılım göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre annenin algıladığı anne tutumları ile çocuğun algıladığı anne tutumları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Annenin ve çocuğun algıladığı anne tutumlarının, çocuğun erken dönem travmaları, psikolojik belirtileri ve psikolojik sağlamlığı arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca annenin algıladığı ebeveynlik tutumlarının tamamının çocuğun psikolojik belirtilerine olan etkisinde psikolojik sağlamlığın ve çocuğun annesinden algıladığı psikolojik kontrolün aracı rolünü olduğu belirtilmiştir.

Cansın İmanoğlu (2021: 85) algılanan ebeveyn tutumları, öz-saygı, öz-anlayış, pozitif ve negatif duygulanım arasındaki ilişkiyi 18-30 yaş grubundaki 296 üniversite öğrencisinin katılımıyla incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumları, öz-saygı, öz-anlayış, pozitif ve negatif duygulanım kavramları birbirleri ile ilişkili bulunmuştur. Algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutum ile öz saygı ve öz anlayış arasında negatif yönde anlamlı, algılanan ebeveyn tutumlarından duygusal sıcaklık tutumu ile öz saygı ve öz anlayış arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Algılanan reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları ile olumsuz duygulanım arasında pozitif yönde anlamlı, algılanan ebeveyn tutumlarından duygusal sıcaklık tutumu ile olumsuz duygulanım arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca algılanan aşırı korumacı baba tutumu, öz anlayışın alt boyutlarından, öz yargılama, aşırı özdeşleşme ve izolasyon ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Erdoğan (2021: 75-76) algılanan ebeveyn tutumlarının, ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ve benlik saygılarıyla ilişkisini 18-21 yaş grubundaki 285 üniversite öğrenciler ile incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumlarından duygusal sıcaklık ebeveyn tutumu ile psikolojik dayanıklılık ve öz saygı arasında pozitif; algılanan aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile psikolojik dayanıklılık ve öz saygı arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öz saygının alt boyutları ile algılanan reddedicilik, aşırı koruyuculuk ve duygusal sıcaklık anne ve baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Babanın aşırı koruyuculuğu ile

benlik saygısının öz yeterlilik alt boyutu arasında anlamlı ilişki bulunmuş ancak kendini sevmeye alt boyutu arasında ilişki bulunamamıştır. Ergenin psikolojik dayanıklılığını algılanan reddedici anne tutumu negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.

Karanfil (2021: 82) algılanan ebeveyn tutumlarının, baba katılımı ve sorumluluğa dair tutumların bağımlılığın şiddetine etkisini incelemiştir. Araştırmaya madde bağımlılığı tedavisi gören 18-61 yaş grubundaki 127 gönüllü katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan reddedici, aşırı koruyucu ve duygusal sıcak ebeveyn tutumları ile tanı alma, bireyin yaşamına olan etkileri ve bağımlılık şiddeti puanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Algılanan reddedici anne tutum puanları ile madde kullanım sıklığı arasında da pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

### **2.1.3.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları Üzerine Yurt Dışında Gerçekleştirilen Araştırmalar**

Silove (1986) algılanan ebeveyn tutumları ile agorafobi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma agorafobi tanısı almış Sidney’de yaşayan 33 yetişkinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumları ile agorafobi ile anlamlı derecede bir ilişki tespit edilememiştir.

Perris ve arkadaşları (1986) algılanan ebeveyn tutumları ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma 141 depresyon öyküsü bulunan birey ve tanı almamış 205 yetişkin katılımcı dahil edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre depresyon tanılı katılımcıların algılanan duygusal sıcaklık düzeyi tanı almayan gruptaki bireylere göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur.

Lieb ve arkadaşları (2000) algılanan ebeveyn tutumları ile aile özellikleri, sosyal kaygı, ebeveyn psikopatolojisi ilişkisi incelemişlerdir. Araştırma 14-17 yaş aralığındaki 1047 ergenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan aşırı koruyucu ve reddedici ebeveyn tutumu sosyal kaygı ile ilişkili bulunmuştur.

Bölgers ve arkadaşları (2001) algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma 8-18 yaş grubunda (klinik tedavi alan 64 ve tanısı bulunmayan 126 çocuk) 190 çocuk ve çocukların ebeveyni olan 122 anne ve 122

babanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan anne aşırı koruyuculuğun sosyal kaygıyı yordadığı bulgulanmıştır.

Alonso ve arkadaşları (2004) algılanan ebeveyn tutumları ve obsesif kompulsif bozukluk semptomları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma 40 OKB tanısı almış ve 40 tanısı bulunmayan birey olmak üzere 80 katılımcının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumları ile OKB belirtilerinin yanı sıra depresif belirtiler arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca OKB tanılı katılımcıların algılanan baba reddedicilik puan düzeyleri tanılı olmayan bireylere göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Jansses, Oldehinkel ve Rosmalen (2009) algılanan ebeveyn tutumları ile fonksiyonel somatik semptomların gelişimine katkıda bulunup bulunmadığını incelemişlerdir. Araştırma 10-12 yaş grubundaki 2230 çocuğun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, fonksiyonel olmayan somatik semptomları (ağrı, yorgunluk ve mide- bağırsak şikayetleri) yordamaktadır.

Chen ve arkadaşları (2017) algılanan ebeveyn tutumu, ebeveyn bağlanması ve istifleyici biriktirme davranışı (OKB) ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 334 istifleyici biriktirme sebebi ile OKB tanısı alan 334 bireyin yanı sıra farklı belirtilerden OKB tanısı alan 560 birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan yetersiz anne bakımı, aşırı anne koruması ve aşırı anne kontrolü, OKB'li kadınlarda biriktirme ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca algılanan ebeveynlik boyutları erkeklerde istifleme ile ilişkili bulunmamıştır.

Sikand ve arkadaşları (2019) algılanan ebeveyn tutumları, biliş ile esneklik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma 18-50 yaş grubunda, disosiyatif bozukluk tanılı 60 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumu ile sistematik bilişsel tarz arasında istatistiksel bakımdan anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Algılanan duygusal sıcaklık ebeveyn tutumunun artması bireylerin çevreyi daha sistematik algılamalarına ve daha esnek algılamalarına imkân vermektedir.

## 2.2. DUYGUSAL DIŞAVURUM

Bu bölümde duygu kavramına dair kavramlar incelenmiş ve duygusal dışavuruma dair alanyazın sunulmuştur.

### 2.2.1 Duygu ve İlişkili Kavramlar

Alanyazın incelendiğinde duygu (emotion), his (feeling), duygulanım (affect) ve duygu durumu (mood) kavramlarının temel farklılıklara rağmen, zaman zaman birbirinin yerine kullanılan iç içe geçmiş kavramlar olduğu görülmektedir (Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 8; Berking ve Whitley, 2018: 5; Cirhinlioğlu, 2018: 1; Forgas, 1995). Duygu, his ve duygulanım günlük dilde her ne kadar birbirinin yerine kullanılsa da kavramsal olarak ayırtırmak (Souise, 2005: 87) duygunun ne olduğu konusundaki karışıklığı gidermek için önemlidir (Ekman, 1992: 174).

Herkesin ilk elden duygu bilgisine sahip olmasına rağmen, duyguyu tanımlamaya çalışmak olağanüstü derecede geniş bir tepki yelpazesine atıfta bulunması sebebi ile oldukça zordur (Werner ve Gross, 2010: 14). Levenson (1994: 123) duyguyu çevreden gelen değişen taleplere duyarlı uyum şekillerinin temsili olan kısa vadeli psikolojik ve fizyolojik fenomenler olarak açıklamıştır. Frijda (1993) bir kişi veya bir nesneye yönelik duygulanımlar olarak tanımlanmıştır (Weiss ve Cropanzano, 1996: 18). Shouse (2005) duygu önceki deneyimlerle değerlendirilmiş ve tanımlanmış bir histir.

Duygu oluşturabilecek bir uyaran ile karşılaşıldığında değerlendirme sonucunda bireyde duygu gelişir. Duygu deneyimi, duygunun karakteristiği olan fizyolojik ve otonomik tepkileri, jest ve mimik ifadeleri, duyguya ilişkin sözlü ve davranışsal dışavurumları içerir (Bower ve Forgas, 2001: 104). Ekman duyguyu genellikle yüz ifadesi ile ilişkilendirilir (Ekman ve Davidson, 1994: 94).

Duygular, doğal koşullar tarafından şekillendirilen, fizyolojik, psikolojik ve davranışsal yönden organizmanın kapasitesini ve eğilimini artırarak tehditlere ve fırsatlara uyarlanabilir yanıt vermek için geliştirilen özel işlem modlarıdır. Bu formülasyona göre her duygunun belirli bir tür uyarlanabilir anlamlı duruma karşılık gelmelidir (Nesse, 1990: 268).

Duygular aynı zamanda doğuştan gelen ve öğrenilmiş etkiler için bir depo görevi görür, belirli değişmez özelliklere sahiptir ve bireyler, gruplar ve kültürler arasında

önemli farklılıklar gösterir (Levenson, 1994: 123). Duygunun öznel deneyimi, dışavurumcu davranışı (örneğin yüz, bedensel, sözlü) ve çevresel fizyolojik tepkileri (örneğin, kalp hızı, solunum) içeren bir psikolojik durumlar koleksiyonuna atıfta bulunduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Duygular, diğer şeylerin yanı sıra, hafif veya yoğun, olumlu veya olumsuz, birincil (ilk duygusal tepki) veya ikincil (duygusal bir tepkiye duygusal tepki) olabileceği (Plutchik, 1980: 24; Plutchik, 1991: 52) gibi genel veya özel, kısa veya uzun olabilir (Werner ve Gross, 2010: 14). Duyguların insan zihninin herhangi bir psikolojik modelinde merkezi bir özellik olduğu da yaygın olarak kabul edilmektedir (Gross ve Barrett, 2011: 2). Duygu bir hissin yansımasıdır. Yaşanmış olan deneyimler ölçütünde değerlendirilen etiketlenen bir duyumdur. Kişisel ve biyografik birikim içerir çünkü her insan duygularını değerlendirirken ve etiketlerken yaşadığı deneyimlerden yararlanır (Souise, 2005: 87). Mutluluk duygusu ortak ve herkes için anlaşılabilen bir olgudur. Ama bir bireyin “Şimdi çok mutluyum” ifadesindeki durum bireyin geçmişe dair değerlendirmesini ve geçmişte deneyimlediği öznel yaşantılarını yansıtır (Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 8).

His sıklıkla duygu kavramı yerine kullanılan bir kavramdır. Duyguların sözel dışavurumunda sıklıkla yararlanır (“mutlu hissediyorum”). His ve duygu kavramları birçok yönden iç içe geçmiş haldedir ve ayırt edici bir alan çizmek oldukça zordur (Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 8). Duygu iç dünyamızda değişime sebep olur. Aydınlık olmayan bir ortamda yürürken bir gölge gördüğümüz zaman otomatik olarak takibe alındığımız düşünerek korku duygusunu deneyimleyebiliriz. Belki de gördüğümüzü düşündüğümüz gölge bir ışık yanılsamasından ibarettir. Görülen gölge korku duygusuna ve bedende fizyolojik değişikliğe sebep olur. His ise dış dünyadan gelen bir uyarının bedende sebep olduğu fizyolojik değişimin birey tarafından fark edilmesidir (Panksepp, 2004: 94). Duygudan çok daha geniş ve yaşanan deneyimin farkındalığına işaret eden his kavramı duygusal (kaygılı hissetmek), duysal (soğuk hissetmek) ve fizyolojik (yorgun hissetmek) deneyimlerle yaşanılabilir (Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 8; Thayer, 1989: 60).

Duygu yapısal olarak sosyal boyutlu ve zamanın geneline yayılan bir olguyu ifade ederken his daha kişiseldir ve içinde bulunulan ana işaret verir (Shouse, 2005). His daima bilinç düzeyinde bir deneyimdir. His deneyimi yaşandığında birey kaynağı hakkında farkındalık sahibidir. Ancak duygunun oluşması için bilinç zorunlu değildir.

Duygunun tetikleyicisi olan uyarının farkında olunmasa da bireyde duygu oluşur. Fakat farkındalık olmadığı zaman his oluşmaz (Damasio, 1999: 47).

Duygulanım, bir deneyimin kalitesine niceliksel bir yoğunluk boyutu ekleyerek vücudun kendisini belirli bir durumda eyleme hazırlama şeklidir (Souse, 2005: 88). Duygulanım duygularda olduğu gibi yüksek düzeyli olumlu yönlü, düşük düzeyli olumsuz yönlü olmak üzere iki kutuplu yapıya sahiptir. Duygulanım yüzeyinin yüksek olması yüksek motivasyon artışına sebep olurken duygulanımın düşük düzeyli olması motivasyonun ortadan kalmasına sebep olmaktadır. Bireyin adaptasyonu için olumlu ve olumsuz duygulanım gerekli ve faydalı kabul edilmektedir (Nesse, 1990 akt Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 9). Aralarında keskin sınırlar olmamakla birlikte duygulanım, duygu ve duygu durum formunda deneyimlenebilmektedir (Cirhinloğlu, 2018: 1) ve duygulanımın en kapsayıcı kavram olduğu ifade edilmektedir (Fogards, 1995: 45).

Duygu oldukça yoğun, kısa süreli deneyimlenen gelip geçici bir yapıdadır. Duygu durum ise duyguya nazaran daha az hafif, daha sık ve uzun süreli deneyimlenen kalıcı bir yapıya sahiptir (Bower & Forgas, 2000: 89; Cirhinloğlu, 2018: 3; Ekman, 1994: 56; Fiedler, 2001: 166; Levenson 1994: 124; Panskepp, 2004: 47; Weiss ve Cropanzano, 1996: 18).

Duygular, bireyin belirli bir kişi ve nesne ile ilişkisini açıklar ve içerir. Bir kişi bir şeyden korkar, bir kişiye kızar, bir şeye sevinir vb. (Frijda, 1994: 60). Birey çoğu zaman deneyimlediği duygunun farkındadır. Yani yüksek bilişsel katılım içerir (Bower & Forgas, 2000: 89). Kişi bazen duygunun kaynağının farkında olmayabilir. Farkında olmasa da ilgili kaynaktan gelişen tepki sonucu duygu oluşur. Duygunun oluşumu için duyguya sebep olan kaynağın bilincinde olmak şart olmamakla birlikte kaynak belirli ve görülebilirdir (Frijda, 1994: 60). Duygunu, ilgili nesne aracılığı ile, nedensel koşullar ve belirli duygusal tepkilerin kaynaklarını tahmin etmeyi ve yanıtlamayı mümkün kılan nesne yönelimli yapısı duygunun kaynağı görülebilirdir kılar (Weiss ve Cropanzano, 1996: 18).

Duygu durum ise duygulanımın yönlendirildiği bir nesneden yoksundur. Duygu durum nedensel nesnesinden kopmuş duygusal bir süreçtir. Bu nedenle bir duygu durumun özgüllüğü, bazı temel boyutlar üzerindeki konumundan daha az davranışsal çıkarımlara sahip olabilir. (Weiss ve Cropanzano, 1996: 18). Duygu durumun duygulara nazaran yoğunlukla ilişkili uyarıcıların bulunmadığı bir başka deyişle nesne

yöneliminin olmadığı bir yapıda varoluşu (Weiss ve Cropanzano, 1996: 18) duygu durumun kaynağını opak (Ekman, 1994: 57), genellikle dağınık ve belirsiz kılar (Fiedler, 2001: 166). Ayrıca birey çoğu zaman deneyimlediği duygunun farkındadır (Adolphs ve Damasio, 2001: 29) ancak duygu durumun farkında değildir. Duygu durumsal etkiler, duygusal etkilere göre daha zor tespit edilir. Daha arka plandadır (Bower & Forgas, 2000: 89; Fiedler, 2001: 166). Duygu durum daha zor algılanan yaşantılar üzerinde olumlu bir parıltı veya olumsuz bir gölge oluşturma eğilimindedir. Duygu durumu farkındalığı için özel bir çaba ile dikkati duygu duruma yöneltmek gerekmektedir (Bower & Forgas, 2000: 89).

Duygular, dış dünyadan bir uyarana geldiğinde uyum sağlamaya atıfta bulunur. Duygu durum hayatın varoluşsal arka planı, bir başka ifade ile zihin çerçevesi gibidir (Bower & Forgas, 2000: 89; Ekman ve Davidson, 1994: 95).

Hormonal dalgalanmaların günlük değişimi, uyku, sağlık durumu, olumlu ve olumsuz deneyimlerin üst üste deneyimlenmesi gibi kişisel faktörlerin yanı sıra hava durumu, hava ve gürültü kirliliği ve düşük iyon seviyesi gibi çevresel faktörlerin arka planda çalışarak duygulardan ziyade duygu durumunu etkilediği ifade edilmektedir (Thayer, 1989; Weiss ve Cropanzano, 1996: 40).

Ekman (1994: 57)'e göre duyguyu duygu durumdan ayıran bir diğer özellik, birçok duygunun kendine has yüz ifadesine sahip olmasıdır. Ancak duygu durum için bu durum geçerli değildir. Üzülen bir insanın yüz ifadelerinden doğrudan anlayabiliriz fakat sınırlı bir duygu durumunda olan bir kişinin duygu durumunu doğrudan anlamamızı sağlayacak yüz ifadesi gibi bir ipucu olmadığı gibi gözlemlenebilir herhangi bir belirti de yoktur. Duygu durum, genellikle kendine özgü olan duygulara (mutlu, neşeli, üzgün vb.) nazaran özgül olmayan (örneğin, hoş/hoş olmayan; enerjik/uyuşuk; endişeli/rahatlamış) bir yapıya sahiptir (Bower & Forgas, 2000: 89).

Duygu ve duygu durum birbirini etkileyen (Cirhinlioğlu, 2018: 3) dinamik bir yapıya sahiptir. Duygu durum zaman içinde birikim ile oluşabilir. Bir dizi olumlu olay olumlu duygu duruma sebep olurken yaşanan bir dizi olumsuz olay, olumsuz duygu durumu beraberinde getirebilir (Davidson, 1994: 53). Kimi zamanda uygun şartların varlığı halinde deneyimlenen bir duygunun nesnesine olan farkındalığın kaybedilmesi duygu durumun oluşmasını tetikleyen bir faktör olabilir. Örneğin bir duygunun yeterince yoğun ve derin olması halinde, o duygu ile aynı yönde olan belli duygular yakın dönemde sıklıkla deneyimlendiyse ve duyguya ait nesne farkındalığının kaybedilmesi

duygunun duygu durma dönüşmesine sebep olabilir (Cirhinlođlu, 2018: 3). Belirli duygulardan kaynaklanan duygu durumunu beslendiđi duygunun uyanma eřiđini dūřurdūđu ifade edilmektedir. Bir bařka ifade ile birey olumsuz bir duygu durum içindeyse olumsuz bir duygu deneyimleme ihtimali daha yūksektir (Ekman, 1994: 57).

Bu olumlu duygu durumunuz daha fazla olumlu duygu yaşanmasına sebep olabilir. Bireyin olumlu ve olumsuz duygulanım deneyimlerken olumlu ve olumsuz duyguları yaşama ihtimali daha yūksektir. Ayrıca birey olumsuz bir duygu durumunda normal bir durumda makul bir yanıt verebileceği bir uyarana aşırı tepkiler verebilir (Cirhinlođlu, 2018: 3).

Olumlu duygu durum uyarının niteliği (olumlu, olumsuz) fark etmeksizin olumlu duyguların gelişmesine sebep olurken olumsuz duygu durumun uyarının niteliği (olumlu, olumsuz) fark etmeksizin olumsuz duyguların gelişmesine sebep olduğu (Trope, Ferguson ve Raghunathan, 2001: 261) belirtilmektedir.

Ekman'a (1994: 56) gōre duygu durum sūre ve sūreç bakımından duygudan ayrılır. Duygu genellikle birkaç saniye veya biraz daha fazla sūre deneyimlenir. Duygu deneyimin sūresi uzadıđı zaman duygu yerine duygulanım kavramı devreye girmektedir. Belirtilen duygunun daha geniř bir zaman diliminin geneline hākim olacak řekilde yařama sinmesi durumunu ise duygu durum deneyimi olarak aēıklamaktadır. Duygu durum duyguya nazaran çok daha uzun dūrmektedir. Duygu durum haftalara ve aylara yayıldıđı zaman bu durum duygu durum bozukluđu olarak nitelendirilir.

### **2.2.2. Duyguların İşlevleri**

Bireye dıř dūnyadan gelen uyarılara yanıt vermek için sayısız eylem ve eylemsizlik olasılıđı sađlayan mūkemmel biliřsel gūçler bahředilmiřtir. Duygular ise bu zenginliđin kaynak olabileceđi sıkıntıların panzehridir. Duygular bize sınırlı sayıda daha basit, geçmiř deneyimlerle verimliliđi kanıtlanmış, etkili uyum řartlarına eriřmeyi sađlar (Levenson, 1994: 124). Neye dikkat edildiđi ne yapmaya karar verdirildiđi neyin hatırlandıđı ve diđer insanlarla nasıl etkileřime girdiđi tamamen duygulardan etkilenir. Duygular dūřūncelere ve davranıřlara nūfuz eder (Adolphs ve Damasio, 2001: 28).

Rasyonel düşünce ve duygu genellikle sonsuz bir savaşa mahkûm olarak ifade edilse de temelde daha çok iş birliği halindedirler. Öyle ki duygular bazen düşüncenin önüne geçerek daha rasyonel kararlar alınmasına da destek olabilir. Eylemin istişareden yanıt vermenin düşünmeden harekete geçmenin planlamadan daha uygun olduğu durumlar (örn. beden bütünlüğünü tehdit eden bir durum) olduğu zamanlar vardır. Tereddüttün ciddi sorunlara yol açabileceği durumlarda duygu, çok ağır, fazla kuralcı, konfor öncelikli ve işlevsiz olan bilişsel işlemi bir kenara bırakma işlevi görür (Levenson, 1994: 124). Duygular kimi zaman rasyonel düşünebilmeyi sağlar (Frijda, 2008: 81). Duygular düşüncelerle eş zamanlı hareket ederek birbirini tamamlayan farklı yapılardır. Birey karar verme sürecine düşüncenin yanı sıra duyguyu dahil ettiğinde en işlevsel kararı verir. Bu sayede bireyin yaşam kalitesi artar (Çeçen, 2002: 169; Frijda, 2008).

Bireyi problem çözmek, iletişim kurmak ve hayatta kalmak için gereken önemli eylemleri (yemek bulmak, barınmak, yırtıcılardan korunmak, diğer kişilerin davranışlarını ön görmek vb.) yapmaya ve bu konuda sorumluluk almaya güdülemektir ve hayati öneme sahiptir (Adolphs ve Damasio, 2001: 29; Cirhinlioğlu, 2018: 4; Greenberg, 2020: 10-11; Panksepp, 2004: 47).

Duygunun işlevi karşılaşılan duruma dair gerekli bilgiyi vermek (Greenberg, 2020: 11), ön plana çıkan durum (geri çekilme, savaşma, kaçma vb.) için en uygun fizyolojik, psikolojik ve davranışsal ortamı oluşturmak ve bu ortam ile uygun tutarlı eylem planları geliştirerek tehditlere ve fırsatlara yanıt vermektir (Frijda, 2008: 80; Levenson, 1994: 124; Nesse, 1990: 268; Panksepp, 2004: 47; Plutchik, 1980: 8). Duygunun işlevlerinden biri duygusal deneyimdeki sonuçları ‘unutulmayacak’ şekilde etiketleyerek öğrenme sürecini son derece hızlandırmasıdır. Duygular tek uygulama ile kalıcı öğrenme oluştururlar. Örneğin sıcak bir fırına dokunmak, yaşam boyu yapılmaması gereken bir durum olarak tek deneyimde öğrenilir. Bu gibi bir durumda beyin oluşan çok yoğun duygusal tepkileri kesin olarak hatırlanması gereken deneyimlerin bulunduğu duygusal hafızaya depolayarak (Greenberg, 2020: 23; Hisli Şahin, 2020: 5) yeni bilgiyi kodlar. Kodlanan bilgi sonraki durumlarda bilgi edinmede, hızlı ve verimli bir şekilde genelleme yapmada (Panksepp, 2004: 47) ve her düzeydeki otomatik ve planlı davranışı düzenlemekte (Adolphs ve Damasio, 2001: 29) bilgi sağlar ve nasıl hareket edilmesi gerektiğine dair rehberlik eder. Kötü hissettiren duygular bir şeylerin ters gittiğini ve ters giden duruma dikkat etmesi gerektiğini

belirtir (Greenberg, 2020: 23). Bu duygunun uyanmasına sebep olan durum için ne yapmanın, duygunun dışavurumunun nasıl daha iyi olabileceğinin bilgisini de verir (A.g.e.: 14). Duygu an içinde var olan bir problemin varlığını ve bu duruma dikkat edilmesi gerektiğinin bilgisini verir ve hemen işe yarayacak bir bilgi sunar (A.g.e.: 16). Duygular yaşamın yolunda olduğu dönemlerde de bunu belirtir ve bu durumun devamı için gerekli olan tepkileri organize ederler (A.g.e.: 11).

Ayrıca duygular toplumsal düzeni sürekliliğini sağlayan ve statülerin görevlerini onaylayan davranışları güçlendirmektedir. Bireyin sosyal yaşamda iyi davranışlar sergilemesini, kötü davranışları yapmaktan kaçınmasını teşvik ederek davranışlara rehberlik eder. Birey kötü bir davranış sergilediğinde suçluluk duygusu deneyimler ve sebep oldukları zarar üzerine odaklanırlar. Özür dileme ve itiraf etme gibi davranışlarla diğer bireyleri için onarıcı davranışlar göstermeye güdülenir (Cirhinlioglu, 2018 : 4).

### **2.2.3. Duygu Türleri**

Çoğu teorisyen duyguların karmaşık doğasını temel bir sınıfa dayandırarak açıklamayı tercih etmişlerdir (Lewis, 1995: 63). Bu temel sınıflandırmanın literatürde birincil(temel) duygular olarak ifade edildiği görülmekte ve az sayıda oldukları belirtilmektedir (Plutchik, 1980: 8). Birçok birincil duygu sınıflandırması yapılmıştır. Bu konu üzerinde fikir birliğine varılmadığı görülmekle birlikte duyguların sayısı kadar birincil duygu grubu olabileceği ifade edilmektedir (Nesse, 1990: 270). Bununla birlikte birincil duygular ve birincil duyguların devamı niteliğindeki ikincil ve üçüncül duyguların özellikleri hakkında birçok anlamda yakın görüşler mevcuttur. Bu bölümde bu görüşlere yer verilmiştir.

Birincil duygular (temel) uyum sağlamaya yönelik bireyin durum karşısında verdiği temel, içgüdüsel ve ilk tepkilerdir (Greenberg, 2020: 44; Plutchik, 1980: 8). Bu duygular genetik olarak aktarılır ve doğuştan gelir (Lewis, 1995: 63) değişmez (Plutchik, 1980: 8) ve geri planda otomatik bir şekilde deneyimlenir (Lewis, 1995: 94). Açığa çıkmasını sağlayan uyaranlar tahmin edilebilen standart özelliklere sahiptir (Plutchik, 1980: 9; Plutchik, 1991: 50). Sınırların ihlal edilmesi öfkeyi, kayıp vermek üzüntüyü açığa çıkarırken tehdit edilme korku duygusunu oluşturmaktadır. Uyarın sonucunda yoğun bir şekilde deneyimlenen, uyarana verilen yanıt sonrasında hızla

kaybolan ve şiddeti azalan bir yapıdadır. Hayatta kalmak, acil durumlara uyum sağlamak (Izard, 2009: 3) ve sağlıklı olabilmek için çok önemlidir. Bu duygular duygusal zekanın en önemli kaynağıdır. Bireyin bu duyguların farkında olması, anlamlandırması ve bu duyguların sunduğu birikimden yararlanması bireyin hayatına pek çok ayrıcalık sunar (Greenberg, 2020: 44).

İkincil duygular birincil duyguya veya düşüncelere geliştirilen tepkiler veya savunmalardır (Greenberg, 2020: 45). Birincil duygulardan türediği ifade edilmektedir (Lewis, 1995: 66; Plutnick, 1980: 9; Plutnick, 1991: 41). İkincil duygular toplumsal norm veya yazıya dökülmemiş kuralların genellenmesi sonucunda gelişmektedir ve bu sebeple sosyal duygular olarak da adlandırılmaktadır (Hareli ve Parkinson, 2008: 131). Yoğunluk bakımından birincil duygulara nazaran daha hafiftir (Lewis, 2008: 754). Sosyal duyguların tanımlanmasında ortak çıkış noktası ilgili duygunun sosyal işlevselliğe hizmet etmesidir (Hareli ve Parkinson, 2008: 133). Bazı araştırmacılar (Ben- Ze'ev & Quatley, 1996; Quatley, 2000; Quatley & Johnson- Laird, 1987), insanlara ait olan duygularının neredeyse tamamının toplumsallaşmaya imkân veren duygular olması sebebiyle sosyal duygular olduğunu ifade etmektedirler (Hareli ve Parkinson, 2008: 134). Duyguların özelliklerine dair yapılan bir çalışmada her bir duygunun farklı sosyal işlevsellik düzeyine sahip olduğunu ifade edilmekle birlikte sosyal duyguların, sosyal olmayan duygulardan ayrımındaki en temel özelliğin sadece sosyal kaygılar ile açığa çıkması olduğunu ifade edilmektedir (A.g.e.: 137).

Literatürde ikinci duygular öz-bilinçli duygular olarak da ifade edilmektedir (Lewis, 1995: 69). Öz bilinçli duyguların oluşumu için bireyin belli bilişlere sahip olması gereklidir. İlk olarak birey toplumsal standartlar, kurallar ve hedefler hakkında bilgi sahibi olmak zorundadır. İkinci olarak birey standartlar, kurallar ve hedefler ile ilgili kendi davranışı hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Birey kendinin farkında olmalıdır (Lewis, 1995: 235). Kişi sahip olduğu standartlar, kurallar ve hedefler doğrultusunda davranışını değerlendirir. Başarılı olduğunu düşündüğü durumda gurur, başarısız olduğunu düşündüğü durumda utanç, suçluluk vb. duygular deneyimler. Bilişsel süreçlerin incelenmesi karmaşık olan duyguların anlaşılmasını sağlar. Gurur, utanç ve suçluluk gibi ikincil duyguların açığa çıkmasında benlik kavramı ön plandadır (Lewis, 2008: 743) ve bireyin düşünme biçimi veya ne hakkında ne düşündüğü ile ilişkilidir (Lewis, 2008: 742). Gurur, utanç, suçluluk, mahcubiyet, kıskançlık, memnuniyet ikincil duygular grubunda belirtilen duygulardan birkaçıdır (Ekman, 1993: 390; Hareli

ve Parkinson, 2008: 131; Lewis 2008: 743). İkincil duyguların yüze yansıyan kendine has belirli bir tanımı bulunmamaktadır (Ekman, 1993: 389; Lewis, 2008: 742).

Duyguların daha karmaşık bir yapıya büründüğü bir diğer grup üçüncül duygulardır. Üçüncül duygular bireyin yaşamındaki işlevi sebebi ile araçsal duygular (manipülatif duygular) olarak da isimlendirilmektedir. Bireyin araçsal duygularını dışa vurma nedeni diğer bireylerin bireyin dışa vurduğu duyguya istedikleri şekilde yanıt vermesini umması ile ilişkilidir. Bir bakıma kendilerinin dışındaki bireyleri araçsal bir duygu ile yönlendirmektedirler. Bu duruma ağıladığı zaman diğer insanların kendisine daha şefkatli yaklaştığını fark eden bir bireyin sempati kazanabilmek için kimi zaman sebepsiz yere ağlaması örnek verilebilir. Her ne kadar birey bilincinde olmasa da araçsal duyguların öğrenilerek geliştiği düşünülmektedir (Greenberg, 2020: 49).

Araçsal duygular birincil duygularda görülen anlık tepkilerden ziyade çoğunlukla daha genel tepkiler olarak belirtilmektedir. Zaman içerisinde baskın, fazlaca coşkulu veya pasif ve vakur olmak gibi bireyin kişilik yapısının bir parçası haline gelmektedir. Niyetin farkında olmadan dışa vurulan araçsal duyguların kimi zaman ciddi sorunlara sebep olabildiği ifade edilmiştir. Birey ihtiyaçlarına yönelik sorumluluklarını üstlenmediğinde ve araçsal duyguları niyetin farkında olmadan ve sürekli dışa vurulduğunda ilişkilerdeki alma ve verme dengesini bozabilmektedir. Bu durumun ise bireylerin yalnızlaşmasına sebep olabileceği belirtilmiştir (Greenberg, 2020: 49).

#### **2.2.4. Duyguların Sınıflandırılması**

Tarih boyunca birçok araştırmacı bireyin sahip olduğu duygu sayısını belirlemeye ve sınıflandırmaya çalışmıştır. Bu konuda yapılan ilk çalışmalar eski Yunan felsefecilerine dek uzanır. Platon duyguyu haz, acı, korku, öfke, umut ve kötülük olarak tanımlamış. Modern duygu yaklaşımının kurucusu olan Aristoteles'e göre duygular öfke, küçümseme, dostluk, düşmanlık, korku, güven, utanç, utanmazlık, sevecenlik, zorbalık, acıma, hiddet, kıskançlık, gıptadır. Felsefe düşünürlerinin duyguları sınıflandırırken etik kavramlarının (iyilik kötülük) yanı sıra modern duygu sınıflandırmasındaki duyguları (umut, öfke, korku) ve duygu durumları (hoş olan, hoş olmayan, iyi hissettiren, kötü hissettiren vb.) kullandıkları görülmektedir (Gökalp, 2019).

Bununla birlikte filozoflarının duyguları haz ve acı olarak iki grupta inceledikleri

görülmektedir (Cirhinlioğlu, 2018: 17). Duygu kavramı James'in (1884) öncülüğünde psikoloji alanında incelenmeye başlanmıştır (Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 1). Felsefe düşünürlerine yakın bir bakış ile duyguyu olumlu ve olumsuz olma niteliği üzerinden incelenmiştir. Her ne kadar duyguların yön bakımından değerlendirilmesine imkan verse de duygunun çok boyutlu ve çeşitlilik içeren doğasını açıklamaya, gruplandırmaya ve ayrıştırmaya yeterli olmadığına dair görüşler vardır (Ekman, 1992, 190). Bu görüşler doğrultusunda duyguların evrensel ve doğuştan mı, yoksa öğrenilen ve çevresel bir olgu mu olduğu sorusu gündeme gelmiş ve bu soru farklı bir sınıflandırmaya kapı aralamıştır (Bahtiyar ve Yıldırım, 2021: 5).

1972 yılından itibaren Ekman ve Ekman ile arkadaşları tarafından birçok kültürde yapılan çalışmalar ışığında bir sınıflandırılma geliştirilmiştir (Ekman, Frisen ve Ellsworth, 1972; Ekman ve Frisen, 1976). Ekman çalışmaya katılan bireylere farklı yüz ifadelerinin bulunduğu fotoğraflar göstererek hangi duygu olduğunu belirtmelerini ve ifade edilen durum için en uygun yüz ifadesini seçmelerini istemiştir. Sonuç olarak mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku, tikslenme ve öfke olmak üzere altı temel duygu tanımlamıştır. Temel duyguların diğerlerine nazaran yaşamı sürdürmede daha işlevsel bir role sahip olduğunu belirtmiştir (Ekman, 1992: 171). Ekman bu duyguların, tepkilerinin ve ifadelerinin evrensel ve doğuştan gelen duygular olduğunu belirtmiştir (Ekman, 1992: 178). Ekman (1993: 390) ilerleyen yıllarda duygu listesine zevk, memnuniyet, mahcubiyet, utanç, suçluluk, heyecan, doyum, başarı gururu, rahatlama duygular eklemiş ve bu duyguların temel duygularda olduğu gibi yüz ifadeleri ile tanımlanamadığını ifade etmiştir.

Her ne kadar duygunun öfkeli, korkmuş ve tiksiniş hissetmek gibi etiketlenebilen öznel bir deneyim olduğu konusunda fikir birliği bulunsa da (Plutchik, 1980: 4), duygular nadiren birincil olarak deneyimlenir. Deneyimlenen bir yaşantının yalın ve anlaşılır şekilde ifade edilmesi çoğunlukla zordur. Birey bazı duyguları sözel olarak ifade edemeyebilir. Bu durum duyguyu sadece sözel ifadeler üzerinden duyguları tanımlayan araştırmacıların karmaşık duyguları es geçmesine sebebiyet verebilir (A.g.e.: 6). Aynı şekilde yüzde ilgili duyguya has gözlemlenebilir duygu ifadesinin varlığı temelinde yapılan sınıflandırmalar ikincil duyguları yakın ve eş anlamlı terimlerinin benzerliğine dayanan bir yaklaşım ile gruplandırdığı için duygunun çok boyutlu ve çeşitli doğasını açıklamak konusunda kısıtlılıklara sahiptir (Plutchik, 2001: 6).

Duyguları bütüncül bir bakış (olumlu- olumsuz, birincil- ikincil, hafif- yoğun) ile sınıflandırması duygunun doğasını; yön, düzey ve yoğunluk bakımında somut ve anlaşılır kılmıştır. Model dört olumlu ve dört olumsuz duygudan oluşur ve zıtlıklar ile dengelenir (Plutchik, 2001: 6). Neşeye karşı üzüntü, korkuya karşı öfke, öngörüye karşı hayret, kabule karşı iğrenmedir (A.g.e.: 5). Bu durum iki zıt duygunun aynı anda deneyimlenemeyeceğini ifade etmektedir. Aynı yöndeki duygular birbirine yakın farklı yöndeki duygular birbirine uzaktır. Duygunun zıttı karşısına konumlandırılmıştır. Modele anlaşılabilirlik kılan bir başka husus duyguların oluşumunun ve yoğunluğunun somutlaştırılmasında renklerin kullanılmış olmasıdır. Birincil duygunun kombinasyonları ikincil duyguları oluşturmaktadır. İkincil duyguların oluşturulduğu birincil duygular renklerden açıklanmıştır. Kırmızı ve mavinin birleşiminin moru oluşturması gibi iki veya daha çok duygu çeşitli yoğunluklarda ve renklerde yüzlerce duygu kavramı oluşturabilir. Modelde aşağıdan yukarıya dıştan içe doğru renklerin koyulaşması duyguların yoğunluğundaki artışı ifade eder. Renklerin karışımı ikincil duyguların oluşumunda hangi birincil duyguların etkili olabileceği ve ikincil duyguların birincil duygulardaki bileşenlerini açıklamıştır. Bu modelin bir diğer önemli yanı duygunun yanı sıra duyguya ilişkin kavramların ve kişilik özelliklerinden bağımsız bir değerlendirme sunarak diğer sınıflandırmalardan daha çok duyguyu açıklamasıdır (A.g.e.: 6).

### **2.2.5. Duygusal Dışavurum**

En yalın ifade ile içsel durumların dışsal yansıması olarak tanımlanan (Lewis, 1992: 51) duygu dışavurumu bir uyarın sonucunda gelişen duygusal bir sürecin gözlemlenebilir davranışsal tepkileridir (Gross ve John, 1995: 555; Levenson, 1994: 125). Duygusal dışavurum yüz, ses ve duruş gibi davranışsal değişiklikleri ifade eder (Friedman, Prince, Riggio ve DiMatteo, 1980: 333; Gross ve John, 1995: 555; Lewis, 1992: 52).

Bir amaç doğrultusunda duygunun gösterimi, duygunun yönü (olumlu, olumsuz) veya duygunun kanalından bağımsız bir şekilde, deneyimlenen duygunun dışa yönelik durumudur. Duygusal dışavurum kavramı ifade edilen duygunun türü (örneğin, mutluluk, öfke) ve duygunun ifade edilme (örneğin, yüz ile) şeklini içeren duygu ifadesi kavramını içermemektedir. Daha ziyade çok farklı duyguları çeşitli yollar ile ifade etmeyi açıklayan bir eğilimi ifade etmektedir (Kring, Smith ve Neale, 1994: 934).

Duygusal dışavurum (Cacioppo ve Freberg, 2018: 247; Friedman, Prince, Riggio ve DiMatteo, 1980: 333) ve duygusal dışavurumun derecesi bireysel farklılıklar göstermektedir (Kring, Smith ve Neale, 1994: 934).

Bir birey bir duyguyu dışa vuruyorsa, diğer duyguları da dışa vurmaktadır ve dışa vurma eğilimi artmaktadır (Gross ve John, 1995: 546). Olumlu duygulanım ile olumlu duygu dışavurumu, olumsuz duygulanım ile olumsuz duygu dışavurumu ilişkilidir (Gross ve John, 1997: 437).

Duygunun, yüz ifadesi, duruş (Tracy ve Robins, 2004: 197) ve ses tonu gibi formlarda davranışsal olarak ifade edilme eğilimi olduğu belirtilmektedir (Argyle, 1987: 15; Levenson 1994: 123). Duygu oluşumu için birey uyarıldıktan sonra öznel hisler, fizyolojik değişiklikler ve davranışsal eğilimler eyleme geçiş için üretilir ve görünür duygusal ifadeler olarak dışa vurulabilir ya da vurulmayabilir (Gross ve John, 1995: 556).

Duygu dışavurumu bireyler arasındaki ilişkilerin gelişmesinde ve düzenlenmesinde çok önemlidir (Ekman, 1992: 177), sözsüz iletişimin ayrılmaz bir parçasıdır (Kring, Smith ve Neale, 1994: 935) ve iletişimin merkezindedir (Riggio ve Riggio, 2002, 196). Kişiler arası başarılı ilişkiler için sözel olmayan bir bilgi akışı olan duygusal dışavurum son derece temel bir işleve sahiptir (Gross & Levenson, 1997: 102).

Duygu, sözlü ve davranışsal olarak ifade edilebilir. Ancak duyguyu ifade etmek için sözlü ifade temel bir gereklilik değildir (Plutnick, 1980: 4). Duygusal dışavurum kavramının temel bileşeninin duygu ifade eden davranışlar (Gross ve John, 1998) olduğu söylenebilir.

Duygusal dışavurum üzerine çeşitli tanımlar ve yaklaşımlar sunulmuştur. Duygusal dışavurumun tanımlanması ve kavramsallaştırılması yakın tarihlere dayanmaktadır. Sunulan yaklaşımların ortak noktalarının yanı sıra farklılıklarının da olduğu görülmektedir. Bu çalışmamız Gross ve John'un (1997) duygusal dışavurum yaklaşımı çerçevesinde sürdürülmüştür.

#### **2.2.5.1. Gross ve John Duygusal Dışavurum Modeli**

Duygu dışavurumcu davranış birinin ne istediğini iletmek ve başkalarının eylemlerini ve duygularını etkilemek için esastır (Gross & Levenson, 1997: 102). Gross ve John

(1997) duygusal dışavurumu duyguyu ifade edici davranış olarak ele almaktadır. Duygu dışavurumu duygusal bir sürecin gözlemlenebilir, sözel olmayan davranışsal tepkilerdir. Gülmek, tebessüm etmek, kaş çatmak, ağlamak, bulunulan konumdan fırlayarak dışarı çıkmak örnek gösterilebilir (Gross ve John, 1995: 555). Duygu dışavurumunun temel işlevi duygu dışavurumcu davranış aracılığı ile duyguların diğer bireylere aktarılması ve bu aktarım sonucunda diğer bireylerin davranışlarının etkilenebilmesidir. (Gross & Levenson, 1997: 102) Birey duygusal dürtülerini davranışsal olarak dışarı vurduğu derecede duygusal dışavurum gerçekleştirmektedir (Gross ve John, 1995: 555).

Gross ve John'un duygu modelinin duygusal dışavurumdaki tutarlı bireysel farklılıkları belirlemek için kuramsal öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Model duygu üretimi ve dışavurumunun iki yönüne odaklanır. Bunlardan biri duygu-tepki eğilimlerinin oluşumudur. Bireyin duygusal tepki dürtü derecesini belirleyen tepki eğilimlerinin gücüdür ve dürtü şiddeti olarak ifade edilmektedir. Dürtü şiddeti bireyin güçlü duygular yaşama durumudur. Bireyin duygu yoğunluğunun artması halinde mevcut olan duygu yoğunluğu bireyi duygusal dışavuruma zorlayabilir. Bir diğeri duygu-ifade davranışının ortaya çıkışıdır. Duygusal dışavurumunun ifade edilme derecesini açıklamaktadır. Olumlu duygusal dışavurum ve olumsuz duygusal dışavurum olarak ifade edilmektedir. Model duygusal tepki eğilimleri ve duygusal dışavurum davranışı arasındaki ilişkiyi açıklaması sebebi ile oldukça önemlidir (Akan ve Barışkın, 2017: 49; Gross ve John, 1995: 556, Gross ve John, 1997: 436).

Gross ve John'un duygu modeline göre duygu tepki eğilimi, duygu ifade davranışına kaynaklık eder. (Gross ve John, 1997 436). Bir uyarı sonucunda bir dizi değerlendirme sonrasında duygu oluşumu başlar ve bireyde öznel duygular, fizyolojik değişiklikler ve davranışsal eğilimler oluşur. Bu süreç bireyi eyleme geçmeye hazırlar. Fakat eyleme geçmeye zorlamaz, uygun olabilecek bir öneri oluşturur. Birey bu eğilimleri gözlemlenebilir duygusal davranışlarla ifade edebileceği gibi ifade etmeyebilir. (Gross ve John, 1995: 555; Gross ve John, 2003: 348). Bir başka ifade ile Gross ve John'a göre duygu-tepki eğilimi, duygusal dışavurum için elzemdir ancak tek başına yeterli değildir. Çünkü birey kültürel ve kişisel sebepler (örn. duygularını ifade ederek güçsüz görünmek istememek vb.) doğrultusunda duygu-tepki eğilimlerini dışavurumcu davranışla yansıtmamayı tercih edebilir (Gross ve John, 1997: 436).

## **2.2.6. Duygusal Dışavurum Üzerine Yapılan Çalışmalar**

Bu bölümde, duygusal dışavurum üzerine yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilmiş çalışmalara ilişkin örnekler verilmektedir.

### **2.2.6.1. Duygusal Dışavurum Üzerine Yurt İçinde Gerçekleştirilen Araştırmalar**

Kaya (2013) duygusal dışavurum ile sosyal iyi olma arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler (cinsiyet, algılanan gelir düzeyi, ebeveyn tutumu) ile incelemiştir. Araştırma 18-30 yaş grubundaki 352 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre duygusal dışavurum ile sosyal iyi olma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sosyal iyi olma düzeyini olumlu duygusal dışavurum ve olumsuz duygusal dışavurum alt boyutları pozitif yönde, dürtü şiddeti alt boyutu negatif yönde yordamaktadır. Kadınların duygusal dışavurum düzeyi erkeklere nazaran daha yüksektir. Duygusal dışavurum düzeyi ile akademik başarı, yüksek gelir düzeyi ve demokratik ebeveyn tutumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkileri olduğu bulgulanmıştır.

Küpana (2017) mesleki enstrüman (piyano) eğitimi alan öğrencilerin duygusal dışavurum düzeyleri çeşitli değişken bakımından incelenmiştir. Araştırma Güzel Sanatlar Fakültesinde öğrenim gören 32 piyano öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların duygusal dışavurum düzeyleri yaş, okul türü, piyanoya gün ve hafta bağlamında ayrılan süreye göre farklılaşmamaktadır. Katılımcıların duygusal dışavurum düzeyleri kadınların lehine cinsiyet değişkeninde farklılaşırken notu yüksek olanların lehine piyano ders notu değişkeninde farklılaşmıştır. Son olarak katılımcıların duygusal dışavurum düzeyi ile bilinçli farkındalık düzeyleri arasında istatistiki bakımdan anlamlılığı bulunan negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir.

Koç (2020: 81-86) uyumsuz düşünce yapıları ve duygusal dışavurum arasındaki ilişkide yalnızlığın aracı rolünü 17-28 yaş grubundaki 1042 üniversite öğrencisinin katılımıyla incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre uyumsuz düşünce yapıları duygusal dışavurum düzeyini doğrudan etkilemektedir. Uyumsuz düşünce yapıları ile duygusal dışavurum düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır. Yalnızlık duygusal dışavurum düzeyini doğrudan etkilemektedir. Yalnızlık ile duygusal dışavurum arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmış ve yalnızlığın

duygusal dışavurum düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı belirlenmiştir. Ayrıca uyumsuz düşünce yapıları duygusal dışavurumu doğrudan etkilemesine ek olarak yalnızlığın, uyumsuz düşünce yapıları ile duygusal dışavurum arasındaki ilişkiye dolaylı olarak aracılık ettiği bulgulanmıştır.

Coşkun (2021: 93-99) duygusal dışavurum, beş faktörlü kişilik özellikleri ve sosyal onay ihtiyaçlarını çeşitli değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yer) açısından incelemiştir. Araştırma 417 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre duygusal dışavurum ölçeğinin tüm boyutları (olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve dürtü şiddeti) ve duygusal dışavurum toplam puanından elde edilen veriler kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek puan almıştır. Ayrıca duygusal dışavurum, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk ile pozitif yönlü ilişki göstermiştir. Duygusal dışavurumun daha çok ilişkili olduğu boyut dışadönüklüktür.

#### **2.2.6.2. Duygusal Dışavurum Üzerine Yurt Dışında Gerçekleştirilen Araştırmalar**

Niles ve arkadaşları (2013) yazılı duygusal dışavurumun etkilerini ve düzenleyicilerini (duygusal dışavurum, duygusal işleme ve duygusal ifade) incelemiştir. Araştırma 18-40 yaş grubunda, 116 yetişkinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre üç veya daha fazla yazma oturumuna katılan bireylerin üç veya daha az yazma oturumuna katılan bireylere göre yazma oturumundan daha büyük fayda sağladıkları bulgulanmıştır. Yazılı duygusal dışavurumun kaygı, depresif ve fiziksel belirtiler üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı ancak duygusal dışavurumun kaygının önemli bir yordayıcısı olduğu bulgulanmıştır.

Kobylovna Slanbekova ve arkadaşları (2019: 250-256) TSSB ile kişilerarası duyarlılık ve psikiyatrik eş tanı arasındaki ilişkiyi, aleksitiminin bu ilişkide aracılık edip etmediğini ve duygusal dışavurumun aleksitiminin aracı etkilerini hafifletip hafifletmediğini incelemiştir. Araştırma 515 Kazak üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre duygusal dışavurum ile aleksitimi belirtilen ilişkide aracılı etkisi bulunurken duygusal dışavurumun bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir. İlk bakışta aleksitiminin duyguları tanımlama, açıklama, sözel olarak ifade etme ve bu becerilerin düzeyinin düşük olması ile düşük duygusal

dışavurum düzeyi ilişkili olarak düşünülse de aleksitimi ve duygusal dışavurumun altında yatan mekanizmaların farklı olduğu ifade edilmiştir.

Lee ve arkadaşları (2019: 423) duygu yönetimi eğitimine dayalı grup sanat terapisinin, duygusal dışavurum, olumlu duygu, olumsuz duygu, aleksitimi, depresyon ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma yatarak tedavi alan 24 şizofreni tanılı bireyin katılımı ile deneysel olarak gerçekleştirilmiştir. Deneysel grupta bulunan 12 bireye haftada iki kez, 60 dakikalık seanslar halinde, 2 ay boyunca grup sanat terapisi uygulanmıştır. Kontrol grubunda bulunan bireylere ise herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Araştırma sonuçlarına göre deneysel grubunun kontrol grubuna nazaran duygusal dışavurum, dürtü şiddeti, olumlu duygu ve yaşam kalitesi düzeyleri anlamlı derecede artarken; olumsuz duygu, aleksitimi, depresyon, olumsuz belirtiler ve genel psikopatolojik belirtilerin azaldığı bulgulanmıştır. Yapılan çalışmanın duygusal dışavurum, olumlu ve olumsuz duygu, aleksitimi, şizofreni ve iyileştirilmiş belirtiler, depresyon, yanı sıra genel psikopatolojik belirtileri ve yaşam kalitesini anlamlı derecede artırdığı bulgulanmıştır.

Chan, Thompson ve Yu (2019) yardım arama tutumları ile kontrol odağı arasındaki ilişkiyi duygusal dışavurum, yaş, cinsiyet ve etnik köken dikkate alarak incelemiştir. Araştırma 83 doğudan (Hong Kong yerlisi) ve batıda yaşayan 79 bireyin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre iç kontrol odağı ve yüksek duygusal dışavurum düzeyinin olumlu yardım arama tutumları ile ilişkili olabileceği bulgulanmıştır.

Jin ve arkadaşları (2020) duygusal dışavurum ile TSSB belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma ruh sağlığı tedavisi alan 123 bireyin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre duygusal dışavurum ölçeği alt boyutlarından dürtü şiddetinin istem dışı tekrar eden anılar, kaçınma, biliş ve ruh halindeki olumsuz değişiklikler ve uyarılma ve tepkisellikteki değişiklikler ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu bulgulanmıştır.

Izountouenoi (2020) dans uzmanlarını ve uzman olmayan bireylerin duygusal dışavurum ve duygusal duyarlılık düzeylerini incelemiştir. Araştırma dans alanında uzmanlaşan ve uzman olmayan 18 yaş ve üzeri 113 bireyin çevrimiçi katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre duyguların dışavurumu açısından gruplar arasında bir farklılaşma görülmediği ancak duygusal dışavurum ile bir dizi korelasyon bulunduğu belirtilmiştir. Dans uzmanları, uzman olmayanlara göre

empatik endişe ve benmerkezci endişe aracılığı ile ifade edilen daha yüksek bir duygusal hassasiyet bildirdikleri için dans uzmanlarının daha hassas oldukları bulgulanmıştır.

Chen ve arkadaşları (2021) COVID-19 küresel salgınının artan aşamalarında Çin’de korku durumunun zaman içindeki eğilim, cinsiyet yaş eğitim durumu, medeni durum, bölgede doğrulanan vaka sayısı gibi çeşitli demografik değişkenler ve kaçınılan davranış eğilimleri ile ilişkili bozulmuş işlevleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ayrıca korku durumunun risk algısı ve duygusal düzenleme gibi psikolojik değişkenler üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Araştırma 18-75 yaş aralığındaki 132.482 kişinin katılımı ile çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre risk algısı ve olumsuz dışavurumun korku duygusunu artırdığını; bilişsel yeniden değerlendirme, duygusal dışavurum bastırma, olumlu dışavurum korku duygusunu azaltabildiğini bulgulamışlardır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, kullanılan ölçek ve elde edilen veri analizleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

#### 3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, yetişkinlerin yaşamlarının ilk 18 yılında ebeveynlerine yönelik algıladıkları ebeveyn tutumları ve yetişkinlik dönemindeki duygusal dışavurum düzeyleri arasındaki ilişkiyi tarama modellerinden ilişkisel tarama modelini kullanarak incelemektedir. İlişkisel tarama modeli bir olguyu daha iyi anlayabilmek amacıyla kavramlar arası ilişkileri veya bağlantıları inceleyen araştırma yöntemidir (Büyüköztürk, vd., 2017: 24).

#### 3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada kullanılacak olan ölçme araçlarından elde edilen verilerin sonuçlarını görebilmek ya da gerçekleştirilen gözlemlerin sonuçlarının elde edilmesine imkân sağlayan canlı ya da cansız varlıklardan elde edilen verilerin tamamı evren olarak tanımlanmaktadır. Gözlem sonuçlarının tamamına ulaşmanın imkânsız olması sebebi ile çalışılmak istenen özelliklere sahip olan kısıtlı parçalar içinden seçilen veri grubu örneklem olarak ifade edilmektedir (Büyüköztürk, vd., 2017: 84-85).

Çalışmanın evreni, yetişkinlerin (18-48) algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin incelenmesi olarak planlanmıştır. Araştırma örneklemine ulaşmak için 2020-2021 eğitim-öğretim yılı yaz döneminde 60 ilden lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören bireylere ulaşılmış ve seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi araştırmada kullanılacak olan verileri araştırmacının kolayca erişebileceği bir örneklem grubundan toplaması olarak ifade edilmektedir (Büyüköztürk, vd., 2017: 94). Bu araştırmada uygun örnekleme yöntemi ile 432 bireye ulaşılmış ancak uç değerler temizlendikten sonra 400 katılımcının verileri ile çalışmaya devam edilmiştir.

**Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Bilgileri İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı**

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	328	82,0
	Erkek	72	18,0
Yaş	21 yaş ve altı	110	27,5
	22-24 yaş	131	32,75
	25-29 yaş	109	27,25
	30 yaş ve üstü	50	12,5
Medeni durum	Evli	71	17,8
	Bekar	329	82,3
Maddi durum	0-3000 TL	253	63,3
	3001 TL üstü	147	36,8
Eğitim durumu	Lisans	271	67,8
	Yüksek lisans/doktora	129	32,3
Anne eğitim durumu	İlköğretim	213	53,3
	Lise	108	27,0
	Lisans ve üstü	79	19,8
	İlköğretim	137	34,3
Baba eğitim durumu	Lise	113	28,3
	Lisans ve üstü	150	37,5
	İlköğretim	137	34,3
Yaşanılan şehir	Sahil	282	70,5
	İç kesim	118	29,5
	İlçe ve altı	81	20,2
Yaşamın çoğunun geçtiği yerleşim birimi	İl	120	30,0
	Büyükşehir	199	49,8
	İlçe ve altı	81	20,2
Çocuklukta ebeveynlerin zaman ayırma durumu	Evet	337	84,3
	Hayır	63	15,8
Çocuklukta ebeveynlerin kitap okuma durumu	Evet	136	34,0
	Hayır	264	66,0
Çocuklukta ebeveynlerin bir spor veya sanat dalına teşviki	Evet	204	51,0
	Hayır	196	49,0
Çocuklukta aile oyun oynama durumu	Evet	265	66,3
	Hayır	135	33,8
Düzenli olarak bir hobi ile ilgilenme	Evet	297	74,3
	Hayır	103	25,8
Düzenli kitap okuma (Haftada en az 100 sayfa)	Evet	164	41,0
	Hayır	236	59,0
Düzenli spor yapma	Evet	105	26,3
	Hayır	295	73,8
Enstrüman çalma	Evet	90	22,5
	Hayır	310	77,5
Günlük tutma	Evet	66	16,5
	Hayır	334	83,5
Sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma	Evet	154	38,5
	Hayır	246	61,5

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, yapılan çalışmaya 18-48 yaş aralığında ( $\bar{x}=24,61\pm 5,45$ ) 328 kadın (%82,0) ve 19-53 yaş aralığında ( $\bar{x}=25,86\pm 6,25$ ) 72 erkek (%18,0) olmak

üzere toplam 400 kişi katılmıştır. Katılımcıların 71'i (%17,8) evli iken 329'u (%82,3) bekar. Maddi durumunu 0-3000 TL arasında belirten 253 kişi (%63,3) ve 3001 TL üstü olarak belirten 147 kişi (%36,8) vardır. Lisans eğitim durumunda 271 kişi (%67,8) varken yüksek lisans/doktora eğitim durumunda 129 kişi (%32,3) bulunmaktadır. Anne eğitim durumunu ilköğretim olarak belirten 213 kişi (%53,3), lise olarak belirten 108 kişi (%27,0), lisans ve üstü olarak belirten 79 kişi (%19,8) vardır. Baba eğitim durumunu ilköğretim olarak belirten 137 kişi (%34,3), lise olarak belirten 113 kişi (%28,3), lisans ve üstü olarak belirten 150 kişi (%37,5) bulunmaktadır. Denize kıyısı olan şehirlerden (Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Edirne, Giresun, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Sinop, Trabzon, Yalova) 282 kişi (%70,5) katılmıştır. İç kesimde bulunan şehirlerden (Adıyaman, Afyon, Ağrı, Aksaray, Ankara, Batman, Bingöl, Bolu, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Antep, Hakkâri, Isparta, Karabük, Kayseri, Maraş, Kars, Kırıkkale, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muş, Nevşehir, Niğde, Siirt, Urfa, Sivas, Tokat, Uşak, Van, Yozgat) 118 kişi (%29,5) katılmıştır. Yaşamın çoğunun geçtiği yer ilçe ve altı olan 81 kişi (%20,2), il olan 120 kişi (%30,0) ve büyükşehir olan 199 kişi (%49,8) vardır.

Çocukluk döneminde ebeveynlerinin zaman ayırdığı 337 kişi (%84,3) varken zaman ayırmayan 63 kişi (%15,8) vardır. Çocukluk döneminde ebeveynlerinin kitap okuduğu 136 kişiye (%34,0) karşın kitap okunmayan 264 kişi (%66,0) vardır. Çocukluk döneminde ebeveynlerinin bir spor veya sanat dalına teşvik ettiği 204 (%51,0) kişiye karşın 196 (%49,0) kişi teşvik edilmemiştir. Çocukluk döneminde ailenin oyun oynadığı 265 (%66,3) kişi ve oynamadığı 135 (%33,8) kişi vardır.

Hobilerine zaman ayıran kişi sayısı 297 (%74,3) iken ayırmayan kişi sayısı 103'tür (%25,8). Haftada 100 sayfa kitap okuyan 164 (%41,0) kişi ve okumayan 236 (%59,0) kişi vardır. Katılımcıların 105'i (%26,3) düzenli spor yaparken 295'i (%73,8) düzenli spor yapmamaktadır. Enstrüman çalan 90 (%22,5) kişi varken 310 (%77,5) kişi çalmamaktadır. Katılımcılardan 66'sı (%16,5) günlük tutarken 334'ü (%83,5) günlük tutmamaktadır Sosyal medyada duygularını ifade eden 154 (%38,5) kişi varken etmeyen 246 (%61,5) katılımcı bulunmaktadır.

### **3.3. Veri Toplama Araçları**

Bu araştırmada katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin verilere ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, yetişkinlerin yaşamlarının ilk 18 yılında ebeveynlerinin kendilerine olan tutum algılarını ölçmek için Arriandel ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen, Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından Türkçe' ye uyarlanan Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET- Ç); yetişkinlerin duygusal dışavurum düzeyini belirlemek için Gross ve John (1995) tarafından geliştirilen, Akın (2011) tarafından Türkçe' ye uyarlanan Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına Ekler bölümünde yer verilmiştir.

#### **3.3.1. Kişisel Bilgi Formu**

Kişisel Bilgi Formu. düzeyleri cinsiyet, yaş, medeni durum, maddi durum, eğitim durumu, anne-baba eğitim durumu, şehir, yerleşim birimi; çocuklukta ebeveynlerin bireye zaman ayırma, kitap okuma, bir spor veya sanat dalına teşvik etme durumu, çocukluk döneminde ailenin bireyle oyun oynama durumu; yetişkinlikte düzenli olarak bir hobiyle ilgilenme, spor yapma, kitap okuma durumu; enstrüman çalma, günlük tutma ve sosyal medyada duyguları ifade etme durumuna dair bilgilere ulaşmayı amaçlayan sorulardan oluşmaktadır.

#### **3.3.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/Ç)**

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk formu (EMBU) 1980 yılında Perris ve arkadaşları tarafından için algılanan ebeveyn tutumlarını ölçmek amacıyla 81 maddeli ve 14 alt boyutlu bir formda geliştirilmiştir. İlerleyen yıllarda uygulamanın daha kolay olmasını sağlamak amacıyla 23 maddeye (Arrindell ve ark. 1999) indirgenmiştir.

Bu araştırmada algılanan ebeveyn tutumlarını ölçmek amacıyla Arriandel ve arkadaşları (1999) tarafından sadeleştirilen, Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından Türkçeye pilot bir çalışma ile uyarlanan, ardından Dirik ve arkadaşları (2015) tarafından daha geniş bir örnekleme test edilen Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/ Ç) kullanılmıştır. Yetişkinlerin yaşamlarının ilk 18 yılında ebeveynlerinin kendilerine olan tutum algılarını ölçen öz değerlendirme

ölçeğidir. Ölçeğin “1: Hayır, hiçbir zaman, 2: Evet, arada sırada, 3: Evet, sık sık, 4: Evet, çoğu zaman” seçenekleri vardır ve dördümlük likert tipi bir ölçektir. 23 madde ve 3 boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçek soruları her soru anne için ayrı baba için ayrı formda sunulmuştur. Ölçeğin 7 maddesi duygusal sıcaklık düzeyini (2, 6, 9, 12, 14, 19, 23), 9 madde aşırı koruyuculuğu (3, 5, 8, 10, 11, 17, 18, 20, 22) ve 7 maddesi reddediciliği (1, 4, 7, 13, 15, 16, 21) ölçmektedir. 17. madde ters puanlanmaktadır. Bireyin ilgili alt ölçekten aldığı puanların yüksek olması ilgili ölçeğin özelliklerini taşıdığı anlamına gelmektedir. Ters puanlanan madde puanlandıktan sonra alt ölçeklerin puanları toplanarak ebeveyn tutumları alt ölçek puanları hesaplanmaktadır. Toplam puanın yüksek olması ilgili alt ölçeğin düzeyinin yüksek olması anlamına gelmektedir.

Algılanan ebeveyn tutumları ölçeği çocuk formunun Türkçe’ye kazandırılması için temel bileşenler analizi yapılmış ve baba formunun toplam varyansın %39,91’ini açıkladığı ve baba reddedicilik, baba duygusal sıcaklık ve baba aşırı koruyuculuk olmak üzere 3 boyutta toplandığı ve orijinal form ile benzeştiği görülmüştür. Baba form güvenilirlik katsayılarından; iç tutarlılık güvenilirlik katsayısının .71 ve .79 aralığında değişkenlik göstermektedir. Anne formunun toplam varyansın %38,73’ünü açıkladığı ve anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık ve anne aşırı koruyuculuk olmak üzere 3 boyutta toplandığı ve orijinal form ile benzeştiği görülmüştür. Anne form güvenilirlik katsayılarından; iç tutarlılık güvenilirlik katsayısının .64 ve .75 aralığında değişkenlik göstermektedir (Dirik, Yorulmaz, & Karancı, 2015: 125-126).

**Tablo 3.2: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET-Ç) Cronbach Alfa Değerleri**

KAET- Ç	Cronbach Alfa	
	(Dirik vd., 2015)	Çalışma
Baba Duygusal Sıcaklık	,79	,83
Baba Aşırı Koruyuculuk	,73	,80
Baba Reddedicilik	,71	,72
Anne Duygusal Sıcaklık	,75	,81
Anne Aşırı Koruyuculuk	,72	,74
Anne Reddedicilik	,64	,81

### 3.3.3. Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö)

Bu araştırmada yetişkin bireylerin duygusal dışavurum düzeylerini belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak (Gross & John, 1995) tarafından geliştirilen, Akın (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) kullanılmıştır. Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) yetişkinlerin davranışsal duygu dışavurum düzeylerini ölçen öz değerlendirme ölçeğidir.

Ölçeğin “1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Bazen katılmıyorum, 4: Kararsızım, 5: Bazen katılmıyorum, 6: Katılıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum” seçenekleri vardır ve yedili likert tipi bir ölçektir. 16 madde ve 3 boyutu bir yapıya sahiptir. Ölçeğin 4 maddesi olumlu dışavurum düzeyini (4, 6, 1, 10), 6 maddesi olumsuz dışavurumu (16, 8, 9, 5, 3, 13) ve 6 maddesi dürtü şiddeti düzeyini (11, 12, 7, 15, 14, 2) ölçmektedir. Ölçeğin 3. 8 ve 9. maddeleri ters puanlanmaktadır. Bireyin ilgili alt ölçekten aldığı puanların yüksek olması ilgili ölçeğin özelliklerini taşıdığı anlamına gelmektedir. Ters puanlanan maddeler puanlandıktan sonra alt ölçeklerin puanları toplanarak elde edilen toplam puan doğrultusunda duygusal dışavurum toplam puanı elde edilmektedir. Toplam puanın yüksek olması duygusal dışavurum düzeyinin yüksek olması anlamına gelmektedir.

Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeğinin uyarlanma sürecinde 425 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu ve orijinal form arasındaki korelasyonları .62 ve .83 değerleri arasında değişiklik göstermiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre toplam varyansının %58'ini açıkladığı ve olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve dürtü şiddeti olmak üzere ölçeğin 3 boyutlu yapıda olduğu görülmüştür. Faktör yükünün .53 ve .90 aralığında olduğu ve Doğrulayıcı faktör analizi neticesinde modelin uyumlu olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik katsayılarından; iç tutarlılık güvenilirlik katsayısının .74 ve .84 aralığında ve test tekrar test güvenilirlik katsayısının .67 ve .81 aralığında değişkenlik gösterdiği görülmüştür.

Sonuçlar neticesinde Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) duygusal dışavurumu ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak analiz edilmiş ve kullanıma sunulmuş.

**Tablo 3.3: Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) Cronbach Alfa Değerleri**

BDD-Ö	Cronbach Alfa	
	(Akın, 2011)	Çalışma
Olumlu Dışavurum	,74	,71
Olumsuz Dışavurum	,82	,69
Dürtü Şiddeti	,87	,74
Duygusal Dışavurum Toplam	,88	,84

### 3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın yapılacağı örneklem ve örneklemin özelliklerinin belirlenmesinin ardından ilgili ölçekler seçilmiştir. Ölçekleri uyarlayan araştırmacılarla e-posta yolu ile iletişime geçilerek ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. İlgili belgeler araştırmaya başlamak amacıyla İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü etik kurul onayına sunulmuştur. E- 20292139-050.01 04-11566 sayısı ile 13.08.2021 tarihinde alınan etik kurul izni doğrultusunda Kişisel Bilgi Formu, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/ Ç) ve Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) lisans, yüksek lisan ve doktora öğrencilerine 01. 06. 2021-01.0. 2021 tarihleri arasında ulaştırılmıştır. Covid-19 küresel salgının araştırma örneklemine ulaşmayı zorlaştırması, uygulamanın makul bir sürede tamamlanabilmesi ve uygulamanın kolaylaştırılabilmesi gibi sebeplerle araştırma formu Google Form aracılığıyla çevrimiçi uygulanmıştır. Uygulama süresinin 10-15 dakika sürdüğü araştırmada gönüllülük esas alınmış ve bilgilerin sadece araştırma amacı ile kullanılacağı bilgilendirilmiş gönüllü olur formu ile yazılı olarak ifade edilmiştir. Toplamda 432 kişiye ulaşılmış ancak 400 kişinin cevapları araştırmada değerlendirilmiştir.

### 3.5. Verilerin Analizi

Veri toplama ölçekleri ve Kişisel Bilgi Formu ile elde edilen verilerin analizinde sosyal bilimler için paket programı (SPSS 24) kullanılmıştır. Analiz öncesinde verilerin normal dağılım durumu incelenmiştir. Verilerin çarpıklık ve basıklık katsayı

değerlerinin incelenmesi sonucunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ve + 1 aralığında yer alması sebebi ile normal dağılım varsayımını karşılandığı ( $\pm 1,69$ ) belirlenmiştir. Verilerin normal dağılımı sebebi ile parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir (Field, 2005).

Katılımcıların demografik özelliklerini tanımlayıcı istatistikler frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri ile verilmiştir. İki bağımsız örneklemden elde edilen verilerin istatistiksel olarak anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını incelemek parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t- testi kullanılmıştır. İki veya daha fazla örneklem ortalamasının birbirinden istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılığın görülmesi durumunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespitinde çoklu karşılaştırma yapmak için Post Hoc testlerinden LSD uygulanmıştır.

**Tablo 3.4: Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanları İçin Betimleyici İstatistik**

Ölçek	$\bar{x}$	ss	Çarpıklık	Basıklık	Ranj
<b>B-DS</b>	16,75	4,03	-0,19	-0,39	7-25
<b>B- AK</b>	19,34	5,37	0,59	-0,08	9-35
<b>B-R</b>	9,64	2,72	1,21	0,78	7-19
<b>A-R</b>	10,09	2,92	1,14	0,81	7-19
<b>A-DS</b>	17,87	3,83	-0,12	-0,69	8-26
<b>A-AK</b>	21,07	5,63	0,38	-0,53	9-35
<b>O<sup>+</sup> D</b>	21,89	4,40	-0,59	-0,39	10-28
<b>O<sup>-</sup> D</b>	24,95	6,77	-0,15	-0,15	6-42
<b>DŞ</b>	32,26	6,89	-0,61	-0,24	13-42
<b>DDÖ-T</b>	79,10	14,91	-0,43	-0,28	39-112

Duygusal Dışavurum ve alt boyut toplam puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt boyutları bağımsız değişkenler olarak

atanmıştır. Kurulan regresyon modellerinde 'stepwise' metodu tercih edilmiş ve sadece anlamlı parametreler denklemde yerini almıştır.

Ayrıca Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının incelenmesi sonucunda kullanılan ölçeklerin, çalışma örneklemini için geçerli ölçüm araçları olduğu görülmüştür.

Tablo 3.4'te görüldüğü üzere, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu, Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği ve alt boyut toplam puanları için puan ranjları, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3.4'te verilmiştir.

Örneklemin toplam puanlara göre dağılımı incelendiğinde baba duygusal sıcaklık puan ortalamasının alt boyut ranjının altında, baba aşırı koruyuculuk puan ortalamasının alt boyut ranjının üstünde, baba reddedicilik alt boyut puan ortalamasının alt boyut ranjının altında olduğu görülmüştür.

Anne duygusal sıcaklık puan ortalamasının alt boyut ranjının altında, anne aşırı koruyuculuk puan ortalamasının alt boyut ranjının altında, anne reddedicilik alt boyut puan ortalamasının alt boyut ranjının altında olduğu görülmüştür.

Olumlu dışavurum puan ortalamasının alt boyut ranjının üstünde, olumsuz dışavurum puan ortalamasının alt boyut ranjının altında, dürtü şiddeti alt boyut puan ortalamasının alt boyut ranjının üstünde ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamasının alt boyut ranjının üstünde olduğu görülmüştür.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen analizler neticesinde ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

#### 4.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Kavramlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.1'te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzey puanları verilmiştir.

**Tablo 4.1: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi Puanları**

Ölçekler	n	$\bar{x}$	ss	En Küçük Değer	En Büyük Değer
<b>B-DS</b>	400	16,75	4,03	7	25
<b>B-AK</b>	400	19,34	5,37	9	35
<b>B-R</b>	400	9,64	2,72	7	19
<b>A-DS</b>	400	17,87	3,83	8	26
<b>A-AK</b>	400	21,07	5,63	9	35
<b>A-R</b>	400	10,09	2,92	7	19
<b>O<sup>+</sup> D</b>	400	21,89	4,40	10	28
<b>O<sup>-</sup> D</b>	400	24,95	6,77	6	42
<b>DŞ</b>	400	32,26	6,89	13	42
<b>DDÖ-T</b>	400	79,10	14,91	39	112

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinin alt ölçeklerinden elde edilen değerlerin yüksek olması ilgili ebeveyn tutumu boyutunun yüksek düzeyde algılandığını belirtmektedir. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinin baba ve anne duygusal sıcaklık, baba ve anne reddedicilik tutum alt boyutlarından alınabilecek en yüksek değer 28 en düşük değer 7; baba ve anne aşırı koruyucu tutum alt boyutlarından alınabilecek en yüksek değer 36 en düşük değer 9'dur. Tablo 4.1'te görüldüğü üzere

yetişkinlerin baba (19,34 ±5,37) ve anne (21,07±5,63) aşırı koruyucu tutum değerleri ile baba (9,64±2,729) ve anne (10,09±2,92) reddedici tutum değerlerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Baba (16,75 ±4,03) ve anne (17,87±3,83) duygusal sıcaklık tutum değerleri ise yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen değerlerin yüksek olması duygusal dışavurum düzeyinin yüksek düzeyde olduğunu belirtmektedir. Duygusal Dışavurum Ölçeğinin olumsuz dışavurum ve dürtü şiddeti alt boyutlarından alınabilecek en yüksek değer 42 en düşük değer 6'dır. Olumlu dışavurum alt boyutundan elde edilebilecek en yüksek değer 28, en düşük değer 4 iken duygusal dışavurum toplam puanı için alınabilecek en yüksek değer 112, en düşük değer 16'dır. Tablo 4.1'te görüldüğü üzere olumlu dışavurum (21,89±4,40), olumsuz dışavurum (24,95±6,77), dürtü şiddeti (32,26±6,89) ve duygusal dışavurum toplam (79,10±14,91) değerlerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2'de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin cinsiyet durum değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.2: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Kadın	328	16,74	4,12	-0,156	398	0,876
	Erkek	72	16,82	3,59			
<b>B-AK</b>	Kadın	328	19,42	5,52	0,597	398	0,551
	Erkek	72	19,00	4,70			
<b>B-R</b>	Kadın	328	9,62	2,67	-0,418	398	0,676
	Erkek	72	9,76	2,98			
<b>A-DS</b>	Kadın	328	17,90	3,93	0,389	398	0,698
	Erkek	72	17,71	3,39			
<b>A-AK</b>	Kadın	328	21,37	5,77	2,322	398	0,021
	Erkek	72	19,68	4,74			
<b>A-R</b>	Kadın	328	10,27	3,01	2,636	398	0,009
	Erkek	72	9,28	2,29			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Kadın	328	22,17	4,33	2,715	398	0,007
	Erkek	72	20,63	4,52			
<b>O'D</b>	Kadın	328	25,48	6,64	3,339	398	0,001
	Erkek	72	22,57	6,90			
<b>DŞ</b>	Kadın	328	33,05	6,71	5,079	398	0,000
	Erkek	72	28,64	6,55			
<b>DDÖ-T</b>	Kadın	328	80,70	14,49	4,687	398	0,000
	Erkek	72	71,83	14,71			

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların algılanan reddedicilik anne boyutu ( $t_{(398)}=2,636$ ;  $p<0,01$ ), aşırı koruyuculuk anne boyutu ( $t_{(398)}=2,322$ ;  $p<0,05$ ), olumlu dışavurum ( $t_{(398)}=2,715$ ;  $p<0,01$ ), olumsuz dışavurum ( $t_{(398)}=3,339$ ;  $p<0,01$ ), dürtü şiddeti ( $t_{(398)}=5,079$ ;  $p<0,001$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların ( $t_{(398)}=4,687$ ;  $p<0,001$ ) toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, kadın katılımcıların annelerinden algıladıkları reddedicilik ve aşırı koruyuculuk tutum puanları, olumlu ve olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamalarının erkek katılımcılardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik ve annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklık tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilememiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.3’te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.3: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Yaş Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Yaş	N	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	P H
<b>B-DS</b>	21 yaş altı	110	16,43	3,91	1,925	3	0,125	
	22-24 yaş	131	16,32	4,26				
	25-29 yaş	109	17,43	3,76				
	30 yaş üstü	50	17,12	4,11				
<b>B-AK</b>	21 yaş altı	110	19,37	4,77	0,005	3	0,999	
	22-24 yaş	131	19,31	5,65				
	25-29 yaş	109	19,33	5,53				
	30 yaş üstü	50	19,40	5,70				
<b>B-R</b>	21 yaş altı	110	9,63	2,70	0,087	3	0,967	
	22-24 yaş	131	9,63	2,71				
	25-29 yaş	109	9,59	2,67				
	30 yaş üstü	50	9,82	2,97				
<b>A-DS</b>	21 yaş altı	110	17,45	3,75	2,800	3	0,040	3-1
	22-24 yaş	131	17,51	3,97				
	25-29 yaş	109	18,75	3,66				
	30 yaş üstü	50	17,80	3,83				
<b>A-AK</b>	21 yaş altı	110	21,74	5,72	1,235	3	0,297	
	22-24 yaş	131	20,63	5,58				
	25-29 yaş	109	21,31	5,67				
	30 yaş üstü	50	20,22	5,43				

**Tablo 4.3: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Yaş Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi (Devamı)**

Ölçek	Yaş	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	PH	
A-R	21 yaş altı	110	21,74	5,72	0,858	3	0,463		
	22-24 yaş	131	20,63	5,58					
	25-29 yaş	109	21,31	5,67					
	30 yaş üstü	50	20,22	5,43					
O <sup>+</sup> D	21 yaş altı	110	21,26	4,49	7,725	3	0,000	4-1	
	22-24 yaş	131	21,02	4,68				396	4-2
	25-29 yaş	109	22,57	3,87				4-3	
	30 yaş üstü	50	24,06	3,61					
O <sup>-</sup> D	21 yaş altı	110	24,40	6,40	7,663	3	0,000	4-1	
	22-24 yaş	131	23,24	6,98				396	4-2
	25-29 yaş	109	26,29	6,85					
	30 yaş üstü	50	27,74	5,38					
DŞ	21 yaş altı	110	32,26	7,30	1,732	3	0,160		
	22-24 yaş	131	31,36	6,93				396	
	25-29 yaş	109	32,61	6,51					
	30 yaş üstü	50	33,84	6,46					
DDÖ-T	21 yaş altı	110	77,93	14,58	7,044	3	0,000	4-1	
	22-24 yaş	131	75,62	15,82				396	4-2
	25-29 yaş	109	81,48	14,15					
	30 yaş üstü	50	85,64	11,87					

Tablo 4.3'te görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda yaş kategorilerine göre katılımcıların anne duygusal sıcak ( $F_{(3,396)}=2,800$ ;  $p<0,05$ ) tutum, olumlu dışavurum ( $F_{(3,396)}=7,725$ ;  $p<0,001$ ), olumsuz dışavurum ( $F_{(3,396)}=7,663$ ;  $p<0,001$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen ( $F_{(3,396)}=7,044$ ;  $p<0,001$ ) puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda, farklılık bulunan boyutlar 25-29 yaş grubu kategorisi 21 yaş altı ve 22-24 yaş kategorileri ile farklılık göstermektedir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, 25-29 yaş katılımcılarda anne duygusal sıcaklık puan ortalaması anlamlı şekilde en yüksekken 21 yaş altı katılımcılarda anlamlı şekilde en düşük bulunmuştur. Olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği için 30 yaş üstü katılımcıların toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksekken 22-24 yaş katılımcılardan anlamlı şekilde en düşüktür. Katılımcıların yaş kategorilerine göre babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik ve annelerinden algıladıkları reddedicilik, aşırı koruyuculuk tutumları ve dürtü şiddeti boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.4'te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.4: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Medeni Durum	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Evli	71	17,27	4,23	1,189	398	0,235
	Bekar	329	16,64	3,98			
<b>B-AK</b>	Evli	71	19,35	5,06	0,017	398	0,987
	Bekar	329	19,34	5,45			
<b>B-R</b>	Evli	71	9,68	2,74	0,114	398	0,909
	Bekar	329	9,64	2,72			
<b>A-DS</b>	Evli	71	18,45	3,92	-1,415	398	0,158
	Bekar	329	17,74	3,81			
<b>A-AK</b>	Evli	71	20,11	4,75	-1,579	398	0,115
	Bekar	329	21,27	5,79			
<b>A-R</b>	Evli	71	9,70	2,59	-1,237	398	0,217
	Bekar	329	10,18	2,98			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evli	71	23,70	3,81	3,897	398	0,000
	Bekar	329	21,50	4,43			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evli	71	27,99	6,45	4,250	398	0,000
	Bekar	329	24,30	6,67			
<b>DŞ</b>	Evli	71	33,79	6,11	2,071	398	0,039
	Bekar	329	31,93	7,01			
<b>DDÖ-T</b>	Evli	71	85,48	13,33	4,049	398	0,000
	Bekar	329	77,73	14,89			

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda evli ve bekar katılımcıların olumlu dışavurum ( $t_{(398)}=3,897$ ;  $p<0,001$ ), olumsuz dışavurum ( $t_{(398)}=4,250$ ;  $p<0,001$ ), dürtü şiddeti ( $t_{(398)}=2,071$ ;  $p<0,05$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların ( $t_{(398)}=4,049$ ;  $p<0,001$ ) toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, evli katılımcıların olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamalarının bekar katılımcılardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Medeni durum değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcak, aşırı koruyucu, reddedici tutumların yanı sıra annelerinden algıladıkları duygusal sıcak, aşırı koruyucu ve reddedici tutum boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.5'te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin maddi durum değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.5: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyleri ile Maddi Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Maddi Durum	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	0-3000 TL	253	16,44	4,07	-2,026	398	0,043
	3001 TL üstü	147	17,29	3,91			
<b>B-AK</b>	0-3000 TL	253	19,14	5,48	-0,997	398	0,319
	3001 TL üstü	147	19,69	5,19			
<b>B-R</b>	0-3000 TL	253	9,68	2,73	0,398	398	0,691
	3001 TL üstü	147	9,57	2,72			
<b>A-DS</b>	0-3000 TL	253	17,69	3,83	-1,204	398	0,229
	3001 TL üstü	147	18,17	3,83			
<b>A-AK</b>	0-3000 TL	253	20,96	5,71	-0,517	398	0,606
	3001 TL üstü	147	21,26	5,50			
<b>A-R</b>	0-3000 TL	253	10,15	2,98	0,483	398	0,629
	3001 TL üstü	147	10,00	2,82			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	0-3000 TL	253	21,34	4,48	-3,345	398	0,001
	3001 TL üstü	147	22,84	4,10			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	0-3000 TL	253	24,44	6,52	-1,998	398	0,046
	3001 TL üstü	147	25,84	7,11			
<b>DŞ</b>	0-3000 TL	253	31,91	6,77	-1,323	398	0,186
	3001 TL üstü	147	32,86	7,06			
<b>DDÖ-T</b>	0-3000 TL	253	77,69	14,63	-2,506	398	0,013
	3001 TL üstü	147	81,54	15,12			

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda maddi durumu 0-3000 TL arası ve 3001 TL üstü olan katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu ( $t_{(398)}=-2,026$ ;  $p<0,05$ ), olumlu dışavurum boyutu ( $t_{(398)}=-3,345$ ;  $p<0,01$ ), olumsuz dışavurum boyutu ( $t_{(398)}=-1,998$ ;  $p<0,05$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların ( $t_{(398)}=-2,506$ ;  $p<0,05$ ) toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, maddi durumu 3001 TL'nin üstünde olan katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcak tutum, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamalarının maddi durumu 0-3000 TL arasında olan katılımcılardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Maddi durum değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumlarının yanı sıra annelerinden algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumları ve dürtü şiddeti

boyutundan elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.6’da yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.6: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Lisans	271	16,45	4,07	-2,186	398	0,029
	Lisansüstü	129	17,39	3,89			
<b>B-AK</b>	Lisans	271	19,49	5,13	0,819	398	0,413
	Lisansüstü	129	19,02	5,87			
<b>B-R</b>	Lisans	271	9,69	2,66	0,467	398	0,641
	Lisansüstü	129	9,55	2,84			
<b>A-DS</b>	Lisans	271	17,56	3,80	-2,303	398	0,022
	Lisansüstü	129	18,50	3,84			
<b>A-AK</b>	Lisans	271	21,10	5,63	0,165	398	0,869
	Lisansüstü	129	21,00	5,65			
<b>A-R</b>	Lisans	271	10,14	2,95	0,510	398	0,610
	Lisansüstü	129	9,98	2,86			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Lisans	271	21,35	4,53	-3,581	398	0,000
	Lisansüstü	129	23,02	3,90			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Lisans	271	24,19	6,92	-3,296	398	0,001
	Lisansüstü	129	26,55	6,17			
<b>DŞ</b>	Lisans	271	31,95	7,03	-1,313	398	0,190
	Lisansüstü	129	32,91	6,56			
<b>DDÖ-T</b>	Lisans	271	77,49	15,39	-3,161	398	0,002
	Lisansüstü	129	82,48	13,28			

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda lisans ve yüksek lisans/doktora eğitim durumundaki katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu ( $t_{(398)}=-2,186$ ;  $p<0,05$ ), anne duygusal sıcaklık boyutu ( $t_{(398)}=-2,303$ ;  $p<0,05$ ), olumlu dışavurum boyutu ( $t_{(398)}=-3,581$ ;  $p<0,01$ ), olumsuz dışavurum boyutu ( $t_{(398)}=-3,296$ ;  $p<0,01$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların ( $t_{(398)}=-3,161$ ;  $p<0,01$ ) toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, yüksek lisans/doktora eğitim durumundaki katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık, annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklık, olumlu ve olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamalarının lisans eğitim durumundaki katılımcılardan anlamlı derecede yüksek

olduğu görülmüştür. Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumlarının yanı sıra annelerinden algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumları ve dürtü şiddeti boyutundan elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.7’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.7: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Anne Eğitim	z	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	P H
<b>B-BD</b>	İlköğretim	213	16,06	4,03	8,403	2	0,000	1-2
	Lise	108	17,12	4,11				
	Lisans ve üstü	79	18,11	3,50				
<b>B-AK</b>	İlköğretim	213	19,68	5,64	1,319	2	0,268	
	Lise	108	19,28	5,09				
	Lisans ve üstü	79	18,53	4,96				
<b>B-R</b>	İlköğretim	213	9,66	2,73	0,224	2	0,799	
	Lise	108	9,73	2,79				
	Lisans ve üstü	79	9,47	2,64				
<b>A-DS</b>	İlköğretim	213	17,24	3,78	6,303	2	0,002	1-2
	Lise	108	18,46	3,88				
	Lisans ve üstü	79	18,73	3,66				
<b>A-AK</b>	İlköğretim	213	21,50	5,81	2,623	2	0,074	
	Lise	108	21,14	5,20				
	Lisans ve üstü	79	19,81	5,59				
<b>A-R</b>	İlköğretim	213	10,15	3,09	0,609	2	0,544	
	Lise	108	10,21	2,80				
	Lisans ve üstü	79	9,77	2,58				
<b>O<sup>+</sup> D</b>	İlköğretim	213	21,90	4,34	1,345	2	0,262	
	Lise	108	22,33	4,39				
	Lisans ve üstü	79	21,27	4,55				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	İlköğretim	213	25,16	6,26	1,181	2	0,308	
	Lise	108	25,31	7,66				
	Lisans ve üstü	79	23,91	6,81				
<b>DŞ</b>	İlköğretim	213	32,54	6,56	1,766	2	0,172	
	Lise	108	32,66	6,97				
	Lisans ve üstü	79	30,96	7,53				
<b>DDÖ-T</b>	İlköğretim	213	79,60	14,08	2,034	2	0,132	
	Lise	108	80,30	15,69				
	Lisans ve üstü	79	76,14	15,80				

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda anne eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu ( $F_{(2,397)}=8,403$ ;  $p<0,001$ ) ve anne duygusal sıcaklık boyutunda ( $F_{(2,397)}=6,303$ ;  $p<0,01$ ) elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda, temel farklılık ilköğretim kategorisinden kaynaklanmaktadır. Tablo geneli değerlendirildiğinde, anne eğitim durumu ilköğretim olan katılımcıların anne ve baba duygusal sıcaklık toplam puan ortalamaları anlamlı derecede en düşükken anne eğitim durumu lisans ve üstü olan katılımcıların anne ve baba duygusal sıcaklık toplam puanları anlamlı derecede en yüksektir. Anne eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumlarının yanı sıra annelerinden algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumları, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.8’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.8: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Baba Eğitim	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	PH
<b>B-DS</b>	İlköğretim	137	16,16	4,23	2,671	2	0,070	
	Lise	113	16,81	3,88				
	Lisans ve üstü	150	17,25	3,90				
<b>B-AK</b>	İlköğretim	137	19,93	5,44	1,528	2	0,218	
	Lise	113	19,31	5,54				
	Lisans ve üstü	150	18,83	5,16				
<b>B-R</b>	İlköğretim	137	9,89	2,67	1,102	2	0,333	
	Lise	113	9,38	2,62				
	Lisans ve üstü	150	9,61	2,84				
<b>A-DS</b>	İlköğretim	137	17,64	3,98	0,720	2	0,487	
	Lise	113	18,21	3,53				
	Lisans ve üstü	150	17,82	3,92				
<b>A-AK</b>	İlköğretim	137	21,45	5,38	0,575	2	0,563	
	Lise	113	21,04	6,02				
	Lisans ve üstü	150	20,74	5,56				

**Tablo 4.8: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi (Devamı)**

Ölçek	Baba Eğitim	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	P H
A-R	İlköğretim	137	10,39	3,17	1,132	2	0,324	
	Lise	113	9,97	2,87				
	Lisans ve üstü	150	9,91	2,70				
O <sup>+</sup> D	İlköğretim	137	22,25	4,35	2,269	2	0,105	
	Lise	113	22,26	4,88				
	Lisans ve üstü	150	21,29	4,02				
O <sup>-</sup> D	İlköğretim	137	25,83	6,74	2,366	2	0,095	
	Lise	113	25,02	7,04				
	Lisans ve üstü	150	24,10	6,53				
DŞ	İlköğretim	137	33,78	6,37	5,526	2	0,004	1-2
	Lise	113	31,86	6,66				
	Lisans ve üstü	150	31,17	7,29				
DDÖ-T	İlköğretim	137	81,86	14,54	4,608	2	0,011	1-2
	Lise	113	79,13	15,36				
	Lisans ve üstü	150	76,56	14,54				

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda baba eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların dürtü şiddeti boyutu ( $F_{(2,397)}=5,526$ ;  $p<0,01$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların ( $F_{(2,397)}=4,608$ ;  $p<0,05$ ) toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda, temel farklılık ilköğretim kategorisinden kaynaklanmaktadır. Tablo geneli değerlendirildiğinde, baba eğitim durumu ilköğretim olan katılımcıların dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksekken baba eğitim durumu lisans ve üstü olan katılımcıların anlamlı derecede en düşük bulunmuştur. Baba eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumlarının yanı sıra annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumları, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.9’da yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin şehir değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.9: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Şehir Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Şehir	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Sahil	282	16,42	4,04	-2,583	398	,010
	İç kesim	118	7,55	3,90			
<b>B-AK</b>	Sahil	282	19,27	5,38	-0,399	398	,690
	İç kesim	118	19,51	5,37			
<b>B-R</b>	Sahil	282	9,68	2,74	0,476	398	,635
	İç kesim	118	9,54	2,69			
<b>A-DS</b>	Sahil	282	17,67	3,74	-1,623	398	,105
	İç kesim	118	18,35	4,02			
<b>A-AK</b>	Sahil	282	20,92	5,64	-0,799	398	,425
	İç kesim	118	21,42	5,60			
<b>A-R</b>	Sahil	282	0,21	2,94	1,200	398	,231
	İç kesim	118	9,82	2,85			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Sahil	282	21,84	4,43	-0,348	398	,728
	İç kesim	118	22,01	4,35			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Sahil	282	24,74	6,88	-0,981	398	,327
	İç kesim	118	25,47	6,51			
<b>DŞ</b>	Sahil	282	32,56	6,54	1,350	398	,178
	İç kesim	118	31,54	7,62			
<b>DDÖ-T</b>	Sahil	282	79,14	14,83	0,074	398	,941
	İç kesim	118	79,02	15,17			

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere, yapılan analiz sonucunda sahilde ve iç kesimde yaşayan katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu ( $t_{(398)}=-2,583$ ;  $p<0,05$ ) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Tablo geneli incelendiğinde, iç kesimde yaşayan katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu puan ortalamalarının sahilde yaşayan katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Yerleşim yerine göre katılımcıların, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.10’da yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.10: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yerleşim Birimi Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yerleşim Birimi	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	P H
<b>B-DS</b>	İlçe ve altı	81	16,77	4,15	0,372	2	0,689	
	İl	120	17,00	4,06				
	Büyükşehir	199	16,60	3,97				
<b>B-AK</b>	İlçe ve altı	81	19,63	5,16	0,214	2	0,808	
	İl	120	19,13	4,86				
	Büyükşehir	199	19,36	5,76				
<b>B-R</b>	İlçe ve altı	81	9,52	2,68	0,361	2	0,697	
	İl	120	9,53	2,64				
	Büyükşehir	199	9,76	2,79				
<b>A-DS</b>	İlçe ve altı	81	17,90	4,18	0,105	2	0,901	
	İl	120	17,98	3,83				
	Büyükşehir	199	17,78	3,71				
<b>A-AK</b>	İlçe ve altı	81	21,33	5,83	0,433	2	0,649	
	İl	120	20,68	5,10				
	Büyükşehir	199	21,20	5,86				
<b>A-R</b>	İlçe ve altı	81	10,05	2,81	3,517	2	0,031	2-3
	İl	120	9,55	2,48				
	Büyükşehir	199	10,44	3,16				
<b>O<sup>+</sup>D</b>	İlçe ve altı	81	22,43	4,17	0,998	2	0,369	
	İl	120	21,97	4,20				
	Büyükşehir	199	21,62	4,61				
<b>O<sup>-</sup>D</b>	İlçe ve altı	81	25,35	6,18	0,743	2	0,477	
	İl	120	25,38	6,79				
	Büyükşehir	199	24,54	7,00				
<b>DŞ</b>	İlçe ve altı	81	32,84	6,93	0,402	2	0,669	
	İl	120	31,97	6,22				
	Büyükşehir	199	32,20	7,26				
<b>DDÖ-T</b>	İlçe ve altı	81	80,62	14,38	0,674	2	0,510	
	İl	120	79,31	14,05				
	Büyükşehir	199	78,36	15,63				

Tablo 4.10'da görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda yaşamın çoğunun geçtiği yer değişkenine göre katılımcıların anne reddedicilik boyutundan elde edilen puanların ( $F_{(2,397)}=3,517$ ;  $p<0,05$ ) toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda, il ve büyükşehir kategorileri kendi aralarında kaynaklanmaktadır. Tablo geneli değerlendirildiğinde, yaşamın çoğu ilde geçen katılımcıların anne reddedicilik puan ortalamaları anlamlı derecede en düşükken büyükşehirde geçen katılımcıların en yüksek bulgulanmıştır. Yaşamın çoğunun geçtiği yer değişkenine göre katılımcıların babalarından

algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumlarının yanı sıra annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk tutumları, olumlu ve olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.11’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin ebeveynlerin zaman ayırma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.11: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveynlerin Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Ebeveyn Zaman Ayırma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	337	17,39	3,75	7,841	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	63	13,35	3,75				<b>B-AK</b>	Evet	337	19,16	5,29	-1,546	398	0,123	Hayır	63	20,30	5,74	<b>B-R</b>	Evet	337	9,35	2,54	-5,181	398	0,000	Hayır	63	11,22	3,11	<b>A-DS</b>	Evet	337	18,39	3,63	6,619	398	0,000	Hayır	63	15,08	3,71	<b>A-AK</b>	Evet	337	20,78	5,51	-2,373	398	0,018	Hayır	63	22,60	6,03	<b>A-R</b>	Evet	337	9,72	2,64	-6,102	398	0,000	Hayır	63	12,06	3,51	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333	Hayır	63	21,40	4,17	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779
<b>B-AK</b>	Evet	337	19,16	5,29	-1,546	398	0,123																																																																																																								
	Hayır	63	20,30	5,74				<b>B-R</b>	Evet	337	9,35	2,54	-5,181	398	0,000	Hayır	63	11,22	3,11	<b>A-DS</b>	Evet	337	18,39	3,63	6,619	398	0,000	Hayır	63	15,08	3,71	<b>A-AK</b>	Evet	337	20,78	5,51	-2,373	398	0,018	Hayır	63	22,60	6,03	<b>A-R</b>	Evet	337	9,72	2,64	-6,102	398	0,000	Hayır	63	12,06	3,51	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333	Hayır	63	21,40	4,17	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84								
<b>B-R</b>	Evet	337	9,35	2,54	-5,181	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	63	11,22	3,11				<b>A-DS</b>	Evet	337	18,39	3,63	6,619	398	0,000	Hayır	63	15,08	3,71	<b>A-AK</b>	Evet	337	20,78	5,51	-2,373	398	0,018	Hayır	63	22,60	6,03	<b>A-R</b>	Evet	337	9,72	2,64	-6,102	398	0,000	Hayır	63	12,06	3,51	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333	Hayır	63	21,40	4,17	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																				
<b>A-DS</b>	Evet	337	18,39	3,63	6,619	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	63	15,08	3,71				<b>A-AK</b>	Evet	337	20,78	5,51	-2,373	398	0,018	Hayır	63	22,60	6,03	<b>A-R</b>	Evet	337	9,72	2,64	-6,102	398	0,000	Hayır	63	12,06	3,51	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333	Hayır	63	21,40	4,17	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																																
<b>A-AK</b>	Evet	337	20,78	5,51	-2,373	398	0,018																																																																																																								
	Hayır	63	22,60	6,03				<b>A-R</b>	Evet	337	9,72	2,64	-6,102	398	0,000	Hayır	63	12,06	3,51	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333	Hayır	63	21,40	4,17	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																																												
<b>A-R</b>	Evet	337	9,72	2,64	-6,102	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	63	12,06	3,51				<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333	Hayır	63	21,40	4,17	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																																																								
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	337	21,98	4,44	0,969	398	0,333																																																																																																								
	Hayır	63	21,40	4,17				<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716	Hayır	63	24,67	6,06	<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																																																																				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	337	25,01	6,90	0,365	398	0,716																																																																																																								
	Hayır	63	24,67	6,06				<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113	Hayır	63	33,52	6,67	<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																																																																																
<b>DŞ</b>	Evet	337	32,02	6,91	-1,590	398	0,113																																																																																																								
	Hayır	63	33,52	6,67				<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779	Hayır	63	79,59	13,84																																																																																												
<b>DDÖ-T</b>	Evet	337	79,01	15,12	-0,281	398	0,779																																																																																																								
	Hayır	63	79,59	13,84																																																																																																											

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda çocuklukta ebeveynlerin zaman ayırması değişkenine göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=7,841$ ;  $p<0,001$ ), baba reddedicilik ( $t_{(398)}=-5,181$ ;  $p<0,001$ ), anne reddedicilik ( $t_{(398)}=-6,102$ ;  $p<0,001$ ), anne duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=6,619$ ;  $p<0,001$ ) ve anne aşırı koruyuculuk ( $t_{(398)}=-2,373$ ;  $p<0,05$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları

arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, çocukluğunda ebeveynlerinin zaman ayırdığı katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunurken ebeveynlerin zaman ayırmadığı katılımcılarda baba reddedicilik, anne reddedicilik ve anne aşırı koruyuculuk puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunmuştur. Çocuklukta ebeveynlerin zaman ayırması değişkenine göre katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, olumlu ve olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.12’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin ebeveynlerin kitap okuma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.12: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveyn Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Ebeveyn Kitap Okuma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	136	18,27	3,78	5,620	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	264	15,97	3,93				<b>B-AK</b>	Evet	136	18,84	4,91	-1,348	398	0,178	Hayır	264	19,60	5,59	<b>B-R</b>	Evet	136	9,20	2,50	-2,356	398	0,019	Hayır	264	9,87	2,81	<b>A-DS</b>	Evet	136	19,15	3,65	4,960	398	0,000	Hayır	264	17,20	3,76	<b>A-AK</b>	Evet	136	20,17	5,44	-2,303	398	0,022	Hayır	264	21,53	5,68	<b>A-R</b>	Evet	136	9,57	2,68	-2,609	398	0,009	Hayır	264	10,36	3,00	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089	Hayır	264	21,62	4,43	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832
<b>B-AK</b>	Evet	136	18,84	4,91	-1,348	398	0,178																																																																																																								
	Hayır	264	19,60	5,59				<b>B-R</b>	Evet	136	9,20	2,50	-2,356	398	0,019	Hayır	264	9,87	2,81	<b>A-DS</b>	Evet	136	19,15	3,65	4,960	398	0,000	Hayır	264	17,20	3,76	<b>A-AK</b>	Evet	136	20,17	5,44	-2,303	398	0,022	Hayır	264	21,53	5,68	<b>A-R</b>	Evet	136	9,57	2,68	-2,609	398	0,009	Hayır	264	10,36	3,00	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089	Hayır	264	21,62	4,43	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77								
<b>B-R</b>	Evet	136	9,20	2,50	-2,356	398	0,019																																																																																																								
	Hayır	264	9,87	2,81				<b>A-DS</b>	Evet	136	19,15	3,65	4,960	398	0,000	Hayır	264	17,20	3,76	<b>A-AK</b>	Evet	136	20,17	5,44	-2,303	398	0,022	Hayır	264	21,53	5,68	<b>A-R</b>	Evet	136	9,57	2,68	-2,609	398	0,009	Hayır	264	10,36	3,00	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089	Hayır	264	21,62	4,43	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																				
<b>A-DS</b>	Evet	136	19,15	3,65	4,960	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	264	17,20	3,76				<b>A-AK</b>	Evet	136	20,17	5,44	-2,303	398	0,022	Hayır	264	21,53	5,68	<b>A-R</b>	Evet	136	9,57	2,68	-2,609	398	0,009	Hayır	264	10,36	3,00	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089	Hayır	264	21,62	4,43	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																																
<b>A-AK</b>	Evet	136	20,17	5,44	-2,303	398	0,022																																																																																																								
	Hayır	264	21,53	5,68				<b>A-R</b>	Evet	136	9,57	2,68	-2,609	398	0,009	Hayır	264	10,36	3,00	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089	Hayır	264	21,62	4,43	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																																												
<b>A-R</b>	Evet	136	9,57	2,68	-2,609	398	0,009																																																																																																								
	Hayır	264	10,36	3,00				<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089	Hayır	264	21,62	4,43	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																																																								
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	136	22,41	4,32	1,706	398	0,089																																																																																																								
	Hayır	264	21,62	4,43				<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932	Hayır	264	24,93	6,60	<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																																																																				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	136	24,99	7,12	0,085	398	0,932																																																																																																								
	Hayır	264	24,93	6,60				<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103	Hayır	264	32,66	6,62	<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																																																																																
<b>DŞ</b>	Evet	136	31,48	7,33	-1,634	398	0,103																																																																																																								
	Hayır	264	32,66	6,62				<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832	Hayır	264	79,22	14,77																																																																																												
<b>DDÖ-T</b>	Evet	136	78,88	15,23	-0,212	398	0,832																																																																																																								
	Hayır	264	79,22	14,77																																																																																																											

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda çocuklukta ebeveynlerin kitap okuması değişkenine göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=5,620$ ;  $p<0,001$ ), baba reddedicilik ( $t_{(398)}=-2,356$ ;  $p<0,05$ ), anne reddedicilik ( $t_{(398)}=-2,609$ ;  $p<0,01$ ), anne duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=4,960$ ;  $p<0,001$ ) ve anne aşırı koruyuculuk ( $t_{(398)}=-2,303$ ;  $p<0,05$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, çocukluğunda ebeveynlerinin kitap okuduğu katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunurken ebeveynlerin kitap okumadığı katılımcılarda baba reddedicilik, anne reddedicilik ve anne aşırı koruyuculuk puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunmuştur. Çocuklukta ebeveynlerin kitap okuması değişkenine göre katılımcıların algılanan baba aşırı koruyuculuk tutumu, olumlu ve olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.13’te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin ebeveyn teşviki değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.13: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveyn Teşviki Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Ebeveyn Teşviki	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	204	18,34	3,67	8,763	398	0,000																																																								
	Hayır	196	15,10	3,72				<b>B-AK</b>	Evet	204	18,98	4,76	-1,395	398	0,164	Hayır	196	19,72	5,94	<b>B-R</b>	Evet	204	9,28	2,66	-2,745	398	0,006	Hayır	196	10,02	2,74	<b>A-DS</b>	Evet	204	19,10	3,62	6,925	398	0,000	Hayır	196	16,59	3,63	<b>A-AK</b>	Evet	204	20,83	5,48	-0,866	398	0,387	Hayır	196	21,32	5,78	<b>A-R</b>	Evet	204	9,65	2,45	-3,115	398	0,002
<b>B-AK</b>	Evet	204	18,98	4,76	-1,395	398	0,164																																																								
	Hayır	196	19,72	5,94				<b>B-R</b>	Evet	204	9,28	2,66	-2,745	398	0,006	Hayır	196	10,02	2,74	<b>A-DS</b>	Evet	204	19,10	3,62	6,925	398	0,000	Hayır	196	16,59	3,63	<b>A-AK</b>	Evet	204	20,83	5,48	-0,866	398	0,387	Hayır	196	21,32	5,78	<b>A-R</b>	Evet	204	9,65	2,45	-3,115	398	0,002	Hayır	196	10,55	3,28								
<b>B-R</b>	Evet	204	9,28	2,66	-2,745	398	0,006																																																								
	Hayır	196	10,02	2,74				<b>A-DS</b>	Evet	204	19,10	3,62	6,925	398	0,000	Hayır	196	16,59	3,63	<b>A-AK</b>	Evet	204	20,83	5,48	-0,866	398	0,387	Hayır	196	21,32	5,78	<b>A-R</b>	Evet	204	9,65	2,45	-3,115	398	0,002	Hayır	196	10,55	3,28																				
<b>A-DS</b>	Evet	204	19,10	3,62	6,925	398	0,000																																																								
	Hayır	196	16,59	3,63				<b>A-AK</b>	Evet	204	20,83	5,48	-0,866	398	0,387	Hayır	196	21,32	5,78	<b>A-R</b>	Evet	204	9,65	2,45	-3,115	398	0,002	Hayır	196	10,55	3,28																																
<b>A-AK</b>	Evet	204	20,83	5,48	-0,866	398	0,387																																																								
	Hayır	196	21,32	5,78				<b>A-R</b>	Evet	204	9,65	2,45	-3,115	398	0,002	Hayır	196	10,55	3,28																																												
<b>A-R</b>	Evet	204	9,65	2,45	-3,115	398	0,002																																																								
	Hayır	196	10,55	3,28																																																											

**Tablo 4.13: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Ebeveyn Teşviki Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi (Devamı)**

Ölçek	Ebeveyn Teşviki	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	204	21,89	4,53	-0,013	398	0,990
	Hayır	196	21,89	4,27			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	204	24,20	7,37	-2,276	398	0,023
	Hayır	196	25,73	6,01			
<b>DŞ</b>	Evet	204	31,79	7,12	-1,397	398	0,163
	Hayır	196	32,75	6,61			
<b>DDÖ-T</b>	Evet	204	77,88	15,73	-1,680	398	0,094
	Hayır	196	80,38	13,93			

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda çocuklukta ebeveynlerin bir spor veya sanat dalına teşvik etme değişkenine göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=8,763$ ;  $p<0,001$ ), baba reddedicilik ( $t_{(398)}=-2,745$ ;  $p<0,001$ ), anne reddedicilik ( $t_{(398)}=-3,115$ ;  $p<0,01$ ), anne duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=6,925$ ;  $p<0,001$ ) ve olumsuz dışavurum ( $t_{(398)}=-2,276$ ;  $p<0,05$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, çocukluğunda ebeveynlerinin bir spor veya sanat dalına teşvik ettiği katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunurken ebeveynlerinin bir spor veya sanat dalına teşvik etmediği katılımcılarda baba reddedicilik, anne reddedicilik ve olumsuz dışavurum puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunmuştur. Çocuklukta ebeveynlerin bir spor veya sanat dalına teşvik etme değişkenine göre katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.14'te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin aile oyun oynama değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.14: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Aile Oyun Oynama Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Aile Oyun Oynama	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	265	17,70	3,80	6,990	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	135	14,89	3,83				<b>B-AK</b>	Evet	265	19,05	4,82	-1,533	398	0,126	Hayır	135	19,92	6,31	<b>B-R</b>	Evet	265	9,23	2,38	-4,382	398	0,000	Hayır	135	10,46	3,14	<b>A-DS</b>	Evet	265	18,61	3,72	5,644	398	0,000	Hayır	135	16,41	3,63	<b>A-AK</b>	Evet	265	20,71	5,33	-1,806	398	0,072	Hayır	135	21,78	6,13	<b>A-R</b>	Evet	265	9,64	2,55	-4,471	398	0,000	Hayır	135	10,99	3,37	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112	Hayır	135	21,40	4,34	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604
<b>B-AK</b>	Evet	265	19,05	4,82	-1,533	398	0,126																																																																																																								
	Hayır	135	19,92	6,31				<b>B-R</b>	Evet	265	9,23	2,38	-4,382	398	0,000	Hayır	135	10,46	3,14	<b>A-DS</b>	Evet	265	18,61	3,72	5,644	398	0,000	Hayır	135	16,41	3,63	<b>A-AK</b>	Evet	265	20,71	5,33	-1,806	398	0,072	Hayır	135	21,78	6,13	<b>A-R</b>	Evet	265	9,64	2,55	-4,471	398	0,000	Hayır	135	10,99	3,37	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112	Hayır	135	21,40	4,34	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81								
<b>B-R</b>	Evet	265	9,23	2,38	-4,382	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	135	10,46	3,14				<b>A-DS</b>	Evet	265	18,61	3,72	5,644	398	0,000	Hayır	135	16,41	3,63	<b>A-AK</b>	Evet	265	20,71	5,33	-1,806	398	0,072	Hayır	135	21,78	6,13	<b>A-R</b>	Evet	265	9,64	2,55	-4,471	398	0,000	Hayır	135	10,99	3,37	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112	Hayır	135	21,40	4,34	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																				
<b>A-DS</b>	Evet	265	18,61	3,72	5,644	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	135	16,41	3,63				<b>A-AK</b>	Evet	265	20,71	5,33	-1,806	398	0,072	Hayır	135	21,78	6,13	<b>A-R</b>	Evet	265	9,64	2,55	-4,471	398	0,000	Hayır	135	10,99	3,37	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112	Hayır	135	21,40	4,34	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																																
<b>A-AK</b>	Evet	265	20,71	5,33	-1,806	398	0,072																																																																																																								
	Hayır	135	21,78	6,13				<b>A-R</b>	Evet	265	9,64	2,55	-4,471	398	0,000	Hayır	135	10,99	3,37	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112	Hayır	135	21,40	4,34	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																																												
<b>A-R</b>	Evet	265	9,64	2,55	-4,471	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	135	10,99	3,37				<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112	Hayır	135	21,40	4,34	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																																																								
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	265	22,14	4,42	1,592	398	0,112																																																																																																								
	Hayır	135	21,40	4,34				<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379	Hayır	135	25,37	6,46	<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																																																																				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	265	24,74	6,93	-0,881	398	0,379																																																																																																								
	Hayır	135	25,37	6,46				<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203	Hayır	135	32,87	6,33	<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																																																																																
<b>DŞ</b>	Evet	265	31,95	7,14	-1,274	398	0,203																																																																																																								
	Hayır	135	32,87	6,33				<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604	Hayır	135	79,64	13,81																																																																																												
<b>DDÖ-T</b>	Evet	265	78,83	15,46	-0,518	398	0,604																																																																																																								
	Hayır	135	79,64	13,81																																																																																																											

Tablo 4.14'te görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda çocuklukta ebeveynlerin oyun oynaması değişkenine göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=6,990$ ;  $p<0,001$ ), baba reddedicilik ( $t_{(398)}=-4,382$ ;  $p<0,001$ ), anne reddedicilik ( $t_{(398)}=-4,471$ ;  $p<0,001$ ) ve anne duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=5,644$ ;  $p<0,001$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde çocuklukta ebeveynlerinin oyun oynadığı katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunurken ebeveynlerin oyun oynamadığı katılımcılarda baba reddedicilik ve anne reddedicilik puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunmuştur. Çocuklukta ebeveynlerin oyun oynaması değişkenine göre katılımcıların algılanan baba aşırı koruyuculuk tutumu ve algılanan anne aşırı koruyuculuk tutumu, olumlu ve olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.15'te yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin hobiye zaman ayırma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.15: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Hobilere Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Hobilere Zaman Ayırma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Evet	297	17,16	3,76	3,468	398	0,001
	Hayır	103	15,58	4,54			
<b>B-AK</b>	Evet	297	19,25	5,39	-0,589	398	0,556
	Hayır	103	19,61	5,33			
<b>B-R</b>	Evet	297	9,41	2,66	-2,876	398	0,004
	Hayır	103	10,30	2,79			
<b>A-DS</b>	Evet	297	18,14	3,63	2,442	398	0,015
	Hayır	103	17,08	4,28			
<b>A-AK</b>	Evet	297	21,02	5,72	-0,265	398	0,791
	Hayır	103	21,19	5,37			
<b>A-R</b>	Evet	297	9,93	2,85	-1,867	398	0,063
	Hayır	103	10,55	3,06			
<b>O+ D</b>	Evet	297	22,01	4,49	0,927	398	0,355
	Hayır	103	21,54	4,13			
<b>O- D</b>	Evet	297	24,60	6,91	-1,793	398	0,074
	Hayır	103	25,98	6,27			
<b>DŞ</b>	Evet	297	31,99	6,90	-1,317	398	0,189
	Hayır	103	33,03	6,82			
<b>DDÖ-T</b>	Evet	297	78,60	15,16	-1,147	398	0,252
	Hayır	103	80,55	14,14			

Tablo 4.15'te görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda hobilere zaman ayırma değişkenine göre katılımcıların anne duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=2,442$ ;  $p<0,05$ ), baba duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=3,468$ ;  $p<0,01$ ), ve reddedicilik ( $t_{(398)}=-2,876$ ;  $p<0,01$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde, hobilerine zaman ayıran katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunurken hobilerine zaman ayırmayan katılımcılarda baba reddedicilik puan ortalamaları anlamlı derecede en yüksek bulunmuştur. Hobilere zaman ayırma değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları aşırı koruyuculuk ve annelerinden algıladıkları reddedicilik ve aşırı koruyuculuk tutumları, olumlu ve olumsuz duygusal dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.16’da yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin kitap okuma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.16: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Kitap Okuma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	164	17,42	4,00	2,790	398	0,006																																																																																																								
	Hayır	236	16,29	3,99				<b>B-AK</b>	Evet	164	19,37	5,20	0,072	398	0,942	Hayır	236	19,33	5,51	<b>B-R</b>	Evet	164	9,57	2,76	-0,462	398	0,645	Hayır	236	9,69	2,70	<b>A-DS</b>	Evet	164	18,43	3,74	2,448	398	0,015	Hayır	236	17,48	3,86	<b>A-AK</b>	Evet	164	21,12	5,75	0,161	398	0,872	Hayır	236	21,03	5,55	<b>A-R</b>	Evet	164	10,12	2,89	0,168	398	0,867	Hayır	236	10,07	2,94	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196	Hayır	236	21,65	4,37	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544
<b>B-AK</b>	Evet	164	19,37	5,20	0,072	398	0,942																																																																																																								
	Hayır	236	19,33	5,51				<b>B-R</b>	Evet	164	9,57	2,76	-0,462	398	0,645	Hayır	236	9,69	2,70	<b>A-DS</b>	Evet	164	18,43	3,74	2,448	398	0,015	Hayır	236	17,48	3,86	<b>A-AK</b>	Evet	164	21,12	5,75	0,161	398	0,872	Hayır	236	21,03	5,55	<b>A-R</b>	Evet	164	10,12	2,89	0,168	398	0,867	Hayır	236	10,07	2,94	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196	Hayır	236	21,65	4,37	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67								
<b>B-R</b>	Evet	164	9,57	2,76	-0,462	398	0,645																																																																																																								
	Hayır	236	9,69	2,70				<b>A-DS</b>	Evet	164	18,43	3,74	2,448	398	0,015	Hayır	236	17,48	3,86	<b>A-AK</b>	Evet	164	21,12	5,75	0,161	398	0,872	Hayır	236	21,03	5,55	<b>A-R</b>	Evet	164	10,12	2,89	0,168	398	0,867	Hayır	236	10,07	2,94	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196	Hayır	236	21,65	4,37	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																				
<b>A-DS</b>	Evet	164	18,43	3,74	2,448	398	0,015																																																																																																								
	Hayır	236	17,48	3,86				<b>A-AK</b>	Evet	164	21,12	5,75	0,161	398	0,872	Hayır	236	21,03	5,55	<b>A-R</b>	Evet	164	10,12	2,89	0,168	398	0,867	Hayır	236	10,07	2,94	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196	Hayır	236	21,65	4,37	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																																
<b>A-AK</b>	Evet	164	21,12	5,75	0,161	398	0,872																																																																																																								
	Hayır	236	21,03	5,55				<b>A-R</b>	Evet	164	10,12	2,89	0,168	398	0,867	Hayır	236	10,07	2,94	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196	Hayır	236	21,65	4,37	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																																												
<b>A-R</b>	Evet	164	10,12	2,89	0,168	398	0,867																																																																																																								
	Hayır	236	10,07	2,94				<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196	Hayır	236	21,65	4,37	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																																																								
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	164	22,23	4,43	1,296	398	0,196																																																																																																								
	Hayır	236	21,65	4,37				<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688	Hayır	236	24,84	6,58	<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																																																																				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	164	25,12	7,05	0,402	398	0,688																																																																																																								
	Hayır	236	24,84	6,58				<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925	Hayır	236	32,23	6,70	<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																																																																																
<b>DŞ</b>	Evet	164	32,30	7,17	0,094	398	0,925																																																																																																								
	Hayır	236	32,23	6,70				<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544	Hayır	236	78,72	14,67																																																																																												
<b>DDÖ-T</b>	Evet	164	79,65	15,27	0,608	398	0,544																																																																																																								
	Hayır	236	78,72	14,67																																																																																																											

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda haftada 100 sayfa kitap okuma değişkenine göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=2,790$ ;  $p<0,01$ ) ve anne duygusal sıcaklık ( $t_{(398)}=2,448$ ;  $p<0,05$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde haftada 100 sayfa kitap okuyan katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur. Haftada 100 sayfa kitap okuma değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik, annelerinden algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumları, olumlu ve olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.17’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.17: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Spor Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Spor Yapma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	105	17,08	4,47	0,959	398	0,338																																																																																																								
	Hayır	295	16,64	3,86				<b>B-AK</b>	Evet	105	18,53	4,69	-1,802	398	0,072	Hayır	295	19,63	5,58	<b>B-R</b>	Evet	105	9,21	2,54	-1,905	398	0,058	Hayır	295	9,80	2,77	<b>A-DS</b>	Evet	105	18,27	3,79	1,243	398	0,214	Hayır	295	17,73	3,84	<b>A-AK</b>	Evet	105	20,38	5,47	-1,457	398	0,146	Hayır	295	21,31	5,67	<b>A-R</b>	Evet	105	9,67	2,86	-1,746	398	0,082	Hayır	295	10,24	2,93	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285	Hayır	295	22,03	4,46	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006
<b>B-AK</b>	Evet	105	18,53	4,69	-1,802	398	0,072																																																																																																								
	Hayır	295	19,63	5,58				<b>B-R</b>	Evet	105	9,21	2,54	-1,905	398	0,058	Hayır	295	9,80	2,77	<b>A-DS</b>	Evet	105	18,27	3,79	1,243	398	0,214	Hayır	295	17,73	3,84	<b>A-AK</b>	Evet	105	20,38	5,47	-1,457	398	0,146	Hayır	295	21,31	5,67	<b>A-R</b>	Evet	105	9,67	2,86	-1,746	398	0,082	Hayır	295	10,24	2,93	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285	Hayır	295	22,03	4,46	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72								
<b>B-R</b>	Evet	105	9,21	2,54	-1,905	398	0,058																																																																																																								
	Hayır	295	9,80	2,77				<b>A-DS</b>	Evet	105	18,27	3,79	1,243	398	0,214	Hayır	295	17,73	3,84	<b>A-AK</b>	Evet	105	20,38	5,47	-1,457	398	0,146	Hayır	295	21,31	5,67	<b>A-R</b>	Evet	105	9,67	2,86	-1,746	398	0,082	Hayır	295	10,24	2,93	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285	Hayır	295	22,03	4,46	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																				
<b>A-DS</b>	Evet	105	18,27	3,79	1,243	398	0,214																																																																																																								
	Hayır	295	17,73	3,84				<b>A-AK</b>	Evet	105	20,38	5,47	-1,457	398	0,146	Hayır	295	21,31	5,67	<b>A-R</b>	Evet	105	9,67	2,86	-1,746	398	0,082	Hayır	295	10,24	2,93	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285	Hayır	295	22,03	4,46	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																																
<b>A-AK</b>	Evet	105	20,38	5,47	-1,457	398	0,146																																																																																																								
	Hayır	295	21,31	5,67				<b>A-R</b>	Evet	105	9,67	2,86	-1,746	398	0,082	Hayır	295	10,24	2,93	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285	Hayır	295	22,03	4,46	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																																												
<b>A-R</b>	Evet	105	9,67	2,86	-1,746	398	0,082																																																																																																								
	Hayır	295	10,24	2,93				<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285	Hayır	295	22,03	4,46	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																																																								
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	105	21,50	4,24	-1,070	398	0,285																																																																																																								
	Hayır	295	22,03	4,46				<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127	Hayır	295	25,26	6,77	<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																																																																				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	105	24,09	6,74	-1,530	398	0,127																																																																																																								
	Hayır	295	25,26	6,77				<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000	Hayır	295	33,03	6,47	<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																																																																																
<b>DŞ</b>	Evet	105	30,10	7,56	-3,815	398	0,000																																																																																																								
	Hayır	295	33,03	6,47				<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006	Hayır	295	80,32	14,72																																																																																												
<b>DDÖ-T</b>	Evet	105	75,68	14,98	-2,765	398	0,006																																																																																																								
	Hayır	295	80,32	14,72																																																																																																											

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda düzenli spor yapma değişkenine göre katılımcıların dürtü şiddeti ( $t_{(398)}=-3,815$ ;  $p<0,001$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeği ( $t_{(398)}=-2,765$ ;  $p<0,01$ ) boyutlarından elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde düzenli spor yapmayan katılımcılarda dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur. Düzenli spor yapma değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik ve anne reddedicilik, duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk tutumları, olumlu ve olumsuz dışavurum boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.18’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin enstrüman çalma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.18: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Enstrüman Çalma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Enstrüman Çalma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p																																																																																																								
<b>B-DS</b>	Evet	90	17,13	3,99	1,019	398	0,309																																																																																																								
	Hayır	310	16,64	4,04				<b>B-AK</b>	Evet	90	19,46	5,61	0,226	398	0,821	Hayır	310	19,31	5,31	<b>B-R</b>	Evet	90	9,39	2,57	-1,004	398	0,316	Hayır	310	9,72	2,76	<b>A-DS</b>	Evet	90	17,92	4,10	0,154	398	0,878	Hayır	310	17,85	3,76	<b>A-AK</b>	Evet	90	21,03	5,49	-0,065	398	0,948	Hayır	310	21,08	5,68	<b>A-R</b>	Evet	90	10,13	3,06	0,151	398	0,880	Hayır	310	10,08	2,88	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157	Hayır	310	22,06	4,30	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257
<b>B-AK</b>	Evet	90	19,46	5,61	0,226	398	0,821																																																																																																								
	Hayır	310	19,31	5,31				<b>B-R</b>	Evet	90	9,39	2,57	-1,004	398	0,316	Hayır	310	9,72	2,76	<b>A-DS</b>	Evet	90	17,92	4,10	0,154	398	0,878	Hayır	310	17,85	3,76	<b>A-AK</b>	Evet	90	21,03	5,49	-0,065	398	0,948	Hayır	310	21,08	5,68	<b>A-R</b>	Evet	90	10,13	3,06	0,151	398	0,880	Hayır	310	10,08	2,88	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157	Hayır	310	22,06	4,30	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67								
<b>B-R</b>	Evet	90	9,39	2,57	-1,004	398	0,316																																																																																																								
	Hayır	310	9,72	2,76				<b>A-DS</b>	Evet	90	17,92	4,10	0,154	398	0,878	Hayır	310	17,85	3,76	<b>A-AK</b>	Evet	90	21,03	5,49	-0,065	398	0,948	Hayır	310	21,08	5,68	<b>A-R</b>	Evet	90	10,13	3,06	0,151	398	0,880	Hayır	310	10,08	2,88	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157	Hayır	310	22,06	4,30	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																				
<b>A-DS</b>	Evet	90	17,92	4,10	0,154	398	0,878																																																																																																								
	Hayır	310	17,85	3,76				<b>A-AK</b>	Evet	90	21,03	5,49	-0,065	398	0,948	Hayır	310	21,08	5,68	<b>A-R</b>	Evet	90	10,13	3,06	0,151	398	0,880	Hayır	310	10,08	2,88	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157	Hayır	310	22,06	4,30	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																																
<b>A-AK</b>	Evet	90	21,03	5,49	-0,065	398	0,948																																																																																																								
	Hayır	310	21,08	5,68				<b>A-R</b>	Evet	90	10,13	3,06	0,151	398	0,880	Hayır	310	10,08	2,88	<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157	Hayır	310	22,06	4,30	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																																												
<b>A-R</b>	Evet	90	10,13	3,06	0,151	398	0,880																																																																																																								
	Hayır	310	10,08	2,88				<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157	Hayır	310	22,06	4,30	<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																																																								
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	90	21,31	4,71	-1,419	398	0,157																																																																																																								
	Hayır	310	22,06	4,30				<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334	Hayır	310	25,13	6,68	<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																																																																				
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	90	24,34	7,07	-0,968	398	0,334																																																																																																								
	Hayır	310	25,13	6,68				<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550	Hayır	310	32,37	6,91	<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																																																																																
<b>DŞ</b>	Evet	90	31,88	6,82	-0,598	398	0,550																																																																																																								
	Hayır	310	32,37	6,91				<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257	Hayır	310	79,56	14,67																																																																																												
<b>DDÖ-T</b>	Evet	90	77,53	15,70	-1,135	398	0,257																																																																																																								
	Hayır	310	79,56	14,67																																																																																																											

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda enstrüman çalma değişkenine göre katılımcıların Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu, Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği ve alt boyut toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.19: Yetişkin bireylerin, ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin günlük tutma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.19: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyleri İle Günlük Tutma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Günlük Tutma	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Evet	66	16,97	3,80	0,479	398	0,632
	Hayır	334	16,71	4,08			
<b>B-AK</b>	Evet	66	20,38	5,48	1,719	398	0,086
	Hayır	334	19,14	5,34			
<b>B-R</b>	Evet	66	9,89	2,85	0,821	398	0,412
	Hayır	334	9,59	2,70			
<b>A-R</b>	Evet	66	10,33	2,71	0,734	398	0,464
	Hayır	334	10,04	2,96			
<b>A-DS</b>	Evet	66	17,70	3,98	-0,395	398	0,693
	Hayır	334	17,90	3,81			
<b>A-AK</b>	Evet	66	21,82	5,24	1,186	398	0,236
	Hayır	334	20,92	5,70			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	66	22,71	4,34	1,664	398	0,097
	Hayır	334	21,73	4,40			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	66	25,17	7,59	0,281	398	0,779
	Hayır	334	24,91	6,61			
<b>DŞ</b>	Evet	66	32,52	6,67	0,329	398	0,742
	Hayır	334	32,21	6,94			
<b>DDÖ</b>	Evet	66	80,39	16,08	0,770	398	0,442
	Hayır	334	78,85	14,68			

Tablo 4.19’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda günlük tutma değişkenine göre katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Kısaltılmış Çocuk Formu, Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği ve alt boyut toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.20’da yetişkinlerin, ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma değişkenine göre anlamlı farklılığının bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.20: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi ile Sosyal Medyada Duyguları İfade Eden Paylaşım Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumunun İncelenmesi**

Ölçek	Sosyal Medyada Duyguları İfade Etme	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
<b>B-DS</b>	Evet	154	16,86	4,27	0,411	398	0,682
	Hayır	246	16,69	3,88			
<b>B-AK</b>	Evet	154	19,77	5,40	1,249	398	0,213
	Hayır	246	19,08	5,35			
<b>B-R</b>	Evet	154	9,87	2,84	1,325	398	0,186
	Hayır	246	9,50	2,64			
<b>A-DS</b>	Evet	154	18,12	3,91	1,030	398	0,304
	Hayır	246	17,71	3,78			
<b>A-AK</b>	Evet	154	21,47	5,49	1,143	398	0,254
	Hayır	246	20,81	5,71			
<b>A-R</b>	Evet	154	10,25	3,05	0,836	398	0,403
	Hayır	246	10,00	2,83			
<b>O<sup>+</sup> D</b>	Evet	154	22,68	4,16	2,873	398	0,004
	Hayır	246	21,39	4,48			
<b>O<sup>-</sup> D</b>	Evet	154	26,01	6,86	2,494	398	0,013
	Hayır	246	24,29	6,64			
<b>DŞ</b>	Evet	154	33,11	6,92	1,961	398	0,051
	Hayır	246	31,73	6,83			
<b>DDÖ-T</b>	Evet	154	81,81	14,84	2,895	398	0,004
	Hayır	246	77,41	14,73			

Tablo 4. 20’da görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma değişkenine göre katılımcıların olumlu dışavurum ( $t_{(398)}=2,873$ ;  $p<0,01$ ), olumsuz dışavurum ( $t_{(398)}=2,494$ ;  $p<0,05$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden ( $t_{(398)}=2,895$ ;  $p<0,01$ ) elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo geneli değerlendirildiğinde sosyal medyada duygularını ifade eden paylaşımlar yapan katılımcılarda olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma değişkenine göre katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik ve annelerinden algıladıkları reddedicilik, duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk tutumları ve dürtü şiddeti boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ( $p>0,05$ ).

Tablo 4.21’de yetişkin bireylerin, ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 4.21: Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi**

	1. B-DS	2. B-AK	3. B-R	4. A-R	5. A-AS	6. A-AK	7. O <sup>+</sup> D	8. O <sup>-</sup> D	9. DŞ
1. B-DS	1								
2. B-AK	-,033								
3. B-R	-,341 ***	,433 ***							
4. A-R	-,322 ***	,300 ***	,604 ***						
5. A-AS	,754 ***	-,138 ***	-,319 ***	-,375 ***					
6. A-AK	-,082	,766 ***	,357 ***	,428 ***	-,143 **				
7. O <sup>+</sup> D	,253 ***	-,012	-,038	-,067	,235 ***	-,099			
8. O <sup>-</sup> D	,129 **	-,028	,058	,056	,137 **	-,054	,621 ***		
9. DŞ	,073	,125 *	,143 **	,166 **	,090	,107 *	,472 ***	,473 ***	
10. DDÖ-T	,167 **	,041	,081	,082	,173 ***	-,004	,795 ***	,856 ***	,816 ***

\*p<0,05; \*\*p<0,01; \*\*\*p<0,001

Tablo 4. 21’de görüldüğü gibi, yetişkinlerin ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum ve alt boyut toplam puan ortalamaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi için pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Babadan algılanan duygusal sıcaklık tutum puanı ile dürtü şiddeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak olumlu dışavurum ( $r=0,253$ ;  $p<0,001$ ), olumsuz dışavurum ( $r=0,129$ ;  $p<0,01$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeği ( $r=0,167$ ;  $p<0,01$ ) toplam puanları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.

Babadan algılanan aşırı koruyuculuk tutum puanı ile olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak dürtü şiddeti ( $r=0,125$ ;  $p<0,05$ ) toplam puanları arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür.

Babadan algılanan reddedicilik puanıyla olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak dürtü şiddeti ( $r=0,143$ ;  $p<0,01$ ) toplam puanlarının arasında istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Olumlu dışavurum ( $r=0,113$ ;  $p<0,05$ ), dürtü şiddeti ( $r=0,180$ ;  $p<0,001$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeği ( $r=0,149$ ;  $p<0,01$ ) toplam puanlarının arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.

Algılanan anne reddedicilik puanı ile olumlu ve olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak dürtü şiddeti ( $r=0,166$ ;  $p<0,01$ ) toplam puanlarının arasında istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.

Algılanan anne duygusal sıcaklık puanı ile dürtü şiddeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak olumlu dışavurum ( $r=0,235$ ;  $p<0,001$ ), olumsuz dışavurum ( $r=0,137$ ;  $p<0,01$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeği ( $r=0,173$ ;  $p<0,01$ ) toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.

Algılanan anne aşırı koruyuculuk puanı ile olumlu ve olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak dürtü şiddeti ( $r=0,107$ ;  $p<0,05$ ) toplam puanları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Dürtü şiddeti ( $r=0,194$ ;  $p<0,001$ ) ve Duygusal Dışavurum Ölçeği ( $r=0,120$ ;  $p<0,01$ ) toplam puanları arasında ise istatistiksel bakımdan anlamlılığı bulunan düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.

Tablo 4.22’de yetişkinlerin, ebeveyn tutumları, yaş, duygusal dışavurum düzeylerinin anlamlı yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen çoklu regresyon analiz sonuçlarına ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

**Tablo 4.22: Duygusal Dışavurum Yordayıcılarının İncelenmesi**

Bağımlı değişken	Bağımsız Değişkenler	B(b)	SH	Beta	t	p
<b>O<sup>+</sup> D</b>	<i>Sabit (a)</i>	13,454	1,252		10,747	0,000
	Baba Duygusal Sıcaklık	0,264	0,052	0,241	5,078	0,000
	Yaş	0,162	0,037	0,206	4,344	0,000
	$R^2=0,106$ ; $F_{(2,397)}=23,617$ ; $p=0,000$					
<b>O<sup>-</sup> D</b>	<i>Sabit (a)</i>	10,952	2,875		3,809	0,000
	Yaş	0,202	0,059	0,167	3,425	0,001
	Anne Duygusal Sıcaklık	0,324	0,093	0,184	3,492	0,001
	Anne Reddedicilik	0,317	0,122	0,137	2,592	0,010
$R^2=0,060$ ; $F_{(3,396)}=8,438$ $p=0,000$						
<b>DŞ</b>	<i>Sabit (a)</i>	21,026	2,477		8,490	0,000
	A-R	0,548	0,124	0,232	4,410	0,000
	Anne Duygusal Sıcaklık	0,319	0,095	0,178	3,374	0,001
$R^2=0,055$ ; $F_{(2,397)}=11,444$ $p=0,000$						

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere, Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği alt boyut toplam puanlarının yordayıcılarının belirlenmesi için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde yetişkinlerin algılanan ebeveyn tutumları, yaş değişkenleri bağımsız değişkenler olarak atanmıştır. Kurulan regresyon modellerinde ‘stepwise’ metodu tercih edilmiş ve sadece anlamlı parametreler denklemde yerini almıştır.

Olumlu dışavurum puanının incelenmesi için kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $F_{(2,397)}=23,617$ ;  $p<0,001$ ). Algılanan baba duygusal sıcaklık

tutum puanı ( $t_{(397)}=5,078$ ;  $p<0,001$ ) ve yaş değişkeni ( $t_{(397)}=4,344$ ;  $p<0,001$ ) olumlu dışavurum puanının yordanmasında anlamlı parametrelerdir. İki değişken birlikte olumlu dışavurum puanının %11'lik kısmını açıklamaktadır. Modelde sabit değer de anlamlı olduğu görülmüştür ( $t_{(397)}=10,747$ ;  $p<0,001$ ). Bu sonuca göre diğer parametreler sabit tutulduğunda olumlu dışavurum puanını, algılanan baba duygusal sıcaklık tutum puanındaki 1 birimlik artış 0,264 birim ve yaş değişkenindeki 1 birimlik artış 0,162 birim arttırmaktadır.

Olumsuz dışavurum puanının incelenmesi amacıyla kurulan modelin istatistiksel bakımdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ( $F_{(3,396)}=8,438$ ;  $p<0,001$ ). Algılanan anne duygusal sıcaklık tutum puanı ( $t_{(396)}=3,492$ ;  $p<0,01$ ), algılanan anne reddedicilik tutum puanı ( $t_{(396)}=2,592$ ;  $p<0,05$ ) ve yaş değişkeni ( $t_{(396)}=3,425$ ;  $p<0,01$ ) olumsuz dışavurum puanının yordanmasında anlamlı parametrelerdir. Üç değişken birlikte olumsuz dışavurum puanının %6'lık kısmını açıklamaktadır. Modelde sabit değer de anlamlı olduğu görülmüştür ( $t_{(396)}=3,809$ ;  $p<0,001$ ). Bu sonuca göre diğer parametreler sabit tutulduğunda olumsuz dışavurum puanını, algılanan anne duygusal sıcaklık tutum puanındaki 1 birimlik artış 0,324 birim, algılanan anne reddedicilik tutum puanındaki 1 birimlik artış 317 birim ve yaş değişkenindeki 1 birimlik artış 0,202 birim arttırmaktadır.

Dürtü şiddeti puanının incelenmesi amacıyla kurulan modelin istatistiksel bakımdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ( $F_{(2,397)}=11,444$ ;  $p<0,001$ ). Algılanan anne duygusal sıcaklık tutum puanı ( $t_{(397)}=3,374$ ;  $p<0,01$ ) ve algılanan anne reddedicilik tutum puanı ( $t_{(397)}=4,410$ ;  $p<0,001$ ) dürtü şiddeti puanının yordanmasında anlamlı parametrelerdir. İki değişken birlikte dürtü şiddeti puanının %6'lık kısmını açıklamaktadır. Modelde sabit değer de anlamlı olduğu görülmüştür ( $t_{(397)}=8,490$ ;  $p<0,001$ ). Bu sonuca göre diğer parametreler sabit tutulduğunda dürtü şiddeti puanını, algılanan anne duygusal sıcaklık puanındaki 1 birimlik artış 0,319 birim ve algılanan anne reddedicilik puanındaki 1 birimlik artış 0,548 birim arttırmaktadır.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **SONUÇ-TARTIŞMA ve ÖNERİLER**

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, bilimsel literatür ışığında incelenerek ulaşılan sonuç, tartışma ve öneriler biçiminde ele alınmıştır.

#### **5.1. Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkinlerin yaşamlarının ilk 18 yılında ebeveynlerine yönelik algıladıkları ebeveyn tutumları ve yetişkinlik dönemindeki duygusal dışavurum düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada yetişkinlerin algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal dışavurum durumlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, maddi durum, eğitim durumu, anne-baba eğitim durumu, şehir, yerleşim birimi; çocuklukta ebeveynlerin bireye zaman ayırma, kitap okuma, bireyi bir spor veya sanat dalına teşvik etme durumu, çocukluk döneminde ailenin bireyle oyun oynama durumu; yetişkinlikte düzenli olarak bir hobiyle ilgilenme, spor yapma, kitap okuma durumu; enstrüman çalma, günlük tutma ve sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu bölümde araştırmanın belirtilen amaçları çerçevesinde elde edilen bulgulara ilişkin sonuç ve tartışmalara sırasıyla yer verilmiştir.

##### **5.1.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin, ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin cinsiyet durum değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamazken katılımcıların anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir ifade ile kadın katılımcıların anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk tutumu, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamalarının erkek katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumlarından anne duygusal sıcak tutum (Adalıoğlu, 2020; Akdeniz, 2017; Altın, 2019); baba reddedici (Kıray, 2019; Köroğlu, 2017; Kutlu, 2021), aşırı koruyucu (Cankardaş, 2019; Kalfa, 2019; Oral, 2015) ve duygusal sıcak (Demirsu, 2018; Erdoğan, 2021; Kalfa, 2019) tutumların cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Ayrıca algılanan ebeveyn tutumlarından anne reddedici (Adalıoğlu, 2020; Akdeniz, 2017) ve aşırı koruyucu (Aynur, 2020) tutumların (Karanfil, 2021; Kutlu, 2021; Uçar, 2019) cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Bu bulgular araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Öte yandan alanyazındaki bazı bulguların araştırma sonuçları ile çeliştiği de görülmektedir. Algılanan ebeveyn tutumlarından anne duygusal sıcak tutum (Aynur, 2020; Erdoğan, 2021; Yılmaz, 2021); baba reddedici (Altın, 2019; Demirsu, 2018; Yiğit Demir, 2018), aşırı koruyucu (Karanfil, 2021; Kutlu, 2021; Uçar, 2019) ve duygusal sıcak (Cankardaş, 2019; Köroğlu, 2017; Maraş, 2018) tutumların cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Aynur, 2020; Maraş, 2018; Yılmaz, 2021). Araştırma sonuçları ile çelişen sonuçların ilgili araştırmaların örneklemelerindeki demografik çeşitlilikten kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puanlarının kadınların lehine farklılaştığı (Coşkun, 2021:93; Çelik, 2013: 221; Çelik, 2015: 6; Kaya, 2013: 96; Küpana, 2017: 195; Yıldırım vd., 2020: 195; Wolensky, 2018: 73) ve araştırma sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir. Kadınların duyguları daha yoğun deneyimledikleri ve öfkenin dışında kalan olumsuz duyguların beraberinde olumlu duyguları daha çok dışa vurdukları dolayısıyla duygusal dışavurum düzeylerinin ve duygusal dışavurumu algılama düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu birçok kaynakta belirtilmektedir. (Buck, vd., 1972: 369; Hall, 1984. akt. Cirhinlioğlu, 2018: 15; Kring ve Gordon, 1998: 587; Renner ve Masch, 2018).

Toplumun “erkekler ağlamaz” ifadesinin erkeklerin soğukkanlı ve güçlü olması gerektiğine yaptığı atıf erkeklere güçlü olmak için ne yapılması gerektiğini vurgularken (Yıldırım, vd., 2020: 195) “kız çocuğu gibi ağlama” gibi ifadeler bir

duygusal dışavurum eylemini hem yapı olarak erkeklerden soyutlamakta hem de ağlama eylemini kadınlar için normalleştirmektedir. Dolayısıyla duygusal dışavurum düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmasına kaynaklık eden durumun sosyal, kültürel ve toplumsal bağlamda cinsiyet rollerine yüklenen kurallar ile ilişkili olabileceği söylenebilir.

### **5.1.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Yaş Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların yaş kategorilerine göre baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk ve dürtü şiddeti toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ancak katılımcıların anne duygusal sıcaklık boyutu, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda farklılık bulunan boyutlar için 25-29 yaş grubu kategorisi 21 yaş altı ve 22-24 yaş kategorileri ile farklılık göstermektedir. Başka bir ifade ile, 25-29 yaş katılımcılarda anne duygusal sıcaklık puan ortalaması anlamlı şekilde en yüksekken 21 yaş altı katılımcılarda anlamlı şekilde en düşük bulunmuştur. Olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği için 30 yaş üstü katılımcıların toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksekken 22-24 yaş katılımcılardan anlamlı şekilde en düşüktür.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumlarından anne reddedici ve aşırı koruyucu tutum ve baba reddedici, aşırı koruyucu ve duygusal sıcak tutumun (Kıray, 2019; Oral, 2015; Soyyiğit, 2019; Yılmaz, 2021) yaşa göre farklılaşmadığı görülmektedir. Araştırma sonuçları önceki araştırmaların tekrarı niteliğindedir ve sonuçlar örtüşmektedir. Öte yandan algılanan ebeveyn tutumlarından anne duygusal sıcak tutumun yaşa göre farklılaşmadığı (Karanfil, 2021; Kıray, 2019; Oral, 2015; Saral, 2018; Soyyiğit, 2019; Yılmaz, 2021) çalışmalarda görülmektedir. Bu bulgular araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir. Bu durumun örneklemin çeşitliliğinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde duygusal dışavurum düzeyinin farklılaşma durumunu yaşa göre inceleyen sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır. Yıldırım ve arkadaşları 2020 yılında yaptıkları araştırmalarında duygusal dışavurum düzeyinin yaşa göre farklılaşmadığını bulgulamışlardır. Bulguların araştırmada elde edilen sonuçlar ile çeliştiği görülmektedir. Bu durumun sebebinin örneklem grubu farklılıklarından olduğu düşünülmektedir. Bulguları bu araştırma sonuçlarından farklılaşan çalışmanın örnekleminin ağırlıklı olarak genç yetişkin bireylerden oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla farklılaşmaya kaynaklık edebileceği düşünülen faktörlerden birinin bu çalışmada örneklemini genç yetişkinlerin yanı sıra yetişkin bireylerin katılımının olduğu düşünülmektedir. Bir başka araştırma da bu düşünceyi destekler niteliktedir. Lisans öğrencileri ile gerçekleştirilen bu araştırmaya göre duygusal dışavurum düzeyi ile sınıf düzeyi incelenmiş, duygusal dışavurum düzeylerinin sınıf seviyesine göre farklılaşmadığı belirtilmiştir (Coşkun, 2021).

### **5.1.3. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Medeni Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık ve anne aşırı koruyuculuk puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken katılımcıların olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir ifade ile evli katılımcıların olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamalarının bekar katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Medeni durum değişkeni ile algılanan ebeveyn tutumlarından anne reddedici, aşırı koruyucu ve duygusal sıcak tutum (Kıray, 2019; Oral, 2015; Saral: 2018, Soyyiğit, 2019); baba reddedici, aşırı koruyucu ve duygusal sıcak tutum (Altınbaş, 2019; Adalıoğlu, 2020; Karanfil, 2021; Kavas, 2019; Kıray, 2019; Saral: 2018, Soyyiğit, 2019) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın bulunmadığı bulgulanmıştır.

Araştırma sonuçlarının alanyazındaki bulgularla paralellik gösterdiği görülmektedir. Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde algılanan ebeveyn tutumlarının medeni duruma göre farklılaşmadığı düşünülebilir.

Alanyazın incelendiğinde duygusal dışavurum düzeyinin medeni durum değişkenine göre farklılaştığı görülmektedir. Yıldırım ve arkadaşları (2020) çalışmalarında araştırma sonuçları ile paralel olarak olumlu dışavurum, dürtü şiddeti, duygusal dışavurum düzeyinin evli bireylerin lehine farklılaştığını; bu araştırmadan farklı olarak olumsuz dışavurum düzeyinin bekar bireylerin lehine farklılaştığını ifade etmiştir. Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde medeni durum değişkeninin duygusal dışavurum düzeyine göre farklılaştığı söylenebilir.

#### **5.1.4. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyleri İle Maddi Durum Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin maddi durum değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk ve dürtü şiddeti puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu, olumlu dışavurum boyutu, olumsuz dışavurum boyutu ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda, farklılık bulunan boyutlar 0-3000 TL ve 3001 TL–üstü gelir kategorisinden kaynaklanmaktadır. Başka bir ifade ile maddi durumu 3001 TL üstü olan katılımcıların baba duygusal sıcaklık, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamalarının maddi durumu 0-3000 TL arasında olan katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumlarından anne reddedici, aşırı koruyucu veya duygusal sıcaklık tutum; baba reddedici, aşırı koruyucu tutumun veya duygusal sıcak tutumların maddi duruma göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar

mevcuttur (Erdoğan, 2021; Kıray, 2019; Soyyiğit, 2019). Algılanan baba duygusal sıcak tutumunun maddi duruma göre farklılaştığı çalışmalar da mevcuttur. Gelir düzeyi yükseldikçe algılanan baba duygusal sıcak tutum düzeyi yükselmektedir (Erdoğan, 2021; Kıray, 2019; Soyyiğit, 2019). Bu bulgular araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir. Literatür incelendiğinde Soyyiğit (2019) bu araştırma sonuçlarından farklı olarak algılanan anne duygusal sıcak tutumunda maddi duruma göre farklılaştığını bulgulamıştır. Gelir düzeyi yükseldikçe algılanan anne duygusal sıcak tutum düzeyi yükselmektedir. Mevcut farklılaşmanın araştırmanın sınırlılıkları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde duygusal dışavurum düzeyinin maddi durum değişkeni ile farklılaştığı görülmektedir. Yıldırım ve arkadaşları (2020) çalışmalarında araştırma sonuçları ile benzer olarak olumlu dışavurum ve duygusal dışavurum düzeyi puanlarının gelir düzeyi yüksek olan bireylerin lehine, araştırma sonuçlarından farklı olarak dürtü şiddeti düzeyi puanlarının gelir düzeyi yüksek olan bireylerin lehine farklılaştığını ifade etmiştir. Araştırma sonuçlarımızla benzerlik gösteren bir başka araştırmaya göre duygusal dışavurum düzeyi puanlarının gelir düzeyi yüksek olan bireylerin lehine sonuçlandığı ifade edilmiştir. Artan gelir seviyesinin bireylerin daha geniş olanaklar faydalanmasına imkân sunabileceği, bu durumun bireyin duygusal dışavurum düzeyinin artmasında etkili olabileceği ifade edilmiştir (Kaya, 2013: 100). Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde maddi durum değişkeninin duygusal dışavurum düzeyine göre farklılaştığı ifade edilebilir.

#### **5.1.5. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin eğitim durum değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk ve dürtü şiddeti puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı ancak lisans ve yüksek lisans/doktora eğitimi alan katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu, anne duygusal sıcaklık boyutu, olumlu dışavurum boyutu, olumsuz dışavurum boyutu ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan

ortalamları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir ifade ile yüksek lisans/doktora eğitim durumundaki katılımcıların baba duygusal sıcaklık, anne duygusal sıcaklık, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamalarının lisans eğitim durumundaki katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Algılanan anne-baba aşırı koruyucu ve reddedici tutumların (Karanfil, 2021; Örnek, 2018; Saral, 2018; Yılmaz, 2021) eğitim durumuna göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar mevcuttur ve bu yönüyle araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Soyyiğit (2019) araştırmasında algılanan anne ve baba duygusal sıcak tutumlarının eğitim durumuna göre farklılaştığını bulgulamıştır. Anne ve baba duygusal sıcak tutum puanlarının artışı eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin lehinedir. Bu doğrultuda alanyazındaki sonuçlar ve bu araştırma sonuçlarının paralellik gösterdiği söylenebilir. Ancak algılanan ebeveyn tutumlarından baba ve anne reddedici tutumunun eğitim düzeyine göre farklılaştığını belirten çalışmalar da mevcuttur (Oral, 2015; Soyyiğit, 2019). Belirtilen bulgular bu araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir. Bu durumun yapılan araştırmanın sınırlılıkları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde eğitim durumu değişkeni ile duygusal dışavurum değişkeninin incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Ancak yakın bir araştırmada (Akan ve Barışkın, 2016: 6) duygusal dışavurumunun eğitim düzeyi ile ilişkili olabileceği ifade edilmiştir. Eğitim durumundaki ilerlemenin bireyin bakış açısını genişlettiği ve yaşamını zenginleştirdiği düşünülmektedir. Eğitim durumundaki ilerlemenin bireye sunduğu imkanların bireyin duygusal dışavurum düzeyini artırabilecek niteliklere sahip olduğu ifade edilebilir.

### **5.1.6. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ancak katılımcıların anne duygusal sıcaklık boyutu, baba duygusal sıcaklık boyutundan elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda temel farklılık ilköğretim kategorisinden kaynaklanmaktadır. Bir başka ifade ile anne eğitim durumu ilköğretim olan katılımcıların anne duygusal sıcaklık toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en düşükken anne eğitim durumu lisans ve üstü olan katılımcıların anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Algılanan ebeveyn tutumlarından anne aşırı koruyucu (Kandemir, 2019; Oral, 2015; Tekeli, 2018; Soyyiğit, 2019), reddedici tutum (Erdoğan, 2021; Kıray, 2019; Soyyiğit, 2019; Tekeli, 2018); baba aşırı koruyucu ve duygusal sıcak tutum (Erdoğan, 2021; Kıray, 2019; Soyyiğit, 2019; Tekeli, 2018) anne eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Algılanan anne (Demirsu, 2018; Erdoğan, 2021; Kandemir, 2019; Soyyiğit, 2019) ve baba duygusal sıcak (Demirsu, 2018) tutumları annenin eğitim düzeyi arttıkça artmaktadır. Bu bulgular araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Öte yandan literatürde algılanan ebeveyn tutumlarından anne reddedici (Soyyiğit, 2019; Kandemir, 2019); baba reddedici (Kandemir, 2019; Soyyiğit, 2019; Tekeli, 2018) ve aşırı koruyucu (Demirsu, 2018; Oral, 2015) tutumlarının anne eğitim durumuna göre farklılaştığı araştırmalarda bulunmaktadır. Annenin eğitim düzeyindeki artışın çocuk yetiştirme döneminde çocuğun ihtiyaçlarına olan farkındalığı ve bilgi birikimini artırabileceği düşünülmektedir. Bu durum her iki ebeveynin çocuğun duygusal ihtiyaçlarının farkında olmasını ve daha kabul edici bir yaklaşımla ebeveynlik sürecini yönetmesini sağlayabilir. Anne eğitim seviyesinin

yüksek olması ebeveyn tutumlarının duygusal sıcak algılanmasına, düşük olmasının ise reddedici algılanmasına kaynaklık eden bir faktör olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde duygusal dışavurum düzeyinin anne eğitim durumuna göre farklılaşma durumunu inceleyen bir araştırmaya ulaşılamamıştır ve bu araştırmanın bulgularıda farklılaşma olmadığı yönündedir. Ancak annenin çocuğun yaşamındaki merkezi rolü göz önüne alındığında çocuğun duygusal dışavurum düzeyinin algılanan anne tutumlarından etkilenebileceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının bu beklentiden farklı çıkmasının pandeminin sebep olduğu sosyal yaşamdaki kısıtlamalar ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

#### **5.1.7. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Baba Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum ve olumsuz dışavurum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ancak katılımcıların dürtü şiddeti boyutu ve Duygusal Dışavurum Ölçeğinden elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda, temel farklılık ilköğretim kategorisinden kaynaklanmaktadır. Bir başka ifade ile baba eğitim durumu ilköğretim olan katılımcıların dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksekken baba eğitim durumu lisans ve üstü olan katılımcıların anlamlı şekilde en düşük bulunmuştur.

Çalışma sonuçları ile paralel olarak alanyazında baba eğitim durumu değişkenin algılanan anne ve baba tutum (Demirsu, 2018; Kandemir, 2019; Kıray, 2019; Soyyiğit, 2019; Tekeli, 2018) puanlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir. Çalışma sonuçlarından farklı olarak, algılanan baba aşırı koruyucu tutum (Oral, 2015) baba eğitim durumuna göre babası okur yazar olanların lehine farklılaştığı görülmektedir. Bu

araştırma sonucunun önceki araştırma ile örtüşmemesinin sebebinin araştırma sınırlılıkları ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde baba eğitim durumu değişkeni ile duygusal dışavurum değişkeninin incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu araştırmada dürtü şiddeti ve duygusal dışavurum düzeyinin babası lisans ve üstü eğitim alan bireylerin aleyhine farklılaştığı görülmektedir. Babanın eğitim seviyesindeki artışın duygu düzenleme düzeyini artırdığı ve çocuğun duyguları tanıma ve ifade etme becerilerini olumlu yöne etkilediği ifade edilmektedir (İnce, 2020; Liman, 2020). Duygusal dışavurumun duygu düzenleme becerileri ile ilişkili olduğu (Gross ve John, 1995; Gross ve John, 1997) göz önüne alındığında sonuçların beklenen doğrultuda olduğu ifade edilebilir .

#### **5.1.8. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Şehir Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin şehir değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği şiddeti puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken baba duygusal sıcaklık boyutu ( $t_{(398)}=-2,583$ ;  $p<0,05$ ) toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifadeyle, iç kesimde yaşayan katılımcıların baba duygusal sıcaklık boyutu puan ortalamalarının sahilde yaşayan katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde şehir değişkenine ile algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum değişkeninin incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan ebeveyn tutumlarından baba duygusal sıcak tutumun iç kesimlerde yaşayan bireylerin lehine farklılaştığı bulgulanmıştır. Bu doğrultuda ebeveyn tutumlarının coğrafi konuma göre farklılaşabileceği düşünülmektedir. Öte yandan duygusal dışavurum düzeyinin coğrafi konuma göre farklılaşabileceği ümit edilmiştir fakat araştırma sonuçlarında bu beklentinin karşılanmadığı görülmüştür. Bu durumun araştırmanın sınırlılıkları ile ilişkili olabileceği düşünülebilir.

### **5.1.9. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ancak katılımcıların anne reddedicilik boyutundan elde edilen puanların toplam ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığa sebep olan kategorinin belirlenmesi amacıyla yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizi sonucunda il ve büyükşehir kategorileri kendi aralarında kaynaklanmaktadır. Başka bir ifadeyle, yaşamının çoğu ilde geçen katılımcıların anne reddedicilik puan ortalamaları anlamlı şekilde en düşükken büyükşehirde geçen katılımcıların en yüksek bulunmuştur.

Bireyin en uzun süre yaşadığı yerleşim biriminin ile baba reddedici (Kıray, 2019), baba aşırı koruyucu, baba duygusal sıcak tutum; anne aşırı koruyucu ve duygusal sıcak (Kıray, 2019; Tekeli, 2018) tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Öte yandan bireyin en uzun süre yaşadığı yerleşim birimi ile anne reddedici (Tekeli, 2018) tutum puanları arasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Araştırma sonuçlarından farklı olan bir araştırmaya göre algılanan baba reddedici tutum yerleşim birimi değişkenine göre farklılaşmaktadır (Tekeli, 2018). Araştırma sonucu ile çelişen bu bulguların araştırma sınırlılıkları ile ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Literatür incelendiğinde bireyin en uzun süre yaşadığı yerleşim biriminin olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve duygusal dışavurum düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmektedir (Coşkun, 2021). Bir başka araştırmada bireyin en uzun süre yaşadığı yerleşim biriminin olumsuz dışavurum ve dürtü şiddeti düzeylerine göre farklılaşmadığı belirtilmiştir (Yıldırım, vd., 2020). Bu sonuçlar çalışma sonucu ile örtüşmektedir. Ancak çalışmamızdan farklı olarak bireyin en uzun süre yaşadığı yerleşim biriminin olumlu dışavurum ve duygusal dışavurum düzeylerine göre

farklılaştığı belirtilmiştir (A.g.e.: 2020). Bu sonuçların araştırmadan elde edilen sonuçlar ile örtüşmemesinin sebebinin araştırmanın demografik farklılıkları ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

#### **5.1.10. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Ebeveyn Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin çocuklukta ebeveynin zaman ayırması değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda baba aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamazken katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık ve anne aşırı koruyuculuk toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifade ile çocukluğunda ebeveynlerinin zaman ayırdığı katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunurken ebeveynlerin zaman ayırmadığı katılımcılarda baba reddedicilik, anne reddedicilik ve anne aşırı koruyuculuk puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumları ile çocuklukta ebeveynin zaman ayırması durumunun incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Ebeveynin çocuğa zaman ayırması bireyin erken dönem gelişimi için son derece önemlidir. Aynı çatı altında olmanın ailede ortak hedef ve psikolojik iklim oluşturmak için yeterli olmadığı ve nitelikli bir beraberlik için ebeveynlerin çocuğa zaman ayırması gerektiği ifade edilmiştir. Ebeveynlerin çocuğa nitelikli bir şekilde zaman ayırmasının güçlü bir sevgi mesajı iletmeyi mümkün kıldığı belirtilmiştir. Ayrıca ebeveynlerin çocuğa zaman ayırmasının, çocuğu anlama ve ihtiyaçlarını karşılama yönünden işlevsel bir araç olduğu kabul edilmekte ve psiko-sosyal bakımdan sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi için elzem olduğu vurgulanmaktadır. Sanayileşme ve teknolojinin getirdiği gelişmeler çocuğa ayrılan zamanın niteliğini ve süresinin azaltan etkenler arasında sıralanmaktadır. Ebeveynin çocuğa ayırdığı zamanın azalmasının, çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkilediği, aile bireylerinde yalnızlaşma ve duyarsızlaşmaya

sebepler olduğu ve olumsuz ebeveyn tutumlarının oluşmasına kaynaklık ettiği ifade edilmiştir (Kılıç, 2015; Sarı ve Karadeniz, 2019: 297; Yalçın ve Erden, 2018: 476; Yörükoğlu, 2000: 217-218).

Algılanan ebeveyn tutumları ve ebeveyn zaman ayırma değişkenleri arasında teorik bir paralellik olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda araştırma sonuçlarının alanyazın ile örtüştüğü ifade edilebilir. Bu doğrultuda ebeveynin çocukluk döneminde bireye zaman ayırmasının bireyde anne ve baba duygusal sıcak tutumun algılanmasına, zaman ayırmamasının ise anne reddedici ve aşırı koruyucu tutumların yanı sıra baba reddedici tutumunun algılanmasına sebep olabileceği söylenebilir.

Literatür incelendiğinde duygusal dışavurum ile çocuklukta ebeveynin zaman ayırması durumunun incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırmada duygusal dışavurumun çocuklukta ebeveynin zaman ayırması durumuna göre farklılaşması beklenmiştir. Ancak araştırma sonuçları bu beklentiye karşılamamıştır. Bu durumun araştırmanın sınırlılıkları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

#### **5.1.11. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Ebeveyn Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin ebeveynin kitap okuma değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik, anne duygusal sıcaklık ve anne aşırı koruyuculuk toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifade ile çocukluğunda ebeveynlerinin kitap okuduğu katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunurken ebeveynlerin kitap okumadığı katılımcılarda baba reddedicilik, anne reddedicilik ve anne aşırı koruyuculuk puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum ile çocuklukta ebeveynin kitap okuması durumunun incelendiği araştırmaya

ulaşılamamıştır. Literatüre göre bireyin bebeklik ve çocukluk döneminde ebeveynleri ile kitap okuma deneyimlerinin dilsel, sosyal ve duygusal gelişimin sağlanmasının yanı sıra evdeki havayı olumlu anlamda etkilediği ve ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliğini geliştirdiği belirtilmektedir (Doyle ve Bramwell, 2006; 558; Tercanlı Metin ve Gökçay, 2014). Ebeveynin duyarlılığı ve sıcaklık içeren tutumları birlikte kitap okuma davranışı ile ilişkilendirilmiştir (Aydoğdu, 2017). Bu bağlamda ebeveynlerin sunmuş olduğu olumlu sosyal ve duygusal ortamın ebeveyn duygusal sıcaklık tutumuna göre şekillenebileceği ifade edilebilir. Bu tür bir ortamın bireyin ebeveynlerinin tutumlarını duygusal sıcak olarak algılamasına katkıda bulunmuş olabileceği söylenebilir. Bu tür bir ortamın olmamasının ise bireyin ebeveynlerinin tutumlarını reddedici veya aşırı koruyucu olarak algılamasına sebebiyet vermiş olabileceği düşünülebilir.

#### **5.1.12. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Ebeveyn Teşviki Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin ebeveynlerin bireyi bir spor veya sanat dalına teşvik etme değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda baba aşırı koruyuculuk, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamazken katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık ve olumsuz dışavurum toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifadeyle çocukluğunda ebeveynlerinin bir spor veya sanat dalına teşvik ettiği katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunurken ebeveynlerin teşvik etmediği katılımcılarda baba reddedicilik, anne reddedicilik ve olumsuz dışavurum puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum ile çocuklukta ebeveyn teşviki durumunun incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırma sonuçlarına göre farklılaşmanın bulunduğu bulgular elde edilmiştir. Ebeveynlerin çocuğun yetenek, istek ve ihtiyaçlarına duyarlı olması, çocuğun

kendisini ifade edebileceği ve geliştirebileceği bir ortam oluşmasına imkan vermektedir. Bu doğrultuda ebeveynin çocuğun istek, yetenek ve ihtiyaçlarına duyarlı olması bireyin ebeveynlerinin kendisine olan tutumunu duygusal sıcak tutum olarak algılamasına katkıda bulunmuş olabilir. Aksi takdirde çocuğun istek, yetenek ve ihtiyaçlarına duyarlı olmayan bir yaklaşım ise bireyin ebeveynlerini reddedici olarak algılamasına kaynaklık etmiş olabilir. Ebeveynin reddedici tutumunu içinde barındırdığı davranış ve yaklaşımların bireyin olağan ruh halini olumsuz olarak etkilediği (Perry, 2021; 153) göz önüne alınınca bu durumun bireyde olumsuz duygulanıma sebep olması muhtemeldir. Olumsuz duygulanım olumsuz duygu dışavurumu ile ilişkilendirilmiştir (Gross ve John, 1997: 437). Bu bağlamda bireyin ebeveynleri tarafından kendini ifade edebileceği bir alana teşvik edilmemesi durumunun bireyin olumsuz duygu dışavurumunun yüksek olması ile ilgili olabileceği düşünülebilir.

### **5.1.13. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Aile Oyun Oynama Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin aile oyun oynama değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamazken katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik, anne reddedicilik ve anne duygusal sıcaklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir ifade ile çocukluğunda ebeveynlerinin oyun oynadığı katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunurken ebeveynlerin oyun oynamadığı katılımcılarda baba reddedicilik ve anne reddedicilik puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

İnsanlık tarihini kadar köklü bir etkinlik olan oyun başta erken çocukluk dönemi olmak üzere çocukluk dönemindeki başat öğrenme aracı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bireyin sosyal, fiziksel ve duygusal gelişiminde ve hayata hazırlanmasında son derece önemlidir (Ayan ve Memiş, 2015: 144; Bekmezci ve Özkan, 2015, 86; Koçyiğit,

Tuğluk ve Kök, 2010: 324). Ebeveynlerin çocuklarının oyunlarına eşlik etmelerinin de çocuğun gelişiminde önemli bir yeri olduğu belirtilmektedir (Gülen ve Barış, 2021: 23). Ebeveynlerin çocuk ile oyun oynamasının çocuğa sunduğu faydalar terapi yaklaşımlarına (Filiyal Terapi) ilham vermiş ve bu konuda çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Guernsey, 2000; Özkaya, 2014; Öztekin ve Gülbahçe, 2019; Rennie ve Landreth, 2000). Ebeveyn çocuk ilişkisinde oyunun ebeveyn çocuk arasındaki işbirliğini artırdığı (Siegel ve Bryson, 2015: 199), çocuğun bağ kurma ihtiyacını karşıladığı ve mevcut olan bağı ise güçlendirdiği belirtilmektedir. Ebeveynlerin çocuk ile oyun oynaması çocuğun ebeveynleri tarafından kabul edildiğini ve sevildiğini hissetmesini sağlamaktadır. Bu sebeple ebeveynlerin çocuk ile oyun oynamasının çocuğun duygusal ihtiyacının doyurulmasında en etkili yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir (Solter, 2013: 21).

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum ile çocuklukta aile oyun oynama değişkeninin farklılaşma durumunun incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Ancak araştırma bulguları ile alanyazın arasında teorik benzerlik olduğu düşünülmektedir. Çocukluk döneminde ebeveynlerin kendisi ile oyun oynadığını belirten bireylerin ebeveynleri tarafından sevildiklerini ve kabul edildiklerini hissettikleri, bu sebeple ebeveynlerinin tutumlarını duygusal sıcak ebeveyn tutumu olarak algıladıkları düşünülmektedir. Çocukluk döneminde ebeveynlerin kendisi ile oyun oynamadığını belirten bireylerin ise çocuğun duygusal ihtiyaçlarının doyurulmasında en etkili yöntemlerden olan oyun oynama etkinliğinden faydalanamaması sebebiyle ebeveynlerinin tutumlarını reddedici tutum olarak algıladıkları düşünülebilir. Bu doğrultuda algılanan ebeveyn tutumlarından anne-baba duygusal sıcak ve reddedici tutumlarının algılanmasının ailenin çocukluk döneminde ailenin birey ile oyun oynama durumuna göre farklılaşabileceği ifade edilebilir.

#### **5.1.14. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Hobilere Zaman Ayırma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin hobilere zaman ayırma değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba reddedicilik ve anne duygusal sıcaklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifade ile hobilerine zaman ayıran katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunurken hobilerine zaman ayırmayan katılımcılarda baba reddedicilik puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumlarından baba ve anne duygusal sıcak tutum ile okul dışında bir uğraşa zaman ayırma durumu arasında (Erdoğan, 2021) okul dışı bir uğraşa zaman ayıranların lehine bir farklılaşma tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmada tekrar edilmiştir. Ayrıca bu araştırma sonuçlarında hobiye zaman ayırmayan katılımcıların algılanan ebeveyn tutumlarından baba reddedici tutumu algıladıkları bulgulanmıştır. Ebeveynleri tarafından duyarlı yaklaşımları içeren duygusal sıcak tutum ile büyüyen çocukların ilerleyen yıllarda kendilerine karşı kabul edici oldukları ve kendilerine özel bir zaman dilimi ayırdıkları varsayılabilir. Aynı şekilde duyarlı olmayan yaklaşımları içeren reddedici tutum ile büyüyen çocukların ise ilerleyen yıllarda kendilerine ve ihtiyaçlarına daha karşı reddedici oldukları bu sebeple kendilerine özel bir zaman ayırmadıkları düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde hobiye zaman ayırma değişkeni ile duygusal dışavurum düzeyinin incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Duygusal dışavurumun hobiye zaman ayırma durumuna göre farklılaşmama sebebinin meşgul olunan hobinin niteliği ve niceliğinin yanı sıra davranışsal dışavurumda karşılığının olup olmaması gibi etkenlerin pay sahibi olduğu düşünülmektedir. Bu durumun sonraki bulgularda desteklendiği ifade edilebilir.

### **5.1.15. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Kitap Okuma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin haftada 100 sayfa kitap okuma değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken katılımcıların baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifadeyle, haftada 100 sayfa kitap okuyan katılımcılarda baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumları ile düzenli kitap okuma değişkeninin incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırmaya yakın sonuçlar bireyin kitap okuma alışkanlığının ebeveyn tutumlarına göre farklılaşabileceğine yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Nitekim birçok araştırma kitap okuma alışkanlığının kazanımında ebeveyn faktörünün başat rolüne vurgu yapmaktadır (Arıcı ve Tüfekçi Akcan, 2019; Yılmaz, 2004: 117) ve bu alışkanlık çocukluk döneminde kazanılan ve ergenlik döneminde alışkanlık haline getirilen bir kazanım olarak ifade edilmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 5). Ebeveynlerin çocuğun kitap okuma sürecine yönelik duyarlılığı (çocuğun ilgisine, yaşına uygun kitap seçimi, kitap okuma ve kitap okumayı sevdirmeye yönelik sevecen tavırlar vb.) ile sıcaklık içeren tutumları çocuğun kitap okuma alışkanlığı kazanımında birçok araştırmada önemi vurgulanan bir husus olarak görülmektedir (Aydoğdu, 2017; Er, 2018:12; Gündoğan, 2018: 26; Teale, 1981: 902). Ayrıca ebeveynin çocukla gerçekleştirdiği kitap okuma etkinliğinin sosyal ve duygusal bakımdan olumlu olan bir ortamda gerçekleşmesi çocuğun okumayı eğlendiren etkinliklerden kabul etmesine ve okumaya daha da ilgili olmasına imkan vermektedir (Baker, Scher ve Mackler, 1997). Bu bağlamda yaşamın ilk yıllarından çocukluğun son dönemlerine kadar süren okuma alışkanlığı kazanım sürecinin ebeveyn duygusal sıcaklık tutumuna göre farklılaşabileceği düşünülebilir. Ayrıca bu araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Alanyazın incelendiğinde duygusal dışavurum ile düzenli kitap okuma değişkenin incelendiği araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırma sürecinde bireye verdiği duygusal farkındalık, zenginlik ve derinlik göz önüne alınarak düzenli kitap okumanın bireyin duygusal dışavurum becerilerine katkı sunacağı beklenmiştir. Ancak araştırma sonucunda bu beklentinin karşılanmadığı görülmüştür. Bu durumun ise okunan kitabın edebi türüne (inceleme, biyografi, roman vb.) ve akımına (sembolizm, romantizm, realizm vb.) bağlı olarak şekillenebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada bu özelleşmeye gidilmediği ve kitap okuma genel anlamıyla ele alındığı için farklılaşmanın olmadığı varsayılabılır.

#### **5.1.16. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Spor Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin ebeveyn tutum algıları ve duygusal dışavurum düzeylerinin düzenli spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, olumlu dışavurum ve olumsuz dışavurum boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ancak katılımcıların dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bir başka ifade ile düzenli spor yapmayan katılımcılarda dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Literatürde algılanan ebeveyn tutumları ve düzenli spor yapma durumunu inceleyen çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Erdoğan (2021) algılanan ebeveyn tutum puanları ile spor yapma arasındaki farklılaşma durumunu ergenler üzerinde incelemiş ve algılanan ebeveyn duygusal sıcak tutum toplam puanlarının yanı sıra aşırı koruyucu tutum toplam puanlarının spor yapanların lehine farklılaştığını belirtmiştir. Bu sonuç araştırmamızla farklılaşmaktadır. Mevcut farklılaşmanın demografik değişkenler ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde duygusal dışavurum ve düzenli spor yapma durumunu

inceleyen araştırmaya ulaşılamamıştır. Ancak yakın bir araştırmada spor yapan ve yapmayan bireylerin duygusal dışavurumu algılama düzeyleri incelenmiş, duygusal dışavurumu algılama düzeyinin spor yapan bireylerde anlamlı derecede yüksek olduğu belirtilmiştir (Işık, 2021). Öte yandan Tanyeri (2003) sporun kaynağının duyu ve düşüncelerin davranışsal yansımaları olduğunu ve sporun duygusal ihtiyaçların karşılanmasında doyum veren bir dışavurum aracı olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda sporun, bireylerin duygularını dışavurmaları için uygun bir alan sunarak duygusal dışavurumun yanı sıra duyguları ifade etme eğilim düzeylerinin karşılığı olan dürtü şiddetinin de farklılaşmasında etkili olduğu varsayılabilir.

#### **5.1.17. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Enstrüman alma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin enstrüman değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağımtıda katılımcıların Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları leği ocuk Formu, Berkeley Duygusal Dışavurum leği ve alt boyut toplam puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Alanyazın incelendiğinde enstrüman çalma ile duygusal dışavurum düzeyinin incelendiği araştırmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Küpana (2017) enstrüman (piyano) eğitimi alan öğrencilerde duygusal dışavurum düzeyinin haftada kaç gün piyano çalışması yapıldığı ve günde kaç saat piyano çalışıldığı değişkenlerine göre incelemiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunamadığı belirtmiştir. Araştırmaya göre duygusal dışavurum düzeyi bireylerin piyano not ortalamalarındaki artış ile ilişkilendirilmiş, notu yüksek olanların lehine farklılaşmıştır. Duygusal dışavurum ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka araştırmada Küpana (2017)'nin araştırması ile paralel bir sonuç elde edilmiştir. Araştırma bulguları akademik başarısı yüksek olan bireylerin duygusal dışavurum düzeylerinin yüksek olduğu yndedir (Kaya, 2013). Bu bağlamda enstrüman çalma değişkeninin duygusal dışavurum düzeyinde bir farklılaşma için tek başına yeterli olmadığı ancak akademik başarı gibi faktörlerle beraber ele alınarak farklılaşabileceğine yönelik bulgular, tıpkı düzenli kitap okuma gibi enstrüman çalmanın da duygusal dışavurum için ilgili

olgunun dinamikleri ile değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumları ve enstrüman çalma değişkenini ele alan çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu araştırma bulgularında ise farklılaşma tespit edilmemiştir. Sonuçların araştırmanın sınırlılıklarından olduğu varsayılabilir.

#### **5.1.18. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Günlük Tutma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu çalışmada yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygu dışavurum düzeylerinin günlük tutma durum değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Kısaltılmış Çocuk Formu ve Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği ve alt boyut toplam puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Elde edilen sonuçların araştırmanın sınırlılıkları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

#### **5.1.19. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi İle Sosyal Medyada Duyguları İfade Eden Paylaşım Yapma Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Bu çalışmada yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum düzeylerinin sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma değişkenine göre anlamlı farklılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-testi sonuçlarına göre iki grup arasındaki bağıntıda katılımcıların baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk, baba reddedicilik, anne reddedicilik, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk ve dürtü şiddeti boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum, Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir ifade ile sosyal medyada duygularını ifade eden paylaşımlar yapan katılımcılarda olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksek bulunmuştur.

Literatürde algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurumun sosyal medyada duyguları ifade eden paylaşım yapma durumuna göre incelendiği araştırmaya ulaşamadığı söylenebilir. Günümüzde pek çok insanın gerek kolay erişilebilirliği gerekse tercihen geniş etki alanı gibi avantajları sayesinde sıklıkla kullandığı sosyal medya platformları duygusal dışavurum için elektronik bir iletişim ağı görevi görmektedir. Günlük hayatta duyguların en temel anlamda davranışsal olarak dışa vurulduğu ifade edilebilir. Öte yandan duygular sosyal medyada görece donanım veya doğrudan muhatap gerektirmeden; davranışsal dışa vurumun yanı sıra yazılı, sözlü veya sanatsal (ses, görüntü ve yazılı ifadelerle oluşturulan paylaşımlar başta olmak üzere çeşitli) yollarla ifade edilebilmektedir. Bireyin duygularını dışavurmasının, dışavurma eğilimi artırdığı (John ve Gross,1995: 546) göz önüne alınarak sosyal medyada duygularını ifade eden bireylerin duygu dışavurum düzeylerinin farklılaşabileceği düşünülmüştür. Bu doğrultuda araştırma bulguları bu beklentiyi karşılamıştır.

#### **5.1.20. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişkilere İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Yetişkin bireylerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum ve alt boyut toplam puan ortalamaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi için yapılan Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

Baba duygusal sıcaklık puanı ile olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu ifade edilebilir. Baba aşırı koruyuculuk puanı ile dürtü şiddeti toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu söylenebilir. Baba reddedicilik puanı ile dürtü şiddeti toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu söylenebilir.

Olumlu dışavurum, dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanlarının arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu belirtilebilir.

Anne reddedicilik puanı ile dürtü şiddeti toplam puanlarının arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu söylenebilir.

Anne duygusal sıcaklık puanı ile olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu ifade edilebilir.

Anne aşırı koruyuculuk puanı ile dürtü şiddeti toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu düşünülmektedir.

Dürtü şiddeti ve Duygusal Dışavurum Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı, düşük düzeyli ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu söylenebilir.

### **5.1.21. Duygusal Dışavurumun Yordayıcılarına İlişkin Sonuç ve Tartışma**

Duygusal Dışavurum ve alt boyut toplam puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt boyutları ve yaş değişkeni bağımsız değişkenler olarak atanmıştır. Kurulan regresyon modellerinde ‘stepwise’ metodu tercih edilmiş ve sadece anlamlı parametreler denklemde yerini almıştır. Yapılan analizlerde sonucunda regresyon katsayılarının anlamlılığına dair t-testi sonuçları değerlendirildiğinde algılanan ebeveyn tutumları ölçeği alt boyutlarından baba duygusal sıcaklık, anne duygusal sıcaklık, anne reddedicilik alt boyutları ile yaş değişkenlerinin aşağıda belirtilen kombinasyonlar ile duygusal dışavurum ölçeğinin alt boyutlarından olumlu dışavurum, olumsuz dışavurum ve dürtü şiddeti boyutlarının anlamlı yordayıcılarıdır.

Yapılan analizlerde sonucunda regresyon katsayılarının anlamlılığına dair t-testi sonuçları değerlendirildiğinde baba duygusal sıcaklık puanı ile yaş değişkenlerinin olumlu dışavurumun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve birlikte olumlu dışavurum toplam puanların varyansın %11’lik kısmını açıkladığı görülmüştür. Anne duygusal sıcaklık puanı, anne reddedicilik puanı ile yaş değişkenlerinin olumsuz dışavurumun anlamlı yordayıcısı olduğu ve birlikte olumsuz dışavurum toplam puanlarının varyansının %6’lik kısmını açıkladığı bulgulanmıştır. Son olarak anne duygusal sıcaklığı puanı ve anne reddedicilik puanının dürtü şiddetinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve birlikte dürtü şiddeti toplam puanlarının varyansının %6’lik kısmını açıklamaktadır.

## 5.2. Öneriler

Aşağıda araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle uygulamacı ve araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

### 5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

- Yapılan çalışma yetişkinlik döneminde olan bireylerin katılımı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Yapılacak sonraki araştırmalarda örneklem farklı gelişim örneklem dönemlerinde tekrar ele alınması ve yinelenmesi önerilir.
- Alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumları üzerine yapılan çalışmaların ebeveyn veya öğretmen tarafından değerlendirildiği birçok araştırma görülmektedir. Bireyin ebeveyn tutum algısının doğrudan birey aracılığıyla ölçülmesinin bireyin yaşamındaki dinamikleri daha sağlıklı bir yöntem ile değerlendirmeye imkân sunacağı düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmacıların sonraki araştırmalarda ebeveyn tutum algısını ölçen araçları incelemesi önerilir.
- Algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal dışavurum kavramları arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesi için nitel araştırma yöntemleri ile çalışılması önerilir.
- Duygusal dışavurumun bireyin yaşamı için önemli bir kavram olduğu ve erkeklerin duygusal dışavurumda dezavantajlı olduğu göz önüne alınınca erkeklerle duygusal dışavurum becerilerini artırmaya öncelik çalışmalar yapılabilir.

### 5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Araştırma değişkenleri ile farklı örneklem gruplarında çalışılması önerilmektedir.
- Araştırmanın COVID-19 salgınından sonra tekrar edilmesi önerilir.

## KAYNAKÇA

- Acar, D. (2015). *Yazılı duygusal dışavurum paradigmasının kanser hastalarının eşlerinde psikolojik sağlık sonuçları ve travma sonrası gelişim açısından test edilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bursa.
- Acar, D. & Dirik, G. (2018). Yazılı Duygusal Dışavurum Paradigması: Kanser Hastalarının Eşlerinde Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Gelişim Üzerindeki Etkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21(2): 154-167. <https://doi.org/10.5505/kpd.2018.48343>
- Adalıoğlu, G. (2020). *Algılanan ebeveynlik biçimi ile kıskançlık, ikili ilişkilerde güven ve partnere saygı arasındaki ilişkide benlik farklılaşmasının aracı rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Adolphs, R. & Damasio, A. R. (2001). The Interaction of Affect and Cognition: A Neurobiological Perspective. In J. P. Forgas (Ed.), *Handbook Of Affect And Social Cognition*, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 28- 45.
- Ak, N. (2020). *Kayıp duygusunun yazılı duygusal dışavurum paradigması ile işlenmesi: Kişilerarası negatif duygulanım farklarının sonuç üzerindeki etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Akan, Ş. T. ve Barışkın, E. (2017). Kültür ve Cinsiyet Bağlamında Berkeley Duygu İfadesi Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Ölçütleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(1): 43-50. <https://doi.org/10.5080/u13378>
- Akdeniz, S. (2017). *Erken ergenlikte bilişsel duygusal düzenleme, algılanan anne baba tutumu ve algılanan sosyal destek ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Akın, A. (2011). The Validity and Reliability of the Turkish Version of the Berkeley Expressivity Scale. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30: 27-33. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.006>

- Akın, A. (2012). Emotional Expressivity and Loneliness in Religious and Moral Studies Education Students. *TOJCE: The Online Journal of Counselling and Education*, 1 (3):31- 40.
- Akın, A., Satıcı, S. A. ve Kayış, A.R. (2012). Emotional Expressivity and Submissive Behavior. *Journal of Educational and Instructional Studies in The World*, 2(1): 1-6.
- Akkuş Çutuk, Z. (2017). *Duygusal dışavurum amaçlı psiko-eğitim programlarının ergenlerin depresyon, anksiyete ve stres düzeyine etkisi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.
- Aksaçlıoğlu, A. G. & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (1): 3-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48939/624269>
- Akyıl, A. (2019). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi: Diyarbakır ve Mardin örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Algönül, Ö. (2017). *Şizofreni tanılı hastalara birincil bakım veren bireylerin duygu dışavurumu açısından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Alonso, P., vd. (2004). Perceived Parental Rearing Style in Obsessive–Compulsive Disorder: Relation to Symptom Dimensions. *Psychiatry Research*, 127(3): 267–278. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2001.12.002>
- Altın, Y. (2019). *Spor yapan ve yapmayan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin ve algılanan ebeveyn tutumlarının akademik başarıya etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Araz, A & Erkuş, A. (2014). Duygu Dışavurum Tarzlarının Kavramsallaştırılması ve Ölçümü: Bir Envanter Geliştirme Çalışması. *Turkish Journal of Psychology*, 29(74): 50-55. <https://doi.org/10.1037/t54668-000>
- Argyle, M. (1987). *Bodily Communication*, (2 bs.). New York: Routledge.

- Arıcı, M. & Tüfekçi Akcan, A. (2019). Okul Öncesi Dönemde Anne-Çocuk Birlikte Hikâye Kitabı Okuma Davranışlarının İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 33 (1): 100-120. <https://doi.org/10.33308/26674874.201933195>
- Arrindell, W. A., vd. (1999). The Development of a Short Form of The EMBU: Its Appraisal with Students in Greece, Guatemala, Hungary, and Italy. *Personality and Individual Differences*, (27): 613-623. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00192-5](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00192-5)
- Ayan, S. & Memiş, A. U. (2012). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2): 143-149.
- Aydoğdu, E. (2017). *Evdeki okuma-yazma çevresinin okuduğunu anlama becerisi gelişimi üzerindeki rolü: Bir aracılık modeli* (Yüksek Lisans Tezi). Koç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Aynur, M. S. (2020). *Beliren yetişkinlik döneminde sosyal görünüş kaygısı: Algılanan anne baba tutumu ve mükemmeliyetçiliğin yordayıcı gücü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.
- Bahtiyar, B. & Yıldırım, A. (2021). Psikolojide Duygu: Seçme Konular ve Güncel Tartışmalar. A. Yıldırım (Der.), *Duygu: Genel Bir Bakış*, Ankara: Nobel Yayınevi: 1-17.
- Baikie, K. A. & Wilhelm, K. (2005). Emotional And Physical Health Benefits of Expressive Writing. *Advances in Psychiatric Treatment*, 11(5): 338-346. <https://doi.org/10.1192/apt.11.5.338>
- Baker, L., Scher, D. ve Mackler, K. (1997). Home and Family Influences on Motivations for Reading. *Educational Psychologist*, 32(2): 69-82. [https://doi.org/10.1207/s15326985ep3202\\_2](https://doi.org/10.1207/s15326985ep3202_2)
- Bakwin, H. (1948). Pure Maternal Overprotection. *The Journal of Pediatrics*, 33(6): 788-794. [https://doi.org/10.1016/S0022-3476\(48\)80091-0](https://doi.org/10.1016/S0022-3476(48)80091-0)
- Baldwin, A. L. (1948). Socialization And The Parent-Child Relationship. *Child Development*, 19(3): 127-136.

- Balım, E. (2020). *Çocuklarda duygusal dışavurumun ebeveyn tutumu açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.
- Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 37(4): 887-907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- (1991). The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1): 56-95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
- Baz, F. (2018). *Tedaviye dirençli olan ve olmayan majör depresyon hastaları arasındaki duygu dışavurumu açısından farklılıkların incelenmesi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bekmezci, H. & Özkan, H. (2015). Oyun ve Oyuncağın Çocuk Sağlığına Etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 5(2): 81-87.
- Berking, M. & Whitley, B. (2018). *Duygulanım Düzenleme Eğitimi: Uygulamacı El Kitabı* (S. Vatan, Çev.). Ankara: Nobel.
- Berry, D. S. & Pennebaker, J. W. (1993). *Nonverbal and Verbal Emotional Expression and Health. Psychotherapy and Psychosomatics*, 59(1): 11–19. <https://doi.org/10.1159/000288640>
- Bilgin, S. (2020). *Bedensel belirti bozukluğunda algılanan ebeveyn tutumları ve savunma mekanizmalarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Bower, G. H. & Forgas, J. P. (2000). Mood And Social Memory. In J. P. Forgas (Ed.), *Handbook Of Affect And Social Cognition*, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 87- 157.
- Bower, G. H. & Forgas, J. P. (2001). Mood And Social Memory. In J. P. Forgas (Ed.), *Handbook Of Affect And Social Cognition*, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 95- 120.
- Bögels, S. M., vd. (2001). Familial Correlates of Social Anxiety in Children and Adolescents. *Behaviour Research and Therapy*, 39(3) 273–287. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(00\)00005-X](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(00)00005-X)

- Burger, J. M. (2006). *Kişilik Psikolojisi* (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Burgin C. J., vd. (2012) Being With Others And Feeling Happy: Emotional Expressivity İn Everyday Life. *Pers Individ Dif*, 53(3):185–190. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.03.006>
- Büyükcebeci, A. (2019). Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Yaratıcı Kişilik Özellikleri ve Aleksitimi İle İlişkisi, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (4): 3187-3213 <https://doi.org/10.33206/mjss.547022>
- Büyüköztürk, Ş., vd. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Cankardaş, S. (2019). Kadın ve Erkeklerde Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Belirlenmesinde Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Benlik Saygısının Rolü. *Psikoloji Çalışmaları / Studies in Psychology*, 39(1): 79-97. <https://doi.org/10.26650/SP2018-0022>
- Cansın İmanoğlu, M. (2021). *Algılanan ebeveynlik tutumları, benlik saygısı, olumlu-olumsuz duygulanım ve öz-şefkat arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.
- Chan, R. K, Thompson, N. S. ve Yu, C. K. C. (2019). Help-Seeking Attitudes, Locus of Control, and Emotional Expressivity in Hong Kong and Western People. *Asia Pacific Journal of Counselling and Psychotherapy*, 10(2): 95-110. <https://doi.org/10.1080/21507686.2019.1634603>
- Chen, B., vd. (2021). Fear in the Chinese Population: Influential Patterns in the Early Stage of the COVID-19 Pandemic. *Frontiers in psychology*, 1(12): 1946. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.567364>
- Chen, D., vd. (2017). Parental Bonding and Hoarding in Obsessive–Compulsive Disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 73(1): 43–52. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2016.11.004>
- Cheng, H. & Furnham, A. (2004). Perceived Parental Rearing Style, Self-Esteem and Self-Criticism as Predictors of Happiness. *Journal of Happiness Studies* 5: 1-21. <https://doi.org/10.1023/B:JOHS.0000021704.35267.05>
- Cirhinlioğlu, F. G. (2018). Duygu Psikolojisi. F. G. Cirhinlioğlu (Der.). *Duygu Psikolojisi*, Ankara: Nobel Yayınevi: 1-26.

- Coşkun, H. (2021). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, duygusal dışavurumlarının ve sosyal onay ihtiyaçlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kırıkkale.
- Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve Davranışı* (26. bs). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüre Acer, S. (2020). *Ebeveynlik tutumunun psikolojik belirtilere etkisinde zihinselleştirmenin, dayanıklılığın ve çocukluk çağı deneyimlerinin rolü: Nesiller arası bir çalışma* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Çeçen, A. R. (2002). Duygular İnsan Yaşamında Neden Vazgeçilmez ve Önemlidir? *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(9): 164-170.
- Çelik, E. (2013). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Yılmazlık Özelliklerinin Duygusal Dışavurum Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2): 221-236.
- (2015). Lise Öğrencilerinin Umutsuzluk ile Duygusal Dışavurum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of European Education*, 5(1): 1-10.
- Çıvgın, U. (2020). *Yazılı duygusal dışavurum paradigmasının meme kanseri olan bireylerin psikolojik sağlıkları üzerindeki etkilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Çıvgın, U., Yorulmaz, E. ve Dirik, G. (2018). Yazılı Duygusal Dışavurum Paradigmasının Kullanımı ve Meme Kanseri Hastaları ile Yapılan Uygulamaları: Bir Derleme Çalışması. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2): 291-311. <https://doi.org/10.13114/MJH.2018.423>
- Damasio, A. R. (1999). Emotion and Feeling, *The Feeling Of What Happens: Body And Emotion In The Marking Of Consciousness*, New York, NY: Harcourt College Publishers, 35-81.
- Davidson, R. J. (1994). Mood And Social Memory. In P. Ekman & R. J. Davidson (Ed.), *The Nature Of Emotion*, New York, NY: Oxford University Press, 51-55.

- Demir, T., Karabay Ocak, Ş. ve Ası Şahin D. (2017). 5 Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Uyumları ile Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişki. *Disiplinlerarası Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 1(2): 1-14.
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın ve kaygı duyarlılığının aracı rolleri* (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Diggs, K. A. & Lester. D. (1996). Emotional Control, Depression and Suicidality. *Psychological Reports*, 79(3): 774. <https://doi.org/10.2466/pr0.1996.79.3.774>
- Doyle, B. G. & Bramwell, W. (2006). Promoting Emergent Literacy and Social-Emotional Learning Through Dialogic Reading. *The Reading Teacher*, 59(6): 554–564. <https://doi.org/10.1598/rt.59.6.5>
- Ekman, P. (1992). An Argument for Basic Emotions. *Cognition and Emotion*, 6(3-4): 169-200. <https://doi.org/10.1080/02699939208411068>
- (1993). Facial Expression and Emotion. *American Psychologist*, 48(4): 384-392. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.48.4.384>
- (1994). Moods, Emotions and Traits. In P. Ekman & R. J. Davidson (Ed.), *The Nature Of Emotion*, New York, NY: Oxford University Press, 56- 58.
- Ekman, P. & Davidson, R. J. (1994). Afterword. In P. Ekman & R. J. Davidson (Ed.), *The Nature Of Emotion*, New York, NY: Oxford University Press, 94- 96.
- Ekman, P. & Friesen, W. V. (1976). Measuring Facial Movement. *Environmental Psychology and Nonverbal Behavior*, 1(1): 56-75. <https://doi.org/10.1007/BF01115465>
- Ekman, P., Friesen, W. V. ve Ellswort, P. (1972). *Emotion in the Human Face*. Elmsworth, NY: Pergamon Press.
- Er, Z. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin okuma becerilerinin geliştirilmesinde ailenin etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Eray, Ş. (2015). *Ergenlerde algılanan duygu dışavurumunun benlik saygısı ve duygusal davranışsal sorunlarla ilişkisinin değerlendirilmesi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Erdoğan Çerkez, K. N. (2021). *Algılanan ebeveyn tutumu ile ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Fiedler, K. (2001). Affective Influences On Social Information Processing. In J. P. Forgas (Ed.), *Handbook Of Affect And Social Cognition*, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 165-181.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. Thousand Oaks, CA, US.
- Forgas, J. P. (1995). Mood and Judgment: The Affect Infusion Model (AIM). *American Psychological Association*, 117(1): 39-66. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.1.39>
- (2001). Mood and social Memory. İçinde *Handbook of Affect and Social Cognition* (ss. 95-120). London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Frijda, N. H. (1993). Appraisal and beyond, *Cognition and Emotion*, 7(3-4): 225-231. <https://doi.org/10.1080/02699939308409188>
- (1994). Varieties Of Affect: Emotion And Episodes, Moods And Sentiments. In P. Ekman & R. J. Davidson (Ed.), *The Nature Of Emotion*, New York, NY: Oxford University Press, 59- 67.
- (2008). The psychologist' s Point Of View. In M. Lewis, J.M. Haviland & L.F. Barrett (Ed.), *Handbook Of Emotions*, New York, NY : Guildford Press, 68-87.
- Frijda, N.H. (1993). Moods, emotion episodes and emotions. In M. Lewis & J.M. Haviland (Ed.), *Handbook Of Emotions*, New York, NY: Guildford Press, 381- 403.
- Gelgör, F. Z. (2016). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-ret ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Gaziantep.

- Gortner, E.-M., Rude, S. S. ve Pennebaker, J. W. (2006). *Benefits of Expressive Writing in Lowering Rumination and Depressive Symptoms. Behavior Therapy, 37(3): 292–303* <https://doi.org/10.1016/j.beth.2006.01.004>
- Gottman, J. & Declaire, J. (2018). *Ebeveynliğin Kalbi: Duygusal Zekâsı Yüksek Çocuklar Yetiştirmek* (T. Ataman, Çev.). Ankara: Görünmez Adam Yayınları.
- Gök, F. (2017). *Somatik belirtilerle seyreden major depresyon hastalarında duygu dışavurumu ve stresle başa çıkma* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Gülen, S. & Barış, S. Ebeveynlerin Çocuklarıyla Oyun Oynamama Nedenlerinin İncelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(1):20-38*.
- Gürçan, D. (2015). *Algılanan ebeveyn ilişkisi, benlik farklılıkları ve kişilik yapıları ile psikolojik iyi olma hali arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Greenberg, L. S. (2020). *Duygu Odaklı Terapi: Danışanlara Duygu Koçluğu Yapmak* (S. B. Çelik, Çev.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Gross, J. J. & Barrett, L. F. (2011). Emotion Generation and Emotion Regulation: One or Two Depends on Your Point of View. *Emotion Review, 3(1): 8-16*. <https://doi.org/10.1177/1754073910380974>.
- Gross, J. J. & John, O. P. (1995). Facets of Emotional Expressivity: Three Self-Report Factors and Their Correlates. *Personality and Individual Differences, 19(4): 555-568*. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(95\)00055-B](https://doi.org/10.1016/0191-8869(95)00055-B)
- Gross, J. J. & John, O. P. (1997). Revealing feelings: Facets of Emotional Expressivity in Self-Reports, Peer Ratings, and Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 72(2): 435–448*. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.2.435>
- Gross, J. J. & John, O. P. (1998). Mapping the Domain of Expressivity: Multimethod Evidence for a Hierarchical Model. *Journal of Personality and Social Psychology, 74(1): 170–191*. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.1.170>
- Gross, J. J. & John, O. P. (2003). Individual Differences in Two Emotion Regulation Processes: Implications for Affect, Relationships, and Well-Being. *Journal of*

*Personality and Social Psychology*, 85(2): 348–362. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348>

Gross, J. J. & Levenson, R. W. (1997). Hiding Feelings: The Acute Effects of Inhibiting Negative and Positive Emotion. *Journal of Abnormal Psychology*, 106(1): 95–103. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.106.1.95>

Guerney, L. (2000). Filial therapy into the 21st century. *International Journal of Play Therapy*, 9(2): 1–17. <https://doi.org/10.1037/h0089433>

Gündoğan, F. (2018). *İlkokul birinci sınıfa çocuğu olan ebeveynlerin okuma inançlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Adana.

Gündüz, A., vd. (2018). Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(1): 68–75.

Hambrook, D., vd. (2011). *Emotional expression, self-silencing, and distress tolerance in anorexia nervosa and chronic fatigue syndrome*. *British Journal of Clinical Psychology*, 50(3): 310–325. <https://doi.org/10.1348/014466510x519215>

Hareli, S. & Parkinson, B. (2008). What's Social About Social Emotions? *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 38(2): 131-156. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5914.2008.00363.x>

Hervika, L., Satiadarma, M. P. & Soetikno, N. (2021). Emotional Expressiveness Among Women Who Experienced Domestic Violence. *Advances In Health Sciences Research*, 41:236-240.

Hisli Şahin, N. (2020). Duygularımız ve Düzenlemesi. G. Cesur Soysal, E. Öncel Arı (Der.) *Duygu Düzenleme*, Ankara: Nobel Yayınevi: 3-20.

Hollaender, J. & Florin, I. (1983). Expressed Emotion and Airway Conductance in Children with Bronchial Asthma. *Journal of Psychosomatic Research*, 27(4): 307–311. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(83\)90053-3](https://doi.org/10.1016/0022-3999(83)90053-3)

Izard, C. E. (2009). Emotion Theory and Research: Highlights, Unanswered Questions, and Emerging Issues. *Annual Review of Psychology*, 60(1): 1–25. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.60.110707.163539>

- Izountouemoui, A. (2020). *Emotional sensitivity, emotional expressivity and dance expertise: A comparative study*. (Master Dissertation). The Mid Sweden University, Östersund.
- İnce, S. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile, anne, baba ve öğretmenlerinin duygu sosyalleştirme davranışlarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- İmamoğlu, A. H. (2018). *Narsizm: algılanan ebeveyn tutumları ve savunma mekanizmaları açısından bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Janssens, K. A. M., Oldehinkel, A. J. ve Rosmalen J. G. M. (2009). Parental Overprotection Predicts the Development of Functional Somatic Symptoms in Young Adolescents. *The Journal of Pediatrics*, 154(6): 918-923. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2008.12.023>
- Jin, L., vd. (2020). Relations between Emotional Expressivity Dimensions and DSM-5 Post-traumatic Stress Disorder Symptom Clusters in a Trauma-Exposed Community Sample. *Behaviour Change*, 37(3): 116-129. <https://doi.org/10.1017/bec.2020.7>
- Kalfa, E. (2019). *Algılanan anne tutumu, mükemmeliyetçilik ve psikolojik sağlık ilişkisinde ruminasyonun aracı rolü: Üstün yetenekli ergenlerle bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Kandemir, G. (2020). *Obsesif kompulsif bozukluk tanısı konulan ergen hastalarda tedavi yanıtına etkili bazı faktörler üst bilişler, obsesif inançlar, duygu düzenleme güçlükleri ve ailenin duygu dışavurumu* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Karabulut Demir, E. (2007). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, 11(21): 15-25.
- Karabulut, Ş. (2020). *Erken erişkin bireylerde sosyal anksiyete düzeyleri, algılanan ebeveyn tutumu ve sıkıntıya katlanma becerileri arasındaki ilişkinin*

- incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.
- Karaca, M. G. (2019). *Şizofreni tanılı hastalarda intiharda davranışının algılanan duygu dışavurumu, mizaç ve karakter özellikleri ile ilişkisi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Karanfil, R. (2021). *Algılanan ebeveyn yetiştirme davranışları, baba katılımı ve sorumluluk tutumlarının bağımlılık şiddetine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Karlı, N. (2019). *Lise öğrencilerinin anne baba tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Kavas, S. (2019). *Yetişkin Erkeklerin dürtüsel davranış, duygu düzenleme ve duyguları ifade eğilimlerinin algılanan babalık biçimi ve babaya duygusal erişilebilirlik açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Khaleque, A. (2015). Parental Acceptance and Children's Psychological Adjustment. In Kirkcaldy (Ed.), *Promoting Psychological Well-Being in Children and Families*, Düsseldorf: Palgrave Macmillan, 226-243. <https://doi.org/10.1057/9781137479969>
- Kılıç, M. (2015). Aile ve Serbest Zaman İlişkisi: Düzce Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1): 27-49.
- Kıray, Ş. (2019). *Üniversite öğrencilerinde cinsel tutum, ebeveyn tutumları ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Yakındoğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Lefkoşa.
- Kobylanovna Slanbekova, G., vd. (2019). Posttraumatic Stress and Interpersonal Sensitivity: Alexithymia as Mediator and Emotional Expressivity as Moderator. *Psychiatric Quarterly*, (90): 249-261.
- Koç. (2020). *Uyumsuz düşünce tarzları ve duygusal dışavurum arasındaki ilişkide yalnızlığın aracı rolü* (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.

- Koçyiğit S, Tuğluk M. N. Ve Kök M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16): 325-42.
- Köroğlu, Ö. (2017). *Sosyal fobi belirtileri ile yetişkin bağlanma stilleri ve anne baba tutumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Kring, A. M. & Gordon, A. H. (1998). Sex Differences in Emotion: Expression, Experience, and Physiology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3): 686–703. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.3.686>
- Kring, A. M., Smith, D. A. & Neale, J. M. (1994). Individual Differences in Dispositional Expressiveness: Development and Validation of the Emotional Expressivity Scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(5): 934. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.5.934>
- Kutlu, F. T. (2020). *Algılanan ebeveynlik biçimi ve aldatma arasındaki ilişkide benlik farklılaşmasının aracı rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Küpana, M. N. (2017). Piyano Öğrencilerinin Duygusal Dışavurum Düzeylerinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44): 184-201. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.327219>
- Lee, S.-Y., vd. (2019). The Effects Of Group Arts Therapy Based On Emotion Managment Training On The Emotional Expression, Alexithymia, Depression And Qualitu Of Life In Patients With Schizophrenia. *Schizophrenia Bulletin*, 45(2): 243. <https://doi.org/10.1093/schbul/sbz019.383>
- Levenson, R. W. (1994). Human Emotions: A Functional View. In P. Ekman & R. J. Davidson (Ed.), *The Nature Of Emotion*, New York, NY: Oxford University Press, 123- 127.
- Lewis, M. (1995). *Shame* (2. bs). New York: First Free Press.
- (2008). Self-Conscious Emotions: Embarrassment, Pride, Shame, and Guilt. In M. Lewis, J.M. Haviland & L.F. Barrett (Ed.), *Handbook Of Emotions*, New York, NY: Guildford Press, 742- 756.

- Lieb, R., vd. (2000). Parental Psychopathology, Parenting Styles, and the Risk of Social Phobia in Offspring: a Prospective-Longitudinal Community Study. *Archives of General Psychiatry*, 57(9): 859-866. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.57.9.859>
- Liman, B. (2020). Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Düzeyinin 66-77 Aylık Okul Öncesi Çocukların Duyguları Tanıma ve Duygu Düzenleme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1): 209-222.
- Lyon, T. A. (2015). *Self-compassion as a predictor of loneliness: the relationship between self- evaluation processes and perceptions of social connection* (Honors Dissertation). Southeastern University: Lakeland.
- Maraş, Z. Ş. (2018). *Üniversite öğrencilerinin meslek seçimlerinin ve geleceğe yönelik tutumlarının algılanan anne-baba tutumları ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Mote, J., Stuart, B. K. Ve Kring, A. M. (2014). Diminished Emotion Expressivity but not Experience in Men and Women with Schizophrenia. *Journal of Abnormal Psychology*, 123(4): 796–801. <https://doi.org/10.1037/abn0000006>
- Nesse, R. M. (1990). Evolutionary Explanations of Emotions. *Human Nature*, (1): 261-289. <https://doi.org/10.1007/BF02733986>
- Niles, A. N., vd. (2013). Randomized controlled trial of expressive writing for psychological and physical health: the moderating role of emotional expressivity. *Anxiety, Stress & Coping*, 27(1): 1–17. <https://doi.org/10.1080/10615806.2013.802308>
- Okroy, Z., vd. (2018). Cross-Cultural Examination of Emotional Expressivity, Beliefs About Emotions, and Depression of University Students. *Afro Eurasian Studies*, 7(2): 254-278.
- Oral, S. O. (2015). *Mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Oran Demir, M. (2015). *Panik bozukluk hastalarında duygu dışavurumunun yaşam kalitesi ve klinik özelliklerle ilişkisinin değerlendirilmesi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Önder, A. & Gülay, H. (2007). Annelerin Kabul Red Düzeyi İle Çocuklarının Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2): 23-30.
- Örnek, H. (2018). *Algılanan ebeveyn tutumlar ve intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı ilişkisinde duygu düzenlemenin aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Gaziantep.
- Özkan, B. (2011). *Şizofreni hastası ve bakım vericisine verilen psiko-eğitim ve telepsikiyatrik izlemin hasta işlevselliği ve ilaç uyumu ile aile yükü, depresyon ve duygu dışavurumuna etkisi* (Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Erciyes.
- Özkaya, B. (2014). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Üzerine Odaklanan Bir Oyun Terapisi Yaklaşımı: Filial Terapi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2): 208-220. <https://doi.org/10.5455/cap.20140825122141>
- Öztekin, G. G. & Gülbahçe, A. (2019). 3-10 Yaş Arası Gelişimsel Problemleri Olan Çocuklarda ve Ebeveynlerinde Filial Terapinin Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8: 2322-2340.
- Panksepp, J. (2004). *Affective Neuroscience: The Foundations Of Human And Animal Emotions*, New York, NY: Oxford University Press.
- Parker, G. & Lipscombe, P. (1981). Influences of Maternal Overprotection. *The British Journal of Psychiatry*, 138(4): 303–311. <https://doi.org/10.1192/bjp.138.4.303>
- Perris, C., vd. (1980). Development of a New Inventory for Assessing Memories of Parental Rearing Behaviour. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 61(4): 265-274. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.1980.tb00581.x>
- Perris, C., vd. (1986). Perceived Depriving Parental Rearing and Depression. *The British Journal of Psychiatry*, 148(2): 170–175. <https://doi.org/10.1192/bjp.148.2.170>

- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş* (T. Geniş, Çev). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Plutchik, R. (1980). A General Psychoevolutionary Theory of Emotion In R. Plutchik & H. Kellerman (Ed), *Emotion: Theory, Research, and Experience: Theories of Emotion*, London: Academic Press, 3-33. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-558701-3.50007-7>
- (1991). *The Emotion: Revised Edition* (3. bs). Boston: University Press of America.
- (2001). The Nature of Emotions. *American Scientist; Research Triangle Park*, 89(4): 344-350. <https://doi.org/10.1511/2001.4.344>
- Renner, A.-M. & Masch, L. (2018). Emotional Woman–Rational Man? Gender Stereotypical Emotional Expressivity of German Politicians in News Broadcasts. *Communications*, 44(1): 81-103. <https://doi.org/10.1515/commun-2017-0048>
- Rennie, R. & Landreth, G. (2000). Effects of Filial Therapy on Parent and Child Behaviors. *International Journal of Play Therapy*, 9(2): 19–37. <https://doi.org/10.1037/h0089434>
- Riggio, H. R. & Riggio, R. E. (2002). Emotional Expressiveness, Extraversion, and Neuroticism: A Meta-Analysis. *Journal of Nonverbal Behavior*, 26(4): 195–218. <https://doi.org/10.1023/A:1022117500440>
- Rivkin, I. D., vd. (2006). *The Effects of Expressive Writing on Adjustment to HIV. AIDS and Behavior*, 10(1): 13–26. <https://doi.org/10.1007/s10461-005-9051-9>
- Rohner, E. C., Rohner, R. P. Ve Roll, S. (1980). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Children's Reported Behavioral Dispositions: A Comparative and Intracultural Study of American and Mexican Children. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 11(2): 213–231. <https://doi.org/10.1177/0022022180112006>
- Rohner, R. (1998). History and Current Evidence. *Father Love and Child Development*, 7(5): 157-161. <https://doi.org/10.2307/20182529>

- (2004). The Parental "Acceptance-Rejection Syndrome": Universal Correlates of Perceived Rejection. *American Psychologist*, 59(8): 830-840. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.830>
- Rohner, R. P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. (2005). Parental Acceptance-Rejection: theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3): 299-334. <https://doi.org/10.1525/eth.2005.33.3.299>
- Rohner, R. P., vd. (2005). Agreement between Children's and Mothers' Perceptions of Maternal Acceptance and Rejection: A Comparative Study in Finland and Pakistan. *Ethos*, 33(3): 367-377. <https://doi.org/10.1525/eth.2005.33.3.367>
- Rohner, R. & Pettengil. (1985). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Parental Control among Korean Adolescents. *Child Development*, 56(2): 524-528. <https://doi.org/1129739>
- Rohner, R. & Rohner, E. (1981). Parental Acceptance-Rejection and Parental Control: Cross-Cultural Codes. *Ethnology*, 20(3): 245-260. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.830>
- Rohner, R., Khaleque, A. & Cournoyer, D. (2003). Cross-National Perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory. *Marriage & Family Review*, 35(3-4): 85-105. [https://doi.org/10.1300/J002v35n03\\_06](https://doi.org/10.1300/J002v35n03_06)
- Rohner, R., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. (2012). Introduction To Parental Acceptance- Rejection Theory, Methods, Evidence, And Implications. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1): 73-87.
- Santrock, J. (2017). *Gelişim Psikolojisi: Yaşam Boyu Gelişim* (13. bs). Ankara: Nobel Yayınları.
- Saral, E. (2018). *Yetişkinlerde cinsiyet algısı ile algılanan ebeveyn ilişkisinin ve çocukluk çağı ebeveyn tutumu ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Sarı, C. & Karadeniz, H. (2019). İnternet Bağımlılığının Aile İçi İlişkilere Etkisi. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(4): 294-298. <https://doi.org/10.17942/sted.518245>
- Shouse, E. (2005). Feeling, Emotion, Affect. *M/C Journal*, 8 (6). <https://doi.org/10.5204/mcj.2443>

- Sikand, M., vd. (2019). Perceived Parental Style, Cognitive Style, and Resilience in Females with Dissociative Disorder in India. *Indian Journal of Psychiatry*, 61(2): 177–183.
- Silove, D. (1986). Perceived Parental Characteristics and Reports of Early Parental Deprivation in Agoraphobic Patients. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 20(3): 365–369. <https://doi.org/10.3109/00048678609158884>
- Solter, A. J. (2003). *Oyun Oynama Sanatı* (7. bs). İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Soyyigit, Z. S. (2019). *Gençlerin sosyal sorumluluk çalışmalarına gönüllü katılımlarıyla algılanan ebeveyn tutumları, motivasyon ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Stanton, A. L., vd. (2000). Emotionally Expressive Coping Predicts Psychological and Physical Adjustment to Breast Cancer. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5): 875–882. <https://doi.org/10.1037/0022-006x.68.5.875>
- Şinikoğlu, B. G. (2016). *14-18 Yaş arası ergenlerde duygusal dışavurum tarzlar kişilik özellikleri ve algılanan ebeveyn tutumlar ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Taner, E. E. (2019). *Beliren yetişkinlerin kendini sevme ile öz-yeterlik özelliklerinin çocukluk deneyimleri ve bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Tanyeri, Y. (2003) Sanat ve Spor. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 4:147-151.
- Teale, W. H. (1981). Parents Reading to Their Children: What Ke know and need to Know. *Language Arts*, 58(8): 902-912.
- Tekeli, Ş. (2018). *Çocukluk dönemi algılanan ebeveyn tutumlarının yetişkinlik dönemindeki aleksitimi ve empatik eğilim ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Tekmil, G. (2019). *Ebeveyn tutumları, bilişsel duygu düzenleme stratejileri, anksiyete duyarlılığı ve anksiyete duyarlılığında nöropsikolojik performans arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Tercanlı Metin, G. & Gökçay, G. (2014). Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde Kitap Okuma: Çocuk Sağlığı İzlemlerinde Etkili Bir Gelişim Önerisi. *Çocuk Dergisi*, 14(3): 89-94.
- Thayer, R. E. (1989). *The biopsychology of mood and arousal*. Oxford University Press.
- Trope, Y., Ferguson, M. ve Raghunathan R. (2001). Mood As A Resource In Processing Self- Relevant Information. In J. P. Forgas (Ed.), *Handbook Of Affect And Social Cognition*, London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 257- 272.
- Turan, M. E. (2021). Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Duygusal Dışavurum İlişkisi: Empatinin Aracılık ve Düzenleyici Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(2): 1446-1469. <https://doi.org/10.15869/itobiad.832238>
- Uçar, H. N. (2015). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan ergenlerin algılanan duygu dışavurumu ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı incelemesi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Uludağ Üniversitesi, İstanbul.
- Uçar, İ. (2019). *Yetişkinlerde bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile belirsizliğe tahammülsüzlük ve çocukluk çağı ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Işık, U. (2021). Sporun Duyguları Tanıma Üzerindeki Etkisi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 3(2): 25-36. <https://doi.org/10.52272/srad.1028570>
- Ünal, F. (2008). Ailede Çocuk İstismarı ve İhmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1): 9-18.
- Varırcı, Ş. E. (2019). *Yetişkin psikolojik sağlamlığı üzerine bir inceleme: Algılanan ebeveyn tutumu, kontrol odağı, algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma stilleri* (Yüksek Lisans Tezi). İbni Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.

- Varlı, B. (2020). *Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumu ve davranış problemleri arasındaki ilişkide öz-düzenlemenin aracı rolü* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Weiss, H. M. & Cropanzano, R. (1996). Affective Events Theory: A theoretical discussion of the structure, causes and consequences of affective experiences at work. In B. M. Staw & L. L. Cummings (Eds.), *Research in organizational behavior: An annual series of analytical essays and critical reviews*, Elsevier Science/ JAI Press, 1-74.
- Werner, K. & Gross, J. J. (2010). Emotion Regulation And Psychopathology: A Conceptual Framework. In A. M. Kring & D. M. Sloan (Eds.), *Emotion regulation And Psychopathology: A Transdiagnostic Approach to Etiology And Treatment*, The Guilford Press, 13- 37.
- Yalçın, V. & Erden, Ş. (2018). Okul Öncesi Çocuklarının Akıllı Cihaz Kullanma Durumları Üzerine Ebeveyn Algılarının İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2): 461-480. <https://doi.org/10.17556/erziefd.404237>
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(1): 99-118.
- Yılmaz, A. (2021). *Algılanan ebeveyn tutumu ile kişilik arasındaki ilişkide çocukluk dönemi kardeş ilişkisinin düzenleyici rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2): 115-136.
- Yılmaz, M. T. (2009). Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışları (self- compansion) ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Yiğit Demir, K. (2018). Ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde bilişsel duygu düzenleme, algılanan ebeveyn tutumu ve algılanan sosyal destek ile psikolojik belirti düzeyi ilişkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Yörükoğlu, A. (2000). Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi (24. bs.). İstanbul: Özgür Yayınları.

Yurdakul, A. (2015). Şizofreni hastalarında sosyal işlevselliğin bilişsel işlevler ve algılanan duygusal dışavurum ile ilişkisi (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İzmir.



# EKLER

## EK-1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.08.2021-E.11688



T.C.  
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı :E-20292139-050.01.04-11566  
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Esma Hümeysra YILMAZ  
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

"Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişki"  
başlıklı araştırmamız kurumumuzun 05.08.2021 tarihli ve 2021/07 sayılı toplantısında değerlendirilerek  
etik açıdan uygun bulunduğuna katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Nasuh USLU  
Kurul Başkanı

Ek:19-Esma Hümeysra YILMAZ\_Etik Onay Belgesi (1 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

NASUH USLU (Etik Kurulu Başkanlığı - Kurul Başkanı) 13.08.2021 14:11

**İle belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.**

Belge Doğrulama Kodu: \*B5PFR7F7\* Pin Kodu: 28402  
Adres:İskalihi Caddesi No: 281 Eğitimköyü/İstanbul  
Telefon:444 97 98 Faks:+90 (212) 693 82 29  
e-Posta: bilgi@iza.edu.tr Web: www.iza.edu.tr  
Kep Adresi: iza@ta01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://bys.iza.edu.tr/en/Vison/Dogrulama/083>

Bilgi için: Zeynep Fanda TEZ  
Ünvan: Yemini Katip  
Tel No: +902126929606





T.C.  
İSTANBUL SABAHATTİN ZAIM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

Tarih	05.08.2021
Sayı	2021/07
Araştırmanın Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Araştırmanın Adı	<i>Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Doğusal Davranım Düzeyi Arasındaki İlişki</i>
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı	Esma Hittmeyra YILMAZ
Diğer Araştırmacılar/Danışman Adı Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT
Karar	UYGUNDUR.

*(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, Üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla taşımaktadır.)*

Prof. Dr. Nasuh USLU  
Başkan

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ  
Başkan V.

Prof. Dr. Mustafa ATEŞ  
Üye

(İzinli)  
Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ  
Üye

Prof. Dr. Ayşe Nefise BAHÇECİK  
Üye

(İzinli)  
Prof. Dr. Yahya Kemal YOGURTÇU  
Üye

Av. Bilal ŞAMAT  
Üye

Kurul Yeminli Kâtibi

Zeyneb Funda TEZ

## EK-2: Araştırma İzinleri

### Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) Elektronik İzin

**Ahmet Akın** 

Ynt: Ölçek İzin Talebi

Kime: EH Y

EH Y <[esmahummeyra@gmail.com](mailto:esmahummeyra@gmail.com)>, 27 Őub 2020 Per, 18:03 tarihinde Őunu yazdı:

[EH Y adlı kişiye ait metnin Daha Fazlasını Gör](#)

--

Prof. Dr. Ahmet AKIN  
İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Fakóltesi  
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD

Ahmet AKIN  
Prof. Dr.  
İstanbul Medeniyet University, Faculty of Education  
Psychological Counselling and Guidance Department



12. Berkeley  
Duygu...eği.doc

**Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu (KAET/Ç)  
Elektronik İzin**

Gülay Dirik



Ynt: Ölçek Kullanım İzni

Kime: E H Y

---

Merhaba,  
İlgili ölçeği bilimsel amaçlarla ve kaynak göstererek kullanmanızda bir  
sakınca yoktur.  
iyi çalışmalar



### **EK-3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu**

Sizi Dr. Öğretim Üyesi Nüket AFAT ve Esmâ Hümeýra YILMAZ tarafından yürütölen "Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Duygusal Dışavurum Düzeyi Arasındaki İlişki " başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Araştırmada sizden tahminen 10 dakikalık süre ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllölük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu araştırmanın amacı yetişkinlerin yaşamlarının ilk 18 yılında kendilerine karşı algıladıkları ebeveyn tutumları ile yetişkinlik dönemlerinde duygusal dışavurum düzeyleri arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığını incelemektedir. Araştırmada sizden tahminen 15 dakika ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllölük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır.** Araştırmada Kişisel veri toplanacağından **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu** ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirler alınacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya esmahummeyra@gmail.com e-posta adresi ve ... numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

---

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/ araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı Soyadı: .....

İmzası:

İletişim Bilgileri

e-posta:

Telefon:



#### **EK-4: Araştırma Bilgilendirmesi**

Sayın katılımcı, bu alışma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik yüksek lisans programı bünyesinde, Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT danışmanlığında yürütölen bir tez çalışmasıdır. Çalışmamız algılanan ebeveyn tutumları ile duygusal dışavurum düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda tarafınıza Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ocuk Formu (KAET/ ) ve Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö) ile araştırmacı tarafından hazırlan kişisel bilgi formu sunulmuştur. Uygulama süresi 10-15 dk dır. Gönüllölüğünüz çerçevesinde araştırmaya katılabilir, vazgeçme halinde uygulamayı sonlandırabilirsiniz. 6698 sayılı kişisel verilerin korunması kanunu uyarınca araştırmada belirttiğiniz ifadeler araştırmacı tarafından korunacak ve sadece araştırmada kullanılacaktır. Lütfen kişisel bilgilerinizi (isim, soyisim, iletişim numarası vs.) belirtmeyiniz. Kişisel sonuçlardan ziyade araştırmaya katılan tüm katılımcıların sonuçları değerlendirilecektir. Bu çerçevede araştırmanın sonuçları hakkında bilgi almak için [esmahummeyra@gmail.com](mailto:esmahummeyra@gmail.com) e-posta adresinden araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz. Katılımınız için teşekkür ederim.SLJ

Esmahümeyra YILMAZ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

### EK-5: Kişisel Bilgi Formu

1.) Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )
2.) Yaşınız?
3.) Medeni Durumunuz: Evliyim ( ) Bekarım ( ) Boşandım ( )
4.) Maddi Durum: 0-3000 TL ( ) 3001-9000 TL ( ) 9001 ve üstü ( )
5.) Eğitim Durumunuz: Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )
6.) Anne Eğitim Durumu: İlköğretim ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans/ Doktora ( )
7.) Baba Eğitim Durumu: İlköğretim ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans/ Doktora ( )
8.) Yaşadığınız Şehir:
9.) Yaşamınızın çoğunu nerde geçirdiniz? Köy ( ) Kasaba ( ) İlçe ( ) İl ( ) Büyükşehir ( )
10.) Kardeş Sayınız (Siz dahil): 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ve daha fazla ( )
11.) Kaçınıcı Çocuğunuz: 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ve daha fazla ( )
12.) 0-6 yaş döneminde aile yapınız? Çekirdek ( ) Geniş ( ) Parçalanmış ( ) Diğer ( )
13.) 6-18 yaş döneminde aile yapınız? Çekirdek ( ) Geniş ( ) Parçalanmış ( ) Diğer ( )

14.) Çocukluk döneminde anne ve babanız size zaman ayırır mıydı?	Evet	Hayır
15.) Çocukluk döneminde anne ve babanız size kitap okur muydu?	Evet	Hayır
16.) Çocukluğunuzda anne ve babanız sizi bir spor veya sanat dalına teşvik eder miydi?	Evet	Hayır
17.) Çocukluk döneminde aileniz sizinle oyun oynar mıydı (örn. güreş, evcilik, kutu oyunları vb.)?	Evet	Hayır
18.) Aylık zaman diliminde hobilerinize düzenli olarak zaman ayırır mısınız?	Evet	Hayır
19.) Haftalık zaman diliminde düzenli olarak sportif etkinlik yapar mısınız?	Evet	Hayır
20.) Haftada en az 100 sayfa kitap okurum.	Evet	Hayır
21.) Çaldığınız bir enstrüman var mı?	Evet	Hayır
22.) Günlük tutar mısınız?	Evet	Hayır
23.) Sosyal medyada duygularınızı ifade ettiğiniz paylaşımlar yapar mısınız?	Evet	Hayır
24.) Sosyal sorumluluk projelerine katılır mısınız?	Evet	Hayır

**EK-6: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu  
(KAET/Ç)**

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi lütfen dikkatle okuyunuz:

1. Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır.

2. Her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisinin sizin için uygun cevap olduğuna karar verin. Soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplayın.

<b>1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı ya da ters davranırlardı.</b>				
	<b>Hayır, Hiçbir zaman</b>	<b>Evet, Arada sırada</b>	<b>Evet, sık sık</b>	<b>Evet, Çoğu zaman</b>
<b>Baba</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
<b>Anne</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
<b>2. Anne ve babam beni överlerdi.</b>				
<b>Baba</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
<b>Anne</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
<b>3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim.</b>				
<b>Baba</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
<b>Anne</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>

### EK-7: Berkeley Duygusal Dışavurum Ölçeği (BDD-Ö)

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.						
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>7</b>
Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Bazen Katılmıyorum	Kararsızım	Bazen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

1. Olumlu bir duygu yaşadığımda insanlar tam olarak ne hissettiğimi rahatlıkla anlayabilir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Bazı zamanlar acıklı filmleri izlerken ağlarım.	1	2	3	4	5	6	7
3. İnsanlar sıklıkla hissettiklerimi anlayamaz.	1	2	3	4	5	6	7

# ÖZGEÇMİŞ

## KİŞİSEL BİLGİLER

**Adı-Soyadı:** Esmâ Hümeýra YILMAZ

**Uyruğu:** Türkiye Cumhuriyeti

## EĞİTİM

**2022**

**Yüksek Lisans**

*Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü  
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi  
(Yüksek Onur Dercesi)*

**2017**

**Lisans**

*Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Eğitim Fakültesi  
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi  
(Onur Dercesi)*

**2013**

**Lise**

*Abdullah Tayyar Anadolu Lisesi  
Karaman*

## EĞİTİMLER

2016

**Psikolojik Testler**

*Prof. Dr. Erdal Hamarta*

**Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi**

*Dr. Nevin DÖLEK*

**Terapotik Kartlar Eğitimi**

*Do. Dr. Durmuş Ümmet*

2017

**Çocuk ve Ergenlerde Bilişsel Davranışçı Terapi**

*Dr. Nevin DÖLEK*

2018

**CAS (Cognitive Assesment System)**

*İstanbul Üniversitesi (SEM)*

2019

**PASS Müdahale Programı**

*Dr. Öğr. Üyesi Tamer ERGİN*

**Attentioner Dikkat Bataryası**

*Uzm. Dr. Hülya BİNGÖL ÇAĞLAYAN*

**Deneyimsel Oyun Terapisi**

*Uzm. Psk. Nilüfer DEVECİĞİL*

2020

**Logo Terapi**

*Dr. Ömer AKGÜL*

**Ölüm ve Yas Terapisi**

*Dr. Hakan ERTUFAN*

**Psikolojik İlk Yardım Eğitimi**

*Dr. Öğr. Üyesi Mert Can AKBAŞ*

**Kriz ve Krize Müdahale Eğitimi**

*Dr. Öğr. Üyesi Mert Can AKBAŞ*

**Attentioner Dikkat Bataryası Aile Oturumları**

*Uzm. Dr. Hülya BİNGÖL ÇAĞLAYAN*

**Yas Danışmanlığı Eğitimi**

*Dr. Nevin DÖLEK*

**2021**

**Çözüm Odaklı Terapi**

*Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL*

**2022**

**Filial Terapi**

*Uzm. Psk. Elif MACİT*